

Kételtűek a barlangban

7.

The book cover features a dark, textured background with a horizontal band of white geometric patterns (triangles and zig-zags) in the middle. Several green insects, resembling flies or beetles, are scattered across the surface. At the bottom, there are green leafy plants. The title and author's name are printed in white on dark rectangular backgrounds.

GION NÁNDOR

GION NÁNDOR

Kétéltűek a barlangban

GION NÁNDOR REGÉNYEI 7.

1. *Engem nem úgy hívnak*
2. *Postarablók*
3. *A kárókatonák még nem jöttek vissza*
4. *Sortűz egy fekete bivalyért*
5. *Az angyali vigasság*
6. *Zongora a fehér kastélyból*

Sorozatszerkesztő: Kurcz Ádám István

GION NÁNDOR

Kételtűek a barlangban

Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó
Budapest, 2021

A kötet megjelenését
a Magyar Művészeti Akadémia
támogatta.

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

© Gion Nándor jogörököse, 2021
© Napkút Kiadó, 2021

1

A haszon nélkül való dolgokat Baras a központi vendéglő kerthelyiségében elmondott híres beszédében említette először, egy meleg júniusi délutánon. Zöldre festett székeken ültek, két összetolt bordázott asztalnál, csendben figyelték az izzadt hátú pincért, amint egy kancsó bort és meleg szódavizet rakott az asztalra, forgatták kezükben a poharakat, és ekkor Baras így szólt:

– Itt maradtunk heten, hogy erőnkhez és tehetőségünkhöz mértén megostromoljuk a tudomány bástyáit és megmásszuk a tudás meredek hegycsúcsait. A reszelőket megtisztítottuk a fényes vasportól, s a fiókokba zártuk őket, a kulcsot a szögre akasztottuk, s ahelyett, hogy napi nyolcórás munkával pénzt keresnénk és jóízűen röhögnénk a hülye vicceken, könyveket fogunk cipelni, és tenyerünkön megpuhul majd a bőr. Ne higgye senki, hogy ez könnyű lesz, nagyon meredek a tudás hegycsúcsaira vezető utak, bizonyára lesz olyan is közülünk, aki már az első lépésnél kifulladás, és visszatér a kopott reszelőkhöz, és megint fekete lesz a körme, meg olyan is lesz, aki csalódnai fog, és megráncosodik tenyerén a bőr. Ezzel számolni kell, mert ez elkerülhetetlen. Annyit azonban megtehetünk, hogy jó előre felkészülünk, nehogy a buktatók összetörjenek bennünket. Az embernek bonyolult, makacs, sokszor ellenséges környezetben kell megbirkóznia fennmaradásáért. Szaporítani kell

hát a gondolatokat, mert a gondolatok megváltoztatják a legközönségesebb tárgyak halmazállapotát, és keményre döngölik a földet, ahonnan az elegánsan formálható közegekbe lehet rugaszkodni, és itt megmutatkoznak az értéktelen dolgok értékei. Értékelni kell az értéktelen dolgokat, és hódolni kell tüntető haszontalanságuk előtt, mert egyedüli mentség, ha valaki haszon nélkül való dolgot csinál, hogy őszintén csodálja azt. Így mindenkor visszatérhet az elegánsan formálható közegbe, mert azt senki el nem veszi tőle, mivel az emberek nem tudják, hogy szükségük van rá, vagy legalábbis nagyon kevesen tudják. Valahol olvastam, hogy a királyoknak és a hegyeknek csak az a feladatuk, hogy álljanak és létezésükkel figyelmeztessék az embereket az örök értékekre. A síkságot meg lehet művelni, a folyók hátán hajók járhatnak, és ha nem volnának hegyek, az emberek azt hinnék, hogy minden lapos és praktikus ezen a világon. Esetleg megemlíthetem még a kaktuszokat, amint ronda, kinyújtott karjaikkal a sivatagba szúrnak, bár félek, egyszer majd egy undorító tar koponya mégis a fülembé sújja, hogy a kaktuszok gyökeréből már évszázadok óta kenyeret gyúrnak a spanyol-indiánok, és sikerrel kúrálják vele a gyomorsavtúltengést meg a gyomorfekélyt. De akkor is... Az embernek szilárd pontokra kell építenie a saját világát, csak úgy tudja valamiképpen megvédeni magát. Mindenkinek kell hogy legyen saját világa, és azt csak haszontalan dolgokból lehet felépíteni, mivel ma már csupán a haszontalan dol-

gok szilárdak. Amint valamiben értéket fedeznek fel, az megszűnik szilárdnak lenni.

Szóról szóra így hangozott Baras híres beszéde a központi vendéglő kerthelyiségében. Baras, amíg beszélt, a bordázott asztal szélét fogta, s valamerre a fák közé nézett. Lassan, megfontoltan beszélt, néha furcsa fejhargon, amiből arra lehet következtetni, hogy Baras sokáig gondolkozott híres beszédén, talán le is írta és megtanulta fejből, mert nem szokott ő mekegő, magas hangon beszélni, csak olyankor, ha az iskolában a külpolitikai és a belpolitikai helyzetről tartott előadást, és kénytelen volt újságfrázisokat mondani. Híres beszédének befejeztével már egész természetesen hadonászva elmondta, hogy a napokban találkozott egy ismerőssel, aki jogász és az öngazgató szervek titkára valamelyik kisebb gyárban, ahol dugattyúkat és golyóscsapágyakat gyártanak; jogászismerőse meghívta egy feketekávéra, és a feketekávét a gyár kapubejáratában itták. Itt tulajdonképpen két ajtó van, magyarázta Baras, az egyik az utcára nyílik, a másik a folyosóra. A két ajtó között öt lépcsőfok van, s több mint másfél méter széles, sima betonlap mindkét ajtó előtt. A jogász azt mondta, ide bármikor eljöhet Baras kávét inni, akár a barátaival is, mert ezt a bejáratot csak a gyár igazgatója használja, este meg pláne eljöhet kávét inni, mert ilyenkor csak az éjjeliőr van itt, aki kávét is főz, vagy éppen a vendégekre bízta, és ő csak a pénzt szedi be. Az éjjeliőr nagyon hallgatag, mindig álmos, és bal kezén hiányzik a hüvelykujja.

– Hogy hívják az éjjeliőrt? – kérdezte Rozmajer.
– Nem tudom – mondta Baras –, és nem is fontos.
– Ajánlom, hogy nevezzük Jónásnak – mondta Salamon. – A folyó mellett ismertem egy öreg halászt, akinek le kellett vágni a bal kezén a hüvelykujját, mert a körmét átharapta egy nagy dög hal. Jónásnak hívják az öreg halászt.

– Nem bánom, nevezzük hát Jónásnak az éjjeliőrt – mondta Baras, és ebben maradtak.

Ezt követően másnap, június 22-én este megalapították az Első Amatőr Hegymászók Egyesületét, s a már említett lépcsőzetes kapubejáratot nevezték ki klubhelyiségnek, ahol ezentúl minden éjjel, pontosabban hét éjjel egymás után, tizenegy órakor összegyűltek, hogy az elképzelhető leghaszontalanabb dolgokról vitatkozzanak.

Az Egyesületnek jelvénye is volt, amit Fábián rajzolt hófehér hammapapírra tussal. A jelvény – hét hajszálpontosan egyforma hegycsúcs – egy szabályos, felnagyított kardiogramra hasonlított, alatta pedig ez állt: „Mi megmásszuk a tudás meredek hegycsúcsait, ha addig élünk is.” Ezt mind a heten aláírták. Az Egyesületnek volt ugyan egy tiszteletbeli tagja is, Jónás, az éjjeliőr, akinek bal kezén hiányzott a hüvelykujja, és kávéfőzött az alakuló közgyűlésen, de ő nem írta alá a jelvényt. Heten írták alá, mert hét rendes tagja volt az Egyesületnek, és bár a Szegény Kis Rahmánovics a hetedik napon, június 29-én 13 óra 43 perckor ostobán vízbe fulladt, kegyeletből mégis meghagyták az aláírás-

sát, pedig, amint ez majd a későbbiekből félreérthetetlenül kiderül, a Szegény Kis Rahmánovics buta halála tulajdonképpen szétzüllesztette az Egyesületet.

Mikor a fehér hammerpapíron a kardiogramszerű jelvény elkészült, és már alá is írták mindannyian, Barasnak nagyon nem tetszett, mert mint mondta, a tussal megrajzolt fekete vonalak egyáltalán nem hasonlítanak hegycsúcsra, egyáltalán semmire sem hasonlítanak, be kellene őket festeni, hogy hegycsúcsra hasonlítsanak, még hozzá mindegyiket más színűre, mert ő azt hiszi, mindenki előtt világos, hogy mit jelképez a hét hegycsúcs. Fábiánnak azonban nem volt semmiféle festék a keze ügyében – a tust meg a hammerpapírt és egy HB2-es grafitceruzát is az iskola rajzterméből lopta –, így hát az első hegycsúcsot egyszerű HB2-es grafitceruzával egészen halványan bemaszatoalta, ez lett a halványszürke hegycsúcs; a másodikat valamivel sötétebbre maszatoalta, ez lett a közepesen sötétszürke hegycsúcs; a harmadikat egészen vastagon bemaszatoalta a HB2-es grafitceruzával úgy, hogy ha az ember hozzáért, csupa grafit lett a keze, ez volt a sötétszürke hegycsúcs; a negyediket, a középsőt, a szimmetria kedvéért, tussal feketére festette, ez lett a fekete hegycsúcs; az ötödiket a bal felől eső meredek hegyoldallal párhuzamosan megcsíkozta, a hatodikra kockákat, a hetedikre pedig pöttyöket rajzolt, és így lett csikos, kockás és pöttyös hegycsúcs is.

Baras sokáig nézte az Egyesület tarka jelvényét, és végül azt mondta, hogy így már van pofája, mert a

hegycsúcsok végre hegycsúcsokra hasonlítanak, aztán megitta maradék feketéjét, és így szolt a gyülekezethez:

– Az alakuló közgyűlés ezennel véget ért. Holnap este pontosan tizenegykor találkozunk.

Meg kellett azonban még valamit beszélni. Jónás, az éjjeliőr, az Egyesület tiszteletbeli tagja ugyanis nem vállalhatta továbbra is a kávéfőzést, mert puskával a vállán, sötétzöld egyenruhában és tányérsapkával a fején körül kellett járnia a pókhálós ablakú munkacsarnokokat, amelyekre vörös betűkkel fölírták, hogy tilos a dohányzás. A rendes tagok közül kellett tehát kijelölni valakit kávéfőzőnek, meg az Egyesület munkamódszerét is meg kellett beszélni. Erre komolyan figyelmeztette a tagokat Baras, azután pedig így szolt:

– Klubhelyiségünkben, amely valójában csak egy közönséges kapubejárat, öt lépcsőfok van. Legfelül ülne az elnök, aki előterjesztené a napirendi pontot, és akit minden este váltanánk, lent pedig, ahol tulajdonképpen már nincs is lépcsőfok, a két legalacsonyabb rendű tag; az egyik főzné a kávé. A többi tag a megmaradt négy lépcsőfokon foglalna helyet. Esténként mindenki egy lépcsőfokkal feljebb kerülne, a régi elnök pedig kávé főzne.

A javaslatot már majdnem elfogadták, de akkor megszólalt Angeli, egy ellenszenves, keskeny orrú alak, és azt mondta, hogy a másik alacsonyrendű tagnak is kell valami elfoglaltságot találni, mert nincs rendjén, hogy egy alacsonyrendű tag egész este sem-

mit se csináljon. Mindjárt javasolta is, hogy a másik alacsonyrendű tag legyen cipőpucoló, és esténként pucolja meg a lépcsőn ülő tagok cipőjét.

– Miféle őrültség ez? – kérdezte dühösen Bresztovszky, aki ócska szandálban járt, és ha beszélt, mozgatta a lábujjait. Kijelentette, hogy határozottan ellenzi Angeli javaslatát, mert ő nem akar senkit sem megalázni, és hogy ő úgy gondolja, egy alacsonyrendű tag is végigülheti az összejöveteleket anélkül, hogy bármit is csinálna.

Angeli azonban ragaszkodott az ötletéhez, és megmagyarázta, hogy szó sincs megalázásról, mert a Baras-féle mechanizmus időnként mindegyiküket az alacsonyrendű tagok sorába juttatja.

– Nem bánom, legyen hát cipőpucolónk is – mondta kedvetlenül Baras, és a többiek is beleegyeztek, csak Bresztovszky dűnnyögött továbbra is, hogy ő bizony nem pucoltatja ki senkivel sem a cipőjét, mert szerinte aki tagtársával cipőt pucoltat, az egy közönséges ló.

Ekkor, hogy véget vessen a rossz hangulatnak, így szólt Baras:

– Holnapra vállalom a kávéfőzést, és az ajtó előtti betonlapon fogok ülni.

– Én meg vállalom a cipőtisztítást, és szintén a betonlapon fogok ülni – mondta gyorsan Fábían, aki már régóta nagy bámulója volt Barasnak.

– De ki lesz az elnök? – kérdezte türelmetlenül Salamon, aki nem szerette a feketekávé, vigyázott a

szívére, mert tagja volt az ejtőernyős szakosztálynak, most is egy nagy batyuban nála volt az ejtőernyője, egyenesen az edzésről jött az alakuló közgyűlésre.

– Meg kell választani – mondta Baras, és végignézett a tagokon. Jelenleg ő ült a legfelső lépcsőfokon, és titokban szeretne volna, ha a Szegény Kis Rahmánovicsot választják meg elnöknek, mert az olyan esetlen volt, hogy fülig pirult, ha megszólalt. Jó alkalom lett volna végképp leégetni a Szegény Kis Rahmánovicsot, aki mindig nagyon jó fiú volt, és Baras nem szeretne túlságosan.

– Úgy van, meg kell választani az elnököt – helyeselt Fábián is, de ő sem ajánlott senkit.

– Legyen holnap este Rozmajer az elnök – mondta ekkor Bresztovszky, és mozgatta lábujjait a szandáljában.

Baras elhúzta a száját, Fábián észre is vette, és idegesen megkérdezte:

– Miért éppen Rozmajer?

– Azért éppen Rozmajer – mondta erre Bresztovszky, miközben egész jobb lábát mozgatni kezdte –, azért éppen Rozmajer, mert az ő anyja házmester, és a lakásukban mindenféle csövek meredeznek a falakból.

– Hát, nem bánom, legyen Rozmajer – mondta Baras, mert nem akart vitát kezdeni a nehézfejű Bresztovszkyval.

– Legyen hát Rozmajer – mondták a többiek is –, ő fog holnap este a legfelső lépcsőfokon ülni.

– Én az ötödik lépcsőfokon akarok ülni – mondta a Szegény Kis Rahmánovics. Szeretett volna minél később elnök lenni.

– Az enyém a negyedik lépcsőfok – mondta Bresztovszky.

– Az enyém a harmadik – mondta Angeli, mert az égvilágon semmiféle napirendi pont nem jutott eszébe, és nem akart már a második napon elnökölni.

– Akkor majd én ülök a második lépcsőfokra – mondta Salamon. Ő már elhatározta, hogy ha ő lesz az elnök, kigyókról, gyíkokról és más csúszómászókról fog beszélgetést kezdeni.

– Akkor holnap este Rozmajer választja majd a beszélgetési témát – mondta Baras, és felállt.

– Ki lesz a jegyzőkönyvvezető? – kérdezte Salamon, és ő is felállt. – Voltam néhányszor ifjúsági gyűléseken, és mindig az a gyomorbeteg Langen vezette a jegyzőkönyvet. Biztos ismeritek; szőke haja van, szerszámlakatos.

– Ismerem – mondta Bresztovszky. – Volt egy zöld számlapos karórája, foszforeszkáltak a számok, és azt írta rajta, hogy „antimagnetic”. Egyszer rátette az elektromágnesre, és egy pillanat alatt úgy bedöglött az „antimagnetic”, hogy abból soha többet nem lesz óra. Még most is röhögöm kell, ha eszembe jut.

Ekkor így szólt Baras:

– Nem kell jegyzőkönyvvezető. Elég, ha az elnök kifüggeszti a napirendi pontot. Rozmajer, légy szíves, holnap estig függeszd ki a napirendi pontot. Írd fel hammerpapírra, tussal.

– Nincs otthon hammerpapírom – mondta Rozmajer –, meg tusom se.

– Akkor maradj itt, és írd fel itt a napirendi pontot – mondta Baras. – Fábián lopott elég hammert meg tust a rajzteremből.

– Jó – mondta Rozmajer –, akkor itt maradok, és felírom a napirendi pontot.

A többiek lementek a lépcsőn, és Baras még viszszafelelt az ajtóból: – Ne feledd, hogy csakis a leghasznontalanabb dolgokról beszélgethetünk. Olyan dolgokról, amelyeknek nincs semmi gyakorlati hasznuk, de az örök értékekre figyelmeztetik az embereket.

– Jó – mondta Rozmajer –, majd kitalálok valamit, aminek nincs semmi gyakorlati haszna.

Aztán leült a legfelső lépcsőfokra, térdére fektette a hammerpapírt, és sokáig gondolkozott valamilyen nagyon hasznontalan dologról. Jónás, az éjjeliőr a kávéscsészéket mosta. Puskáját a folyosóra nyíló ajtónak támasztotta, és kigombolta sötétzöld egyenruháját.

– Mondja – kérdezte egy idő múlva Rozmajer –, magát tényleg Jónásnak hívják?

– Nem – mondta az éjjeliőr, és szépen egymás mellé rakta az elmosott kávéscsészéket.

Rozmajer még gondolkozott egy ideig, aztán a HB2-es grafitceruzával rajzolni kezdte a betűket. Szabályos technikai betűket rajzolt, hetvenöt fokos szögben előredöntötte őket, ahogyan a gépészeknek tanítják. Aztán tussal is kirajzolta a betűket. Most már szépen látszott, hogy mit írt: „Beszélgetés a kopár hegyekről.”

Megmutatta Jónásnak, az éjjeliőrnek.

– Tetszik? – kérdezte.

Jónás sokáig bámulta a napirendi pontot, aztán azt mondta:

– Tetszik.

– Baras mesélte, hogy a hegyek és a királyok nagyon haszontalan dolgok. Arra valók csupán, hogy az emberek felnézzenek rájuk és csodálják őket.

– Még sohasem láttam hegyeket – mondta Jónás, az éjjeliőr.

– Én sem láttam még hegyeket – mondta Rozmajer –, ezért is akarom, hogy a hegyekről beszéljünk. A Szegény Kis Rahmánovics a hegyekben született.

Rozmajer ezután szöveget kért az éjjeliőrtől, a folyosóra nyíló ajtóra kitűzte a napirendi pontot, és kiement az utcára. Jónás, az éjjeliőr pedig bezárta a klubhelyiség ajtaját, leült a legfelső lépcsőfokra, és hajnalig bóbiskolt.

2

Az elnöklőtől függetlenül, sajnos, a továbbiakban is elkerülhetetlen elsősorban Barassal foglalkozni, bár attraktív szerénytelensége és későbbi gyanús üzelmei inkább agyonhallgatását kívánják, de hát mégiscsak az ő ötlete volt a haszon nélkül való dolgok gyűjtése, ezt megelőzően pedig három éven át agitált a tudomány és a tudományosság érdekében, nem riadt vissza még a legbanálisabb érvelésektől sem. Ő volt az, aki már az első iskolaév első napján a tudomány iránti lelkesedésével sarokba szorította az Osztályfőnököt, akinek ritkás szőke haja és rózsaszínű fejbőre volt, és amikor először bement az osztályba, levágott egy nagy süket mesét arról, hogy milyen nagy dolog ez az ipariskola, ahol kiváló szakemberek oktatják a tanulókat, és hogy az előttük álló három év megfeszített, lelkiismeretes munkát követel, meg hogy meg kell izzadni azért a diplomáért, amivel majd szakképzett munkásként, felemelt fejjel lépnek ki az iskola kapuján.

Csendben végighallgatták a nagy süket mesét, csak Baras kérdezte meg a végén:

- És aztán?
- Hogyhogy és aztán? – kérdezte az Osztályfőnök.
- Mi lesz aztán?
- Hát dolgozhatsz, édes fiam – mondta az Osztályfőnök –, dolgozhatsz, ahol akarsz.
- Felemelt fejjel, igaz? – kérdezte pimaszul Baras.

– Igen, felemelt fejvel – mondta az Osztályfőnök, és rózsaszínű fejbőre egészen elvörösödött. – A Fűtőházban például alig várják a mi szakembereinket.

De Baras nem hagyta annyiban, megkérdezte: – És ha én nem akarok a Fűtőházban dolgozni?

Az Osztályfőnök most már dühös volt:

– Akkor majd dolgozol máshol, fiam.

– És ha én nem akarok máshol sem dolgozni, ha mondjuk, éppen egyetemre akarok menni? – kérdezte most már nagyon gúnyosan Baras.

– Édes fiam, miért jöttél te egyáltalán ebbe az iskolába? – kérdezte az Osztályfőnök is nagyon gúnyosan, mire Kós, egy bamba, vörös fiú, aki folyton azzal hengegett, hogy az ő házuktól alig néhány száz méterre hatalmas olajkútak vannak, és akiről a továbbiakban nem lesz szó, mert olyan buta volt, hogy félévkor ki kellett iratkoznia az iskolából, hangosan elröhögte magát.

Baras ekkor nagyon feldühödött, és azt mondta, hogy senkinek semmi köze hozzá, miért jött ő ebbe a vacak iskolába, és hogy ő igenis be fog iratkozni az egyetemre. Aztán mikor vége lett az órának, még sokáig háborgott, hogy éppen a leghülyébb tanárt szúrták ki osztályfőnöknek.

Ez, hogy már az első nap bátran szembeszegült az Osztályfőnökkel, meg még le is hülyézte később, egyből megalapozta Baras tekintélyét, amit a három év alatt még meg is szilárdított a tudomány iránti lelkesedéstől izzó beszédeivel. Mert rengeteg beszédet mondott Baras a tudomány érdekében; főleg a mű-

helyben szokott beszédet mondani, és ilyenkor mindig egy reszelővel hadonászott, nagyokat ütött vele az olajos satupadra, folyton attól lehetett tartani, hogy darabokra törik a reszelő, de ilyen baj sohasem történt. Ellenben egyszer, hadonászás közben, nyakszirten csapta Beretkát, a lakatosok nagyszájú, kopasz művezetőjét, aki a háta mögött állt, és az ablakon keresztül vigyorogva nézte a vágányokon matató váltókezelőket meg a Fűtőházat; a Fűtőház előtt fekete ruhás, kormos emberek álltak. Ekkor kis híján komoly bajba keveredett Baras.

– Pardon – mondta, aztán letette a reszelőt, fiókjából elővette a gondosan beolajozott sublert, és egészen fölöslegesen tisztogatni kezdte. – Az ember sohase feledje el, hogy honnan jött. A fekete embereken nem illik nevetni. Ők sohasem nevetnek, és igazán nem illik az olyan embereken nevetni, akik sohasem nevetnek.

Beretkáról szörnyű dolgokat meséltek a lakatosok, s félték is tőle nagyon. Most még a keze is kivörösödött. Szőrös, eres kezei voltak. Mindenki azt várta, hogy üvölteni és átkozódni kezd, ahogyan azt a lakatosműhelyben szokta, de Beretka csak tátogott, aztán dühösen berohant az „Üvegházba”, a géplakatos művezetők irodájába, és ott magyarázott nagyon hangosan. Ott ugyan magyarázhatott. Az öreg Tóth, aki tíz évig Párizsban élt (a fia is ott született), és tiszta fehér volt a haja, csak bólogatott, de látszott rajta, hogy oda sem figyel, Vujovics meg alig tudta visszafojtani a röhögését. Utálta Beretkát, aki egész életé-

ben a Fűtőházban dolgozott, s csak nemrégén került az iskolaműhelybe. Vujovics pedig, akárcsak az öreg Tóth, évekig dolgozott Franciaországban, csakhogy ő Luxemburgban lakott, és onnan járt át mindennap a munkahelyére, Franciaországba. Ezt S.-nek, az ismert politikusnak a halála alkalmából mesélte el, amikor is a műhelyben egy óra hosszára leállt a munka, hogy a művezetők S. óriási érdemeiről beszéljenek. Vujovics azonban mindössze annyit tudott S.-ről, hogy nagyon tehetséges politikus volt, és hogy külföldön is nagyra becsülték. Ő már akkor is hallott róla, amikor Franciaországban dolgozott, mondta, és aztán azt is elmesélte, hogy mennyire gazdagabb volt Luxemburgban lakni és Franciaországban dolgozni, mert itt nagyobbak voltak a fizetések, amott pedig olcsóbb a megélhetés. Az S.-nek szentelt óra utolsó tíz percében végül is Barasnak kellett beszélni S. óriási érdemeiről. Így hát Beretka hiába panaszkodott olyan hangosan, most már semmit sem tehetett Baras ellen, aki különben is kitűnő tanuló volt, és már jó néhány előadást tartott a külpolitikai és a belpolitikai helyzetről. A Beretka-ügyből még haszna lett Barasnak, mert még inkább növekedett a tekintélye, az örökké riadt lakatosok sorban gratuláltak neki, ő azonban ettől kezdve előre köszönt Beretkának, mert az ismert minden váltókezelőt a vasúton, meg a fűtőháziakat is ismerte. Baras úgy gondolta, hogy egyszer még szüksége lehet rá.

Nem mintha Baras valaha is kíváncszott volna a Fűtőházba. Kormos pofájú, szomorú ördögök dol-

goztak ott, még a ruhájuk is fénylett a koromtól. Néha előbújtak a hatalmas faajtók mögül, kezüket fényes nadrágjukhoz töröltek, és rágyújtottak. A síneken mozdonyok füstöltek, és ha egy-egy ilyen nagy, mocskos dög begördült a faajtók mögé, a kormos pofájú, szomorú ördögök utánaballagtak, és éktelen kopácsolásba kezdtek. Aztán megint előbújtak, és rágyújtottak: várták a következő ronda mozdonyt. Mert javítóműhely volt a Fűtőház. A fene tudja, hogy miért nevezték Fűtőháznak.

Baras félt a szomorú fűtőházi ördögöktől, mert olyan bánatosan feketék voltak, sohasem látta nevetni őket, pedig elképzelte, hogy fogsoruk bizonyára olyan fehér, mint a négereké. Sokszor megbámulta őket az iskolaműhely ablakán keresztül, de amikor nem akarták elnevetni magukat, gyorsan visszament a satupadokhoz, és a tudományt kezdte dicsőíteni. Ilyenkor tartotta legtüzesebb beszédeit.

– Hatszögletesre csiszolni az anyacsavart, szép, szabályos hatszöget készíteni a hideg vasdarabból, ez mind rendben van – magyarázta, Baras. – Aztán lyukat fúrni a közepére, pont a közepére, aztán menetet vágni bele, ez is rendben van.

De ez még kevés, nagyon kevés, így mondta Baras, a folyamatot kell ismerni; a bányától a gépig, amelyen két merev acéllemez a hatszögletes csavarral egymáshoz erősítünk. Meg az összefüggéseket kell ismerni a hideg vasdarab és a gazdasági célok között. Akkor majd lesz termelékenység meg öngazgatás meg

életszínvonal. Majd ha már nagyon sokan ismerik az egész bonyolult folyamatot és az összefüggéseket.

Nagy felbuzdulásában százszor is elmondta ezt Baras, egyszer meg éppenséggel így szólt:

– Ismerni kell az összefüggéseket meg a bonyolult folyamatot, mert igazi állattenyésztés is csak akkor lesz, ha az állatorvosok vagy az agronómusok keverik a moslékot.

Ez már túlzás volt.

– Marhaság! – mondta Bresztovszky, aki ismerte falujában a szövetkezeti sertésgondozót, az állatorvost meg az agronómust is. A sertésgondozó gumicsizmában és foltos ingben járt, így hordta a moslékot a disznóknak, és a legyek majd kiverték a szemét az alacsony ólakban.

Két szőke lánya is volt a sertésgondozónak, azok is gumicsizmában jártak.

– Ez már nagy marhaság – mondta határozottan Bresztovszky, és Baras kelleetlenül ugyan, de lenyelte a megjegyzést, mert gyorsan belátta, hogy csakugyan túlzás lenne, ha az állatorvosok vagy az agronómusok kevernék a moslékot.

Baras lelkesítő beszédeinek azonban, az apróbb kisiklások ellenére is, megvolt a hatása: a záróvizsga után hetedmagával megalakíthatta az Első Amatőr Hegymászók Egyesületét, és az Egyesületbe még az örökké akadémikusodó Bresztovszky is belépett, sőt Baras még évek múlva is, ha egykori lelkesítő beszédeit akarta igazolni, legtöbbször Angelire meg éppen

Bresztovszkyra, esetleg Rozmajerra hivatkozott. Angeli simán befejezte az egyetemet, és egy jól menő szerszámgépgyár főmérnöke lett, Rozmajer szintén mérnök lett, és habár megrekedt a Távjelző Készülékeket Gyártó Vállalat egy jelentéktelen üzemrészlegénél, mégiscsak diplomás ember volt, és valószínűleg ismerte a bonyolult folyamatot a bányától a jelzőkészülékekig, Bresztovszky pedig egyetem nélkül is munkavezető lett, sőt a munkástanács elnöke, községi képviselő és ismert ökolvívó-szakember. Baras valószínűleg nem szívesen hivatkozott rájuk. Nem szerette Angelit meg Rozmajert, ezt a két alattomos városi pofát. Bresztovszkyt meg éppenséggel utálta kezdettől fogva, és jól tudta, hogy Bresztovszky is utálja őt. Egyszer ugyanis, még az első iskolaévben történt, Baras megpofozta Bresztovszkyt, mert az bekente olajjal azt a vasdarabot, amelyikből Fábiánnak szabályos négy-szögletes csavarfejet kellett csinálnia. A kétkézű Fábián, akire egyébként is haragudtak a művezetők, majd elharapta a nyelvét, amikor a reszelője lecsúszott az olajos fémről, és vagy fél óráig kínlódott, mire levakarta az olajat. Baras ekkor megpofozta Bresztovszkyt. Bresztovszky elbőgte magát, és elhatározta, hogy ezt egyszer még visszafizeti Barasnak. Beiratkozott a kisvárosi ökolvívóklubba, hetente négyszer járt edzésre, ifjúsági bajnokságot is nyert, és időközben úgy megnyúlt, olyan hatalmas lapátenyerei lettek, hogy minden ökolvívói ügyeskedés nélkül is megpofozhatta volna Barast, de sehogy sem talált rá alkalmat, meg

már nem is vágyott annyira visszafizetni, egyszerűen csak tovább utálta Barast. Így aztán hírneves ökölvívó-edző lett, akire Baras, ha nem is szívesen, elég sokszor hivatkozott, de hát igazán nem hivatkozhatott, mondjuk, Salamonra, aki Baras szerint és egyébként is a legszimpatikusabb volt az Egyesületben, de nem vihette semmire, mert nem értett a matematikához, már az iskolában is rengeteg baja volt a számtannal, és persze hogy megbukott az egyetemi felvételi vizsgán, visszament a falujába a folyó mellé, az ejtőernyőzést is abahagyta, beállt dolgozni az ottani evőeszközyárba, szombat estéken pedig énekelt a falusi táncmulatságokon. Jó hangja volt Salamonnak, de ez nem elég nyomós ok arra, hogy többet foglalkozzunk vele, még ha a legszimpatikusabb volt is az egész Egyesületben. Még Baras sem dicsérhette, sem őt, sem Fábiánt (a Szegény Kis Rahmánovics június 29-én 13 óra 43 perckor bután vízbe fulladt), különösen Fábiánt nem, aki nem is olyan régen írt Barasnak egy förtelmes levelet, ami így kezdődött: „Rövidfilm-bemutató volt itt nálunk a napokban, rövid ideig hullámszani kezdett a lapos gyakorlatiasság, és én is megnézhettem a *Mély földet*... Kitűnő jelenetek, eredeti képek: sohasem felejttem el, amikor a görnyedt hátú, cipekedő emberek átgázolnak a vízzel telt, csúszós árkon. Mindannyian belelépnek, pedig megkerülhetnék. És amikor egyik a lábát törri, a többiek továbbra is belegázolnak a vízbe. És az eső monoton paskolása... Csodálom, hogy csak második díjat kapott. Most legalább ezt is tudom, hogy

még mindig a fővárosban vagy. Én már régen tudtam, hogy te viszed legtöbbszörre közülnk. Már akkor biztos voltam benne, amikor az egész harmadik osztályt rábeszélte a nyakkendő viselésére. Amikor azt mondtad: miért járunk mi egész nap gyűrött, kigombolt inggallérral? Az esztergapadok, a gyalugépek, a reszelők nagyobb tiszteletet követelnek.”

Fábián a továbbiakban megírta, hogy jelenleg a Kisvárosban megjelenő egyik napilap tudósítója a Kisvárosnál is kisebb városból, hogy Baras filmjéről, a *Mély föld*ről kritikát írt a lapnak, hogy alaposan meghízott és megkopaszodott, és hogy szeretné, ha Baras egyszer meglátogatná.

Íme, ilyen volt Fábián. Ő még mindig azt a nyakkendő-ügyet tartotta fontosnak, amit Baras már másnap, amikor csakugyan az egész harmadik osztály, mind a tizenhárman nyakkendőben jelentek meg a műhelyben, teljesen elfelejtett. Hiába, Fábián nem tudta megérteni, hogy ennél sokkal fontosabbak voltak Barasnak a tudományt dicsőítő, lelkesítő beszédei, s főleg az Első Amatőr Hegymászók Egyesületének megalakítása, amelynek első munkaülésén a kopár hegyekről beszélgettek.

Igaz, hogy a nehézfejű Bresztovszky, amint elolvasta a napirendi pontot, felhördült:

– Miért éppen a kopár hegyekről? – kérdezte.

– Azért éppen a kopár hegyekről – mondta kortán Rozmajer –, mert én vagyok az elnök.

Aztán meg azt mondta Fábiánnak:

– Pucold meg a cipőmet, légy szíves.
– Te egy nagy ló vagy – mondta Bresztovszky.
– Ha tudom, hogy ilyen nagy ló vagy, sohasem ajánlak elnöknek.

– Bresztovszky, viselkedj tisztességesen – mondta fontoskodva Rozmajer, és kinyújtotta a lábát, hogy Fábián megtörölhesse a cipőjét.

Bresztovszky egyre dühösebb lett, mozgatni kezdte a lábát, és rekedt hangon méltatlankodott:

– Azt hittem, hogy legalábbis a falból meredező csövekről fogunk ma este beszélni. Rengeteg csövet láttam nálad a házmesteri lakásban, és azt hiszem, azok is nagyon haszontalan dolgok.

– Nem érdekelnek a csövek – mondta Rozmajer –, elegendem van a csövekből, azt akarom, hogy a hegyekről beszéljünk, mert még sohasem láttam hegyeket, csak képen. Van otthon egy nagy tájképem, azon óriási sűrke meg fehér hegyek vannak.

– Láttam a képet, és egyáltalán nem tetszik – mondta Bresztovszky. – Egy birkaszemű nő van rajta meg egy zöld nadrágos férfi gitárral, és énekel valamit a nőnek.

– Cigányoktól vettem a képet, nagyon olcsón, és elhiheted, hogy a hegyek miatt vettem meg. A hegyek szépen látszanak a háttérben.

– Nem tudtam, miért vagy annyira elkeveredve azokkal a hegyekkel – mondta ekkor bosszúsan Salammon. – A hegyeket Baras említette először, tehát nem is a te ötleted.

Salamon úgy mondta ezt, hogy fel sem nézett. Mindjárt, amikor leült a második lépcsőfokra, csavarhúzó t vett elő, és a falra, ki tudja, miért, óriási A betűt rajzolt. Ott, ahol végighúzta a csavarhúzó hegyét, nagy darabokban lepattogott a fehér festék; a klubhelyiség falai fehérre voltak festve, néhol már megsárgult a füsttől. Aztán az A betű köré szabályos téglalapot rajzolt Salamon, és a belterületéről lekaparta a festéket. A falat pelyvás sárral tapasztották be valamikor, és most a fehér falon megfakult szalmadarabokkal tarkított, piszokszürke téglalap éktelenkedett.

– Ez mi? – kérdezte Bresztovszky, akinek nem volt kedve a kopár hegyekről beszélgetni.

– Ez egy ház – mondta Salamon.

– Ház? – kérdezte Bresztovszky.

– Ház – mondta Salamon. – A legtöbb ház téglalap alakú, különösen, ha felülről nézed őket.

– Hülyeség – mondta Bresztovszky. – És nincs semmi értelme.

– Tudom – mondta Salamon. – De az emberek mindenütt házakat építenek.

– Baras csak úgy, nagy általánosságban beszélt a hegyekről, és azt mondta, hogy teljesen haszontalanok, csupán arra valók, hogy figyelmeztessék az embereket az örök értékekre – mondta Rozmajer. – Én viszont azt állítom, hogy a kopár hegyek az igazán haszontalanok, bár ismétlem, csak képen láttam kopár hegyeket, és Jónás, az éjjeliőr sem látott még semmilyen hegyet. Tegnap megkérdeztem tőle.

– Nem gondoltam volna Jónásról, hogy még sohasem látott hegyeket – mondta Angeli. – Nem úgy néz ki, mint aki még hegyeket sem látott.

Aztán szólt Fábiánnak, hogy tisztítsa meg az ő cipőjét is.

Bresztovszkyt ez megint feldühítette, és éppen azt akarta mondani Angelinek, hogy ő is egy nagy ló, de ekkor megszólalt Baras, aki a folyosóra nyíló ajtó mellett állt, és a kávéfőzte. Egy festetlen asztal volt itt a folyosóra nyíló ajtó mellett, azon egy megbarnult rezsó, egy horpadt lábas és virágos kávéscsészék. Baras figyelte a horpadt lábasban sziszegő vizet, és így szólt:

– Én már rengeteg hegyet láttam, és nagyon jó véleményem van a hegyektől, de ajánlom, hogy inkább a Szegény Kis Rahmánovics beszéljen a hegyekről, mert ő a hegyek között született.

– Úgy van, beszéljen a Szegény Kis Rahmánovics a hegyekről – mondták a többiek is.

A Szegény Kis Rahmánovics elpirult, mint mindig, ha beszélnie kellett, és azt mondta:

– Arról van szó... – elakadt, és zavartan Fábiánra nézett, aki Angeli cipőjét törölgette egy piszkos ronggyal –, arról van szó, hogy én tulajdonképpen nem is a kopár hegyek között születtem. Ahol én születtem, ott hatalmas erdők vannak, és egyszer, mikor kiszálltam az autóbusból az erdőben, a sofőr azt mondta, hogy ő itt ki nem szállna, még ha milliókat adnának is neki. Hosszú nyakú ember volt, egész úton vicceket mesélt, de azért félt volna kiszállni a hegyek között.

– A kopár hegyekről beszélj – mondta türelmetlenül Rozmajer, az elnök –, a kopár hegyek az igazán haszontalan dolgok.

– A kopár hegyek jóval nyugatabbra vannak – mondta a Szegény Kis Rahmánovics –, csak egy gödrös, poros út vezet arra, és amikor utaztam, nem volt szabad kinyitni az autóbusz ablakait, mert bejött volna az a sok por. Nyár volt, és majd megfulladtunk az autóbuszban, télen meg hideg szél fúj a kopár hegyek között.

Így szólt erre Baras, aki közben megfőzte a kávéját, és előbb tüntetően Salamont szolgálta ki, és csak azután Rozmajert, az elnököt:

– Télen szeretnék a kopár hegyek között élni, amikor erősen fúj a szél, és messzire viszi az apró köveket. Egy kőfalú házban szeretnék élni, esetleg barlangban, amelynek nagyon szűk a bejárata.

– Nagyon hideg van télen – mondta féltéken a Szegény Kis Rahmánovics –, és arról van szó, Baras, ne is haragudj, nem hiszem, hogy télen a kopár hegyek között szeretnél élni.

Baras leült az utcára nyíló ajtó előtti betonlapra, az alacsonyabb rendű tagok helyére, jó ideig hallgatott, úgy tett, mintha a falhoz tapadt piszkos pókhálót vizsgálná, végül pedig így szólt:

– Egyáltalán nem csodálkozom, Szegény Kis Rahmánovics, hogy nem hiszed el, hogy télen a kopár hegyek között szeretnék élni, mert a kopár hegyek között erős csontú, komoly emberek élnek, és te éppen

ezért szöktél ide a síkföldi Kisvárosba, ebbe a vacak ipariskolába, ahol három évig nyaltál a tanároknak.

– Baras, légy szíves, ne személyeskedj – mondta Rozmajer, az elnök. – Ennek igazán nincs semmi értelme.

– Nem ez a lényeg – mondta Fábián, aki most már Salamon cipőjét törölgette a piszkos ronggyal. – Én elhiszem, hogy Baras szeretne a kopár hegyek között élni valamilyen barlangban.

Baras pedig így folytatta:

– Rengeteg kopár hegyet láttam már, ha éppen tudni akarod, Szegény Kis Rahmánovics, és láttam egy rövidfilmet is, ahol az erős csontú emberek minden reggel kiásták magukat a hó alól, és libasorban mentek takarmányt hozni a kecskéknek meg a birkáknak. Volt egy nagy gödör, amit befedett a hó, és amikor az első erős ember belegázolt, hogy majd a lábát törte, a többiek is belegázoltak a gödörbe, egy isten világáért meg nem kerülték volna. A legnagyobb disznóság az, hogy amikor megdicsértem ezt a jelenetet, a rendező csak bámult, mint a sült hal, ő nem is tudta, hogy milyen nagy jelenet ez.

– Azt hiszem, hogy a rendezőnek már előbb is tudnia kellett, hogy ez nagy jelenet – mondta Angeli.

– Márpedig nem tudta – mondta Fábián –, ott voltam az ifjúsági otthonban, amikor Baras megdicsérte a jelenetet, a rendező meg csak bámult. Pedig azt mesélte, hogy ott született a kopár hegyek között, ahol még utak sincsenek, csak sziklák mindenfelé meg száraz bokrok.

– Jártam én már arra, és a hegyek fölött ugráltunk ki a repülőgépből – mondta Salamon, aki kerek fejű, alacsony fiú volt, és ebben az időben még nagyon nagyra tartotta az ejtőernyősséget, ezt a többiek is tudták, és tünetően nem vették tudomásul edzéseit és ugrásait. – Mondhatom, hogy fentről rengeteg kanyargós utat láttam a hegyekben. Barnák voltak a hegyek, az utak meg fehérek.

– Lehet, hogy azok mégsem utak voltak – mondta félénken a Szegény Kis Rahmánovics. – Arról van szó, hogy amit te utaknak néztél, Salamon, azok vízmosások is lehettek.

Salamon elgondolkozott, ő nem szokott senkit sem nagyképűen letorkolni, mint a pökhendi Baras, szórakozottan megbámulta fényesre tisztított cipőjét, és végül azt mondta:

– Igaza lehet a Szegény Kis Rahmánovicsnak. Van egy ismerősöm, aki négy évig követ tört a hegyekben, és nagyon ronda dolgokat mesélt. Mikor visszajött, olyan sovány volt, mint a halál, és hetekig csak pálinkát ivott.

– Miért törte négy évig a követ a hegyekben? – kérdezte Bresztovszky, miután elküldte a fenébe Fábiánt, mert az meg akarta törölni szandálját a piszkos ronggyal.

– Elítélték kémkedés miatt – mondta Salamon –, bár ő azt állítja, hogy sohasem kémkedett, és én is azt hiszem, hogy nem kémkedhetett, mert túlságosan buta ahhoz, de mégis négy évig törte a követ, két hónapig meg egy padlóköckát dörzsölt nap nap után a

cellájában. Azt mondja, végül már olyan fehér volt a padlókocka, hogy majd meghülyült tőle, de azért csak tovább dörzsölte. De az is lehet, hogy hazudik, és az egészét csak olvasta valahol, vagy filmen látta.

– Salamon, légy szíves, beszélj a kopár hegyekről
– mondta Rozmajer, az elnök. – Nagyon eltértünk a tárgytól.

Baras azonban így szólt:

– Engem érdekel ez az ember, Salamon, mondj el mindent, amit tudsz róla.

– Azt mondja, hogy átkozottul sokat szenvedett. Főleg a kőportól szenvedett sokat. Sűrű szürke porban dolgozott állandóan, az orra meg a szája mindig tele volt kőporral, feketén köpködté ki a kőport, és alig tudott lélegzeni. Gázálcot nem adtak, pedig az ilyen helyeken csak gázálcban szabadna dolgozni.

– Ronda hely lehetett – mondta Fábián. – Én nem bírtam volna ki négy évig.

– Ezt még valahogy kibírta – mondta Salamon.
– De amikor a padlókockát dörzsölte, majdnem megőrült. Olyan fehér volt már a kocka, hogy bele lehetett örülni. És neki két hónapig kellett dörzsölnie, közben napról napra fehérebb lett.

– De legalább bírt lélegzeni – mondta Fábián. – Én azt hiszem, hogy mégiscsak könnyebb a padlót súrolni, mint a követ törni gázálc nélkül.

– Tudsz még róla valamit? – kérdezte Baras.

Salamon, sajnos, csak ennyit tudott a kőtörőről, meg azt, hogy jelenleg építőmunkásokkal dolgozik, és

mindenkinek elmeséli, milyen vakítóan fehérre dörzsölte a cellapadló egy kockáját.

– Kár – mondta Baras csalódottan. – Nagy kár, hogy nem tudsz róla többet.

Nagyon érdekelhette Barast a kötőrő története, mert jóval később, amikor már a filmnél dolgozott, felkereste Salamont, hogy még egyszer érdeklődjön a kötőrőről. Világosszürke öltönyben, fehér ingben, nyakkendősen érkezett meg egy meleg nyári napon Baras a folyó menti kis faluba, és délután két órakor az evőeszközugyár kapujánál várta Salamont. Alumíniumporos ruhában jöttek ki a munkások a gyárból, és Salamon nagyon megörült Barasnak. Az ő ruhája aránylag tiszta volt, mert műszaki ellenőr volt Salamon már ekkor, ami mégis jelent valamit, igaz, hogy mindmáig nem vitte többre, hacsak nem számítjuk azt, hogy szombat esténként táncdalokat énekelt az egyik vendéglőben, meg már két szilveszteri mulatságon is énekelt. Rezignáltan be is ismerte Barasnak, hogy úgy érzi, nem sokra viszi már, de azért még akkor is elismerően szólt a haszon nélkül való dolgok gyűjtéséről. Azt hiszi, mondta, hogy az Első Amatőr Hegymászók Egyesületének köszönheti, hogy még ma is csendes fölényel tudja nézni kicsinyes botladozásait, és hogy nem keseríti el az alumíniumpor, amitől mindennap megsűrűsödik a levegő. Érthetetlen, hogy Baras ezek után sem hivatkozott soha Salamonra, ha egykori lelkesítő beszédeit és az Egyesület megalakítását akarta indokolni, de Barasból hiányoz-

tak a mélyebb érzések, bármilyen szépen és lelkesen tudott is beszélni. Ezen a nyári napon is, amikor kiültek Salamonék kertjébe és bort ittak, nem vette észre Salamon rezignáltságát, hanem hosszan és hangosan elmagyarázta, hogy ő már eddig öt rövidfilmet csinált, és mindenféle díjakat kapott, jelenleg pedig egy játékfilm forgatókönyvén dolgozik, de szeretne hamarosan rendezni is egy játékfilmet, ami tulajdonképpen arról a kötőrőről szólna, egyik rokona adta az ötletet, aki – unokabátyja vagy micsoda, valamikor ügyvéd volt – három évig szintén követ tört a hegyekben, mikor pedig kiszabadult, fölcsapott dublőrnek, ma már tizenkét állandó munkatársa van, és minden koprodukciós filmben szerepel. Nagy pénzeket keres, mondta Baras, mert hajmeresztő dolgokat tud csinálni, például kiugrik a robogó gyorsvonatból, és nem lesz semmi baja, meg úgy lerepül a ló hátáról, hogy mindenkit más nyakát törné... Egyszóval fantasztikus dolgokat művel Baras unokabátyja.

– Csakhogy az unokabátyámat valutaüzerségért ítélték el – mondta Baras –, és ebből nem lehet filmet csinálni, meg azután a padlókockákat sem dörzsölte. Az építőmunkás sokkal jobb lenne, mert őt igazságtalanul szenvedő üldözöttként lehetne ábrázolni, akit egész életében kísért a vakító fehérre dörzsölt padlókocka, esetleg meg is halhatna a film végén, mondjuk, lezuhanna az állványokról, amikor a fehér téglafal egyetlen padlókockává zsugorodik a szemei előtt. Ma olyan szelek fújdogálnak, hogy ilyesmiről is lehet

filmet csinálni. Ki kell használni a helyzetet, ki tudja, meddig tart.

– Nem hiszem, hogy túlságosan kísértene a fehér padlókočka emléke – mondta Salamon –, sőt, már azt sem hiszem, hogy egyáltalán kémkedéssel vádolták, valami másfajta disznóságot csinálhatott.

Salamon elmondta még, hogy nemrég találkozott az egykori kötőrővel, és az mesélte, hogy mindennap elmegy moziba, és átalussza az előadást, mert az építők munkások barakkjában nem tud aludni az éktelen horkolástól. Baras csalódottan távozott a folyó menti faluból, mert Salamon akkor sem tudott többet mondani, mint az Egyesület első ülésén, ami tulajdonképpen be is fejeződött a kötőrőről szóló történettel.

Rozmajer megkérdezte ugyan, hogy akar-e még valaki a kopár hegyekről beszélni, de mivel senki sem szólt semmit, kijelentette, hogy a kopár hegyeket ezúttal végérvényesen az Egyesület gyűjteményébe iktatják.

– Nemcsak a kopár hegyeket – mondta ekkor Baras. – Szerintem a hegyek általában haszon nélkül való dolgok. Megmondhatja a Szegény Kis Rahmánovics is.

– Arról van szó – mondta a Szegény Kis Rahmánovics, aki mindjobban félt Barastól –, arról van szó, hogy a nem kopár hegyekben rengeteg gyümölcsfa van, de a gyümölcsöt nem lehet eladni, mert nagy adót kell fizetni, ha északra, más köztársaságba viszik a sok gyümölcsöt. Így hát megrohad a sok gyümölcs,

vagy pálinkát főznek belőle, és sokat isznak az erős csontú emberek, és hosszú kést hord mindegyik.

– Ám legyen – mondta Rozmajer, az elnök. – Az Egyesület gyűjteményébe iktatjuk az összes létező hegyeket mint haszon nélkül való dolgokat.

Az Egyesület egyhangúlag megszavazta a határozatot.

Ekkor Fábíán felállt, és azt ajánlotta, hogy a kaktuszokat vita nélkül szintén iktassák be az Egyesület gyűjteményébe, mivel Baras, híres beszédében, már említette a kaktuszokat.

Az Egyesület ezt is egyhangúlag elfogadta, és a tagok felálltak helyükről. Baras szólt Salamonnak, hogy gondolkozzon a holnapi napirendi pontról.

– Már megvan a napirendi pont – mondta Salamon. – Holnap a kígyókról, gyíkokról és más csúszómászókról fogunk beszélni.

3

Kint sötét volt, senki sem járt az utcán, ami érthető is egy olyan vidéki városban, ahol a házak többnyire laposak és közönyösek. Az út mellett alacsony, vaskos fák nőttek, leveleik nappal elhalványodtak a portól. Az Egyesület tagjai lassan lépkedtek, sokáig semmit sem szóltak, míg egyszer csak az örökké akadékoskodó Bresztovszky türelmetlenül megkérdezte:

– Miért kell nekünk éppen a kígyókról beszélgetnünk?

Baras olyan arcot vágott, mintha imádkozni akarna, és a többiek is rosszkedvűek lettek egyszerre. Pedig Bresztovszky ezúttal nemcsak megszokásból akadékoskodott. Az igazság az, hogy Bresztovszky betegesen félt a kígyóktól. Nem félt ő az égvilágon semmitől és senkitől, különösen azóta, hogy bokszolni is megtanult, de a kígyóktól félt, mert gyerekkorában nagyon megijesztették egy csúnya döglött kígyóval. Bresztovszky kerek szemű, mozgékony kisgyerek volt, nyáron mezítláb járt, lábujjai nevetlenül szétálltak, és birkákat őrzött. A falu szélén laktak, a kertek mögött lapos legelő volt, melynek egyik vége hullámosan felemelkedett, mint egy összegyűrt rongypokróc. Az apró dombokat valamikor megfaragták, a környékeliek innen hordták a földet házépítéshez, és hatalmas, félkör alakú gödör maradt itt, alacsony, lyukacsos falakkal, melyekben komoly kis partifecskék fészkeltek.

Errefelé mindenkinek volt két-három birkája, szep-lős, fakó hajú gyerekek terelgették őket, manapság a western-filmekben lehet ilyen gyerekeket látni, ők az újvilág meghódítóinak a gyerekei, esetlen, térdig érő nadrágot viselnek, félszegek és jószívűek. Hát ilyenek voltak a falusi gyerekek, csoportosan járkáltak a birkák után, és ha idegen fiú tévedt arra, követ kötöttek a lábára, és addig futtatták, amíg el nem bögte magát. Kígyókat, gyíkokat meg kóbor macskákat vertek agyon, a partoldali üregek fecskéit nem bántották, csupán számon tartották, hogy melyik lyukban hány tojás van, és ha a tojások széthullottak, szerették bámulni a kopasz kis madarakat.

Foltos hátú, hosszú kígyót találtak egyszer, agyonverték, aztán karikákba csavarták, és bedugták egy üres fészekbe. Vártak valakit, hogy megjíesszék. Bresztovszky nem tudott semmit a kígyóról, nem volt ott, amikor agyonverték, gyanútlanul bedugta kezét a fészekbe. Azt mondták neki, hogy apró fecsketojások vannak ott, kiszedheti őket, hogy megnézze, de vigyázzon, nehogy összetörje valamelyiket.

– Nagyon óvatosan emeld ki őket, nagyon óvatosan, nagyon óvatosan... hajtogatta az egyik görbe lábú, kék szemű fiú.

Óvatosan megmarkolta a döglött kígyót, csodálkozott, hogy olyan hideg, aztán rémülten felüvöltött, és még egy óra múlva is remegett. A fakó hajú, szeplős gyerekek majd megfulladtak, úgy nevettek, a görbe lábú fiú hanyatt feküdt a fűvön, és a levegőt rugdosta.

Mindenfelé mesélték, hogy Bresztovszky mennyire megijedt a döglött kígyótól. Akkor valaki a felnőttek közül azt mondta, hogy az nagyon rossz vicc volt, mert időközben a fészekbe húzódnak volna a döglött kígyó párja, és ha az megmarta volna Bresztovszkyt... A gyerekek nem nevettek tovább, Bresztovszky pedig ekkor ijedt meg igazán, látni sem kívánt kígyót soha többé. Később egy ártatlan tülekedésben szándékosan a görbe lábú fiú arcába fejt; homlokával csúnyán szétlapította az orrát.

Salamon nem értette, mi baja lehet Bresztovszkynak a kígyókkal, és azt mondta:

– Miért ne beszélhetnénk a kígyókról, gyíkokról meg mindenféle más csúszómászókról? Olyan szerencsétlenek, hosszú farkuk van, és a földhöz dörgölik a hasukat. Valahol még azt is olvastam, hogy kivevőben vannak.

– Utálok a kígyókat – mondta Bresztovszky –, látni sem bírom őket, mert alattomosak és hidegek. Kirázná a hideg, ha hozzám érne egy is.

– Nagyon sok kígyót fogtam már a folyóban – mondta Salamon –, a nyakamra tekertem őket, és úgy mentem végig a falun. Fogadásból a számba veszem a kígyó fejét.

– Salamon, mindjárt hányok – mondta rekedten Bresztovszky, és még a sötétben is látszott, hogy egészen elfehéredett az arca.

– Igaza van Bresztovszkynak – mondta Rozmajer. – A kígyókról tudtommal csak holnap este fogunk be-

szélni, nem értem, miért kellett már ma bemondani a holnapi napirendi pontot.

– Úgy gondoltam, jobb lesz, ha előre tudjatok – mentegőzött Salamon, majd Baras szólalt meg:

– Nagyon jól van ez így, hogy előre tudjuk a holnapi napirendi pontot. Legalább felkészülünk a beszélgetésre. A hegyekről nagyon keveset tudtatok.

– Igaz is – mondta Fábián –, alig mondtunk valamit a hegyekről, holnap estig szépen felkészülhetünk a beszélgetésre.

Másnap este kiderült, hogy csak Angeli készült. Komoly arccal helyet foglaltak a lépcsőn. Rozmajer vizet forralt, Baras pedig lent, a betonlapon ült, mivel senki sem mert neki szólni, hogy pucolja meg a cipőjét. Tisztelték Barast nagyon, egyedül talán csak Bresztovszky merete volna kipucoltatni vele a cipőjét, de ő ócska szandálban járt, és különben is, kezdetől fogva ellenezte a cipőpucolást. Salamon, az elnök a legfelső lépcsőfokon ült, gömbölyű feje jóindulatú, szabályos kört árnyékolt a falra.

– Szeretem a kígyókat – kezdte beszédét Salamon –, és sajnálom is őket, mert olyan hajlékonyak, és csak tehetetlenül sziszegnek, ha az ember megfogja a derekukat. És egyáltalán nagyon sajnálok minden csúszómasztót...

– Rep-ti-li-a – tagolta erőltetett egykedvűséggel Angeli, aki lelkiismeretesen felkészült a beszélgetésre.

– Kérem? – meresztette tágra Salamon a szemét.

– Reptilia – ismételte Angeli olyan pimasz egykedvűséggel, hogy szinte még hosszú, keskeny orra is meglendült; jobbra-balra.

– Mi az, hogy reptilia? – kérdezte türelmetlenül Bresztovszky, akit még mindig idegesített a téma, és az ismeretlen szóban is valami undorító dolgot sejtett.

– A reptilia azt jelenti, hogy csúszómászók, illetve hüllők – mondta Angeli, és hátát kényelmesen Salamon lábainak vetette. – A gerincesek törzsének egyik osztálya, kihalóban lévő állatcsoport. Hideg vérű, változó testhőmérsékletű, vízben vagy szárazföldön élő, de egész életükön át tüdővel lélegző, hosszúra nyúlt testű, négylábú, kivételesen lábatlan állatok. Farkuk mindig van, testüket pikkelyek, pajzsok vagy szarutáblák fedik...

Ki tudja, meddig hadarta volna ezt az unalmas természettudományi ismertetőt Angeli, ha Bresztovszky közbe nem szól.

– Honnan a fenéből tudod mindezt?

Angeli megsértődött.

– Úgy egyeztünk meg, hogy felkészülünk a mai beszélgetésre – mondta kurtán.

Ekkor kiegyenesítette derekát a betonlapon ülő Baras, és gúnyosan így szólt:

– Az csak természetes, hogy Angeli készült. Angeli mindig készül. Angeli mindig képes bemagolni a leghülyébb szöveget is. De fogadok, hogy soha életében nem látott még kígyót.

Angeli most már csakugyan megsértődött.

– Nem szóltam semmit – mondta. – Vegyétek úgy, hogy nem szóltam semmit.

Nagyon megsértődött. Már azon gondolkozott, hogy kipucoltatja Barassal a cipőjét, aztán mégsem mert szólni.

Pedig megérdemelte volna Baras, hiszen éppen ő mondta, hogy készüljenek a beszélgetésre. Viszont az is igaz, hogy Angeli tényleg utálatos stréber volt és nagy biflázó. Az iskolában ő volt az, aki mindig készült (meg a Szegény Kis Rahmánovics), és a műhelyben is az ő szerszámai voltak a legtisztábbak. Mindennap fehérre fényesítette a tolómércét, a csipeszt és a körzőket, és egészen vékonyan beolajozta; ő volt az Osztályfőnöknek és az öreg Tóthnak a kedvence, de azért Barassal nem versenyezhetett, Baras még akkor is többet tudott, ha semmit sem tanult, sőt még a Szegény Kis Rahmánovics is okosabb volt Angelinél. Az egyetemi felvételi vizsgát azonban Angeli lerakta, Baras pedig megbukott.

– Azt mondtam, hogy sajnálok minden csúszómászót – folytatta ekkor Salamon, hogy valamiképpen mentse a helyzetet. – Nálunk a faluban, a folyó mentén korhadt törzsű, hatalmas fűzfák vannak. Apró zöld gyíkok sütkéreznek ott a napon. Felmásznak a fűzfa korhadt törzsére, és úgy sütkéreznek. Egyszer láttam egy farkatlan gyíkot. Olyan volt, mint egy hosszúra nyújtott levelibéka. Hazavittem, és később kinőtt a farka.

– Az igaz – mondta Angeli, aki készült erre a beszélgetésre, és már elfelejtette, hogy pár perccel előbb vérig sértették. – A legtöbb gyík újra képzi a letört farkát.

– A kígyók pedig – folytatta Salamon –, a kígyók pedig felemelt fejjel úsznak a folyóban. Csak a fejük látszik ki a vízből, ilyenkor úgy tűnik, mintha nem is volnának csúszómászók.

Bresztovszky fészkelődni kezdett, és azt mondta:

– Gyerekkoromban rengeteg kígyót agyonvertünk. Kövekkel dobáltuk őket, összetekeredtek, egészen kicsi gomolyagba, és nyújtogatták a nyakukat. Aztán, mikor kinyúltak, elégettük őket. Emlékszem, egy nyáron házat építettek a közelben. Rengeteg fahulladék hevert a falak között, gerendavégek meg lécdarabok, mi összegyűjtöttük, elhordtuk a dombok közé, ahol gödröt ástak az emberek, mert onnan hordták a földet a falveréshez, és a gödörben minden este óriási tüzet gyújtottunk, és behajigáltuk a döglött kígyókat. Azon a nyáron rengeteg kígyót agyonvertünk, és egészen összeaszalódtak a tűzben. Ilyenkor már nem utáltam a kígyókat. Csak akkor gyűlölöm őket, ha olyan hajlékonyak és hidegek.

– Kell, hogy hajlékonyak legyenek – mondta Angeli –, mert hosszú testű, vállöv és végtagok nélküli állatok, tudományos nevük: ophidia.

– Fogd be már a szád – mondta dühösen Bresztovszky –, egyáltalán nem érdekel senkit sem a kígyók tudományos neve!

– Meg az unalmas természetrajzuk sem érdekel senkit – mondta Fábián.

Angeli most már harciasabb volt, és azt mondta:

– Pedig igazán érdekelhetne benneteket a kígyók meg mindenféle más csúszómászók természetrajza.

Ha véletlenül érdekelne benneteket, akkor röviden elmondhatnám, hogy a csúszómászók egyáltalán nem haszon nélkül való állatok, és a mai beszélgetünk témája óriási baklövés, mivelhogy a csúszómászókat nem vehetjük be az Egyesület gyűjteményébe.

– Nem igaz, hogy a csúszómászók nem haszontalanok – mondta vörös arccal Salamon.

– Márpedig igaz – mondta Angeli.

– Nem igaz! – kiabálták a többiek.

– Igaz! – kiabált Angeli is. – A nagyobb fajok bőrért felhasználja az ipar, a kisebbek pedig rovarirtók.

– Honnan tudod? – kérdezte Baras.

– Az Örnagy mondta... – Angeli már meg is bánta, hogy említette az Örnagyot, de késő volt.

Bresztovszky lecsapott rá:

– Ki az az Örnagy?

– Nem fontos – mondta Angeli. – Óriási könyvtára van, ha éppen tudni akarod.

– Tudni akarom, hogy ki az az Örnagy – mondta Bresztovszky –, mert feltételezem, hogy hülye.

– Nem hülye – mondta Angeli. – Nagyon okos ember. Sokkal többet tud, mint ti együttvéve.

Az Örnagy valójában nyugdíjas repülőtiszt volt. Kétszobás összkomfortos lakásban lakott egy bérház második emeletén, és úgyszólván minden tekintetben különbözött a nyugalmazott örnagyok jól ismert típusától. Az utcán nem járt méltóságteljesen, szálfaegyenes derékkal, nem volt tiszteletet parancsoló, patinás bajusza, és egyáltalán nem keltette azt

a benyomást, mintha örökké akarna élni. Azazhogy mégiscsak volt egy tipikus vonása: a végtelenségig konzervatív volt, ami az adott esetben éppenséggel reakciónak minősíthető; tulajdonképpen azért is indokolt az Őrnagy említése, mert okvetlenül szükséges ennek a típusnak, illetve elveinek teljes deklasszifikálása, és erre az Őrnagy rendellenes fizikuma egyedülálló szimbólumként kínálkozik, merthogy az Őrnagy alacsony termetű, vézna öregember, horpadt mellével hangosan lélegzik, asztma kínozza, és valószínűleg ez is viszi majd sírba, bár az Őrnagy váltig hangoztatja, és csodák csodájára még most is hangoztatja, hogy az asztmába még senki sem halt bele. Ötvenéves korában feleségül vett egy huszonhét éves parasztlányt, aki kitűnően főz, és tátott szájjal hallgatja az Őrnagy meséit. Ő pedig a széles, négyszárnyú ablakra mereszi a szemét, holott az ablakon át csak a szomszédos épület fürdőszobáinak nyílásait látja, és szuszogva mesél mindenféléről, arról, hogy Angliában járt repülőgépeket vásárolni, de közben kitört a háború, és ő a szigetországban maradt, meg arról, hogy egy alkalommal fogadta őt XII. Pius pápa. Lekicsinylően szól a szocializmus eredményeiről, ilyenkor a kommunistákat jellemteleneknek nevezi, mert mindig csak hallgatnak és bólogatnak, vagy pedig hosszan egymás után ugyanazt ismételtetik, meg azt is szokta mondani, hogy igazi szabadság csak a többpártrendszerű országokban van, és a sajtóban kárörvendően vadászza a hibákról és a fogyatékoságokról írt cikkeket,

emellett pedig nem szenvedheti az oroszokat, folyton rágalmazza őket, és amikor a televízió sporteseményt közvetít, mindig a szovjet versenyzők ellenfeleinek szurkol. Angeli kezdetben csak a labdarúgó-mérkőzések közvetítését nézte az Őrnagynál, később azonban már el-elbeszélgetett vele, egészen a közelmúltig, amikor is hirtelen megszakított vele minden kapcsolatot, mert kilátásba helyezték, hogy Angelit felveszik a Kommunista Szövetségbe. (Amikor ezt Bresztovszky megtudta – ő meg Baras már az iskolában is párttagok voltak –, napokig méltatlankodott, és mikor találkozott az utcán Angelivel, gúnyosan megkérdezte tőle, hogy jól érzi-e magát az Őrnagy.

– Nem tudom – mondta unott arccal Angeli –, régen láttam már. Érdekes, de alapjában véve szenilis öregúr, akit nem kell túlságosan komolyan venni.

Ezt mondta, és még csak el sem pirult.

Bresztovszky nem szólt semmit, csak utánaköpött Angelinek.)

Most pedig kezdődjék a leszámolás az Őrnaggyal és nevetséges eszméivel, tisztos távolról, az Egyesület klubhelyiségéből, a legkényelmesebb így, mivel éppen az el-lenszenves Angeli védte az Őrnagyot, ami éppen elegendő ok volt az Egyesület többi tagjának, kivéve Rozmajert és az ijedős Szegény Kis Rahmánovicst, hogy a lehető legrosszabb véleményük legyen az Őrnagyról.

– Mindent tud – bizonygatta Angeli –, az égvilágon mindent tud. Sokféle járt, mint a kormányküldöttség tagja Angliában is volt.

– Mikor? – kérdezte Fábián.

– A második világháború kezdetén. Angol repülőgépeket akart vásárolni, és ő volt az első külföldi, aki látta repülni a Spitfire-okat. Tulajdonképpen a Spitfire-ok meg egyáltalán az angol és az amerikai repülőgépek döntötték el a háborút.

– Nem igaz – mondta Bresztovszky –, a háborút elsősorban a Vörös Hadsereg döntötte el.

– Az Őrnagy azt mondja, hogy a Vörös Hadsereg nagyon rövid idő alatt tönkrement volna, ha az angolok nem küldik nekik a rengeteg repülőgépet, tankokat meg teherautókat, amelyeken ágyúkat lehetett szállítani. Ha az angolok és az amerikaiak nem küldik nekik azt a rengeteg felszerelést, a németek nagyon gyorsan elfoglalták volna az olajmezőket. Az oroszok mehettek volna Ázsiába, teljesen tönkreverték volna őket. És az Őrnagy azt is mondja, hogy az oroszok meg is érdemelték volna, hogy tönkreverjék őket, mert osztozkodni akartak a brit világbirodalmon.

– Azt hiszem, hogy túloz egy kicsit a te Őrnagyod – mondta Salamon. – Egyszerűen csak haragszik valamiért a szovjetekre, és most mindenféle marhasággal vádolja őket. Azt meg senki sem tudhatja, hogy hány repülőgépet meg tankot kaptak az oroszok.

– Nem túloz. Ő ott volt Angliában, és tudja, hogy minden héten egész hajókaravánok úsztak Murmanszk és Arhangelszk felé. A hajók tele voltak mindenféle fegyverrel. Ezenkívül az angolok Perzsián keresztül is segítették az oroszokat, pedig nekik is éppen

elég bajuk volt, mert nagyon sokáig egyedül harcoltak Afrikában, Görögországban meg a tengereken. Közben a németek állandóan bombázták Londont és a kikötővárosokat.

– Nem érdekel, hogy az angolok mit szállítottak Arhangelszkbe és Perzsiába – mondta Bresztovszky.
– Tudom, hogy a háborút elsősorban a Vörös Hadsereg nyerte meg.

– Márpedig az Őrnagy jobban tudja – erősködött az ellenszenves Angeli, és menthetetlenül tovább rontotta az Őrnagy hitelét. – Jobban tudja, mert ismeri az összes hadműveleteket, és ha akarod, még azt is elmagyarázza neked, hogyan foglalta el Wavell tábornok Abesszíniát, és hogyan harcolt Achinleck Rommel ellen.

– Nekem ne magyarázzon meg semmit a te hülye Őrnagyod – mondta nagyon dühösen Bresztovszky –, engem egyáltalán nem érdekel Abesszínia meg Rommel.

Angeli már erősen sápadozott, nyilvánvalóan megingatta a szilárd ellenállás; eltátotta száját, aztán becsukta – tessék hát ezt a műveletet is egyértelmű szimbólumként elfogadni végül csak felháborodva motyogott, hogy:

– Magad vagy a hülye, te magad vagy hülye...

Ekkor felállt Baras, hogy végérvényesen lezárja az Őrnagy-ügyet. Lassan, kényelmesen felemelkedett a hűvös betonlapról, szórakozottan a légy pontos vilányégőbe hunyorított – mielőtt beszélni kezdett vol-

na, mindig valahova messzire, fölfelé nézett. Mindenki őt figyelte, ő pedig így szólt:

– Nagyon okos és érdekes ember az Őrnagy. Meltányoljuk tapasztalatait, hiszen ő Angliában is járt repülőgépeket vásárolni, látta a fegyverrel megrakott hajókat, amint Arhangelszk felé úsznak...

– Úgy van – helyeselt lelkesen Angeli, aki nem sejtette, merre haladnak Baras ezúttal értékes gondolatai –, úgy van, és Rómában a pápa is fogadta az Őrnagyot, az Őrnagy kezét csókolt neki, aztán kihátrált az ajtón, mert nem szabad hátat fordítani a pápának.

– ...és Rómában is járt az Őrnagy, még a pápa is fogadta – folytatta gyanús jóindulattal Baras –, nagyon sok érdekes mesét tud hát az Őrnagy. Csakhogy veszélyes és ostoba mesék ezek. Sajnos vannak nevetségesen korlátolt emberek, akik szóról szóra elhiszik egy tapasztalt, de rosszindulatú, szenilis öregúr meséit.

– Úgy van – mondta ekkor Salamon, aki elsőnek ismerte fel Baras szándékát.

– Mert minden jóérzésű ember, aki csak egy kicsit is tud gondolkodni, és akinek csak egy kicsit is szívügye szocialista valóságunk, mindjárt észreveheti, hogy az Őrnagy okfejtése kezdettől fogva nagyon egyoldalú és nagyon rosszindulatú. Érdekes, de alapjában véve szenilis vénember ő, akit egy pillanatra sem szabad komolyan venni. És nagyon üdvös lenne, ha az Őrnagy nem avatkozna bele olyan, számunkra lényegbevágó jelenségnek a megvitatásába, mint amilyenek a kígyók, gyíkok és más csúszómászók.

– Úgy van – kiáltotta ekkor nagy lelkesen a nehézfűjű Bresztovszky, aki csak most értette meg, hogy milyen okosan beszélt Baras.

– Úgy van, úgy van – mondta Fábián még lelkesebben, és még a Szegény Kis Rahmánovics és Rozmajer is azt mondta, hogy úgy van.

És akkor még azt mondta Baras:

– Ami pedig a csúszómászók haszontalanságát illeti, arról csakis mi vagyunk hivatottak dönteni. Különben sem hiszem, hogy mindegyik rovarirtó, vagy hogy mindegyiknek a bőrért felhasználja az ipar. Olyan sokfajta csúszómászó van, és mi eddig csak a kígyókról és a gyíkokról beszéltünk.

– A békákról például okvetlenül beszélünk kellene – mondta Salamon, mire így szólt Baras:

– Nem vagyok benne biztos, hogy a békák teljesen haszontalanok, sőt abban sem vagyok biztos, hogy csúszómászók-e, nekem azonban különösképpen tetszenek. Valamikor a vasút mellett laktam, s a töltés túloldalán, ahol mindig vizes volt a fű, rengeteg béka gyűlt össze. Nagy lármát csaptak esténként, és úgy elbújtak a fűbe, és olyan zöldék voltak, hogy alig lehetett megtalálni őket. Úgy elbújnak a fűbe, hogy szinte nem is léteznek. Csak a hangjuk létezik. És mindegyiknek másmilyen a hangja.

– A békák egyáltalán nem csúszómászók – mondta Angeli, aki ezen az estén egy percre sem maradhatt nyugton. – A békák kételtűek, vagyis amph...

– Angeli, még egy latin kifejezés, és megfojtalak – sziszegte Bresztovszky.

– De hát esküszöm, hogy kétéltűek – hadarta Angeli. – Hidegvérű, változó testhőmérsékletű, csupaszbőrű állatok. Lárva korukban kopoltyúval, később meg tüdővel lélegeznek, ezért kétéltűek. Vannak föld alatt és barlangokban élők, ezeknek fejletlen a látószervük. Amelyek a föld felszínén...

– Állj! – kiáltotta Baras. – Azokról beszélj, amelyek a barlangokban és a föld alatt élnek. Azokról a kétéltűekről beszélj.

– Hát... – dadogta riadtan Angeli, merthogy nem tudott ő egy árva szóval sem többet a barlangokban és a föld alatt élő kétéltűekről –, a föld alatt élnek, ahol többnyire sötét van, és a szemük nem fejlődött ki.

Baras ekkor megvetően így szólt:

– Szóval nem tudsz róluk semmit. Bemagoltál valamit valahonnan, az Őrnagy valamelyik könyvéből, de alapjában véve nem tudsz semmit.

Angeli szégyenkezve elhallgatott, a többiek megvetően félrenéztek. Rozmajer összeszedte a kávéscsészéket, egy nagy sárgaréz tálcára rakta, és elment mosogatni. A folyosó végén volt a mosdóhelyiség, hosszú kővályú, megzöldült rézcsapokkal, akár egy ósdi kaszárnyában. Valamennyien hallgattak. Rozmajer nyitva hagyta a folyosóra nyíló ajtót, felkavart ételmaradék szaga érződött, valahol a közelben lehetett a vállalati konyha.

Jóval később elmélázva így szólt Baras:

– Pedig milyen érdekesek is lehetnek azok a kétéltűek, melyek a föld alatt meg mindenféle barlangokban élnek. Sötétben csillogó vizek gyülekeznek ott a föld alatt, ők pedig hol kopolyúval, hol tüdővel lélegeznek. Testük változtatja hőmérsékletét, és elnyúlnak a legvalószínűtlenebb alakú köveken. Nagyon nagy csönd van ott, és a lehetetlen alakú kövek is alig változnak. Barátságos, kopott élű kőkockák vannak ott. Síkosak és homályosak. A föld alatt és a barlangokban élő kétéltűeket okvetlenül be kell venni az Egyesület gyűjteményébe. Teljesen haszon nélkül való élőlények, hiszen csak a köveket csiszolják, hogy kényelmesebben hozzájuk tapadhassanak, és még a látószervük is fejletlen, kinek használhatnának hát ők. Az emberek még nem fedezték fel értékeiket, hiszen a legtöbb ember irtózik a föld alatti üregektől, és meghal anélkül, hogy akár egyetlen ilyen kétéltűt is látna.

– Azt hiszem, nincs semmi akadálya, hogy az Egyesület gyűjteményébe iktassuk a barlangokban élő kétéltűeket – mondta Salamon, az elnök, és a többiek helyeseltek.

Megérkezett Rozmajer is a tisztára mosott kávécsészéssel, és becsukta a folyosóra nyíló ajtót, de az ételmaradékok szaga már megülte a klubhelyiséget.

– Baras ajánlatára az Egyesület gyűjteményébe soroztuk a föld alatti barlangok kétéltűit – mondta Salamon.

– Nem bánom – mondta Rozmajer –, de tudtommal elsősorban a csúszómászókról beszélünk, és már

nagyon elmúlt az idő. Nem szeretem, ha fél óránál tovább tartanak ezek az összejövetelek. Fél óra alatt éppen elég haszontalan dolgot lehet találni. Meg aztán én tanulni is akarok. Egyébként is azt hiszem, hogy korábban kellene tartani az összejöveteleinket, éjjel tizenegy óra nagyon későn van.

– Állapítsuk meg hát végre, hogy valóban haszontalanok-e a csúszómászók – indítványozta Salamon.
– Nekünk kell megállapítanunk, hogy hasznosak vagy haszontalanok.

És megint Baras szólt:

– Ha jól meggondoljuk, ez egyáltalán nem vitás. Még ha tényleg felhasználja is bőrüket az ipar, még ha tényleg rovarirtók is, de méregfogaik vannak, és rava-szul elpusztítanak embert és állatot. A csúszómászók a világ legravaszabb élőlényei.

– Mindössze tizenhét, tizenhetes százalékuk mér-ges – mondta gúnyosan Angeli, s ez egyszer komolyan zavarba hozta Barast.

– Biztos vagy benne? – kérdezte.

– Egészen biztos.

– Ez baj. Ez már nagy baj. Ha már valaki csúszómászó, legalább méregfogai legyenek, amelyekkel alkalomadtán a lábakba marhat.

– Mindössze tizenhét százalékuk mér-ges, és mér-gükkel vagy az idegrendszer, vagy a véredényeket támadják meg – mondta diadalmasan Angeli.

Kár volt örülnie. Baras már magához tért, és Baras a rögtönzések nagymestere volt. Így szólt:

– Borzalmas, milyen borzalmas lehet, amikor valakinek az idegrendszerét vagy a véredényeit megtámadja a csúszómászók mérges. Szörnyű kínok azok. A legszörnyűbb pedig az, hogy mindössze tizenhét százalékuk mérges, a többi szelíden meglapul a talpak alatt, álcázza azokat, melyek alkalomadtán a lábakba marnak. A csúszómászóknak okvetlenül az Egyesület gyűjteményében a helyük. Az összejöveteleink pedig továbbra is tizenegy órakor kezdődnek.

4

A hosszan tartó, összevissza csapongó párbeszéd után az elbeszélés kevésbé rázó szövegrészt kíván, afféle szellemi pihenőként, és erre az Egyesület harmadik összejövetelét használjuk fel, amikor is Angeli volt az elnök, és kívánságára a Zöldinges Idiótáról kellett beszélni. A Zöldinges Idiótát addig, az elnökön kívül, csak Baras és Rozmajer ismerte. A többiek csak Angeli előadása után figyeltek fel rá, és tiszta szívből megvetették, vagy sajnálták. Nem is kellett, hogy ismerjék előzőleg, Angeli jegyzeteket készített, és az elnöki lépcsőfokról Barast utánozva rövid, de alapos beszámolót tartott a Zöldinges Idiótáról – beszámolója tulajdonképpen még egy tipikus, társadalomellenes figura bemutatására és természetesen elítélésére szolgál. A Zöldinges Idióta talán még az Őrnagynál is károsabb, mert fiatal, cinikus, gyáva, de hatékony és szaporodóképes.

Angeli az Őrnagyról dicsérőleg, a Zöldinges Idiótáról pedig elítélően szólt, de ez ne zavarjon senkit sem, mindketten kimondottan negatív elemek, az pedig, hogy Angeli nem vette észre együvé tartozásukat, ismételten csak az ő tudatlanságát és megbízhatatlanságát tükrözi.

Angeli beszámolója egyébként így hangzott:

Azzal szokott dicsekedni, hogy ő az utcán érzi jól magát, ahol emberek jönnek-mennek, és a fiatal lá-

nyok hármásával járnak, és minden harmadik lépésnél összevihognak. Azzal szokott még dicsekedni, hogy a meleg aszfalton a fiatal lányok után lopózik, megsimogatja a hajukat, és egyet minden este elvezet a sötét utcákba.

Otthon, a szobájában, egy mocskos kis lyukban gondolja ki ezeket a meséket a kis Zöldinges Idióta. Naphosszat ül a mocskos kis lyukban, képeslapokat nézeget, bárgyún vigyorog a fürdőruhás nők fényképeire, néha komoly könyveket olvas, aztán szörnyen okos arccal szörnyen gondolkodik. Jól ismerem azt a házat, ahol a Zöldinges Idióta lakik. Szép nagy ház, régi épület, cifra ablakdíszekkel, körülötte virágoskert. Ennek a szép nagy háznak a legkisebb és legmocskosabb szobájában lakik a Zöldinges Idióta, valamikor éléskamra lehetett ez a szoba, de ő egy istenért el nem költözne, mert így mindenkinek eldicsekedhet, hogy a szép nagy, öreg házban lakik. Tulajdonképpen az ilyen alakok fosztják meg értékeiktől a nagy, régi házakat. Véleményem szerint nem szabadna megengedni, hogy akárki beköltözzön a régi házakba.

Késő délután bújzik elő szobájából a Zöldinges Idióta. Ilyenkor még süt a nap, és ő végigsiet az utcákon, kezével sután hadonászik. Kezei és a lábai vékonyak, és ő maga is nagyon keskeny. Mindig zöld ingben jár, és amikor beér a város központjába, ott, ahol az üzletek vannak, megbámulja a kirakatokat, és közben nézi magát a kirakatüvegben, és alighanem egyáltalán nincs megelégedve magával. Aztán itt találkozik a

nálánál fiatalabb zöldinges idiótákkal, akiknek vigyorgva elmondja, hogy milyen nagy fiú ő, hogy az este is egy szép nőt cipelt haza, miközben meg kellett állniuk az egyik sötét mellékutcában, és elmondja, hogy ez az élet, és hogy minden valamirevaló zöldinges idiótának így kell élnie, szabadon és természetesen, le kell számolnia a hülye szölamokkal és konvenciókkal meg minden egyébbel.

Azután kiáll az úttest mellé, ahol hármásával járkálnak a fiatal lányok, és impotensül utánuk vigyorg, éppen úgy, mint amikor a fürdőruhás nőket nézi a képeslapokban, de egynek se meri megszimogatni a haját, még szólni se mer nekik, csak a fiatalabb zöldinges idiótáknak sugdos valamit, és azok jóízűen heherésznek.

Azután sokat sejtetően eltűnik, a többiek irigykedve néznek utána, ő pedig megáll az egyik trafik mögött, és onnan leskelődik; ha ismerős jön arra, akkor előlép, megnézi az óráját, és fejcsóválva mondja, hogy a nő már másfél percet késik, és ha még egy percig nem jön, elmegy és felszed valakit, az első fiatal lányt, aki az útjába kerül, mert igazán nincs szüksége arra, hogy három percnél tovább várjon valakire. És ezt esténként többször megismétli, aztán hazamegy, és kigondol mindenféle ostoba meséket, tele disznósággal, és másnap elmeséli a többi zöldinges idiótának, s azok jóízűen heherésznek.

Szörnyen undorító a Zöldinges Idióta, már arra is gondoltam, hogy megkérem Bresztovszkyt, pofozza meg, hátha akkor nem lesz annyira undorító.

Bresztovszky sohasem pofozta meg a Zöldinges Idiótát. Nem is szólt akkor semmit, és a többiek sem szóltak. Angeli pontos jegyzetek alapján készített beszámolója meggyőzte őket arról, hogy a Zöldinges Idióta teljesen haszon nélkül való. De lehet, hogy csak minél előbb túl akartak esni Angeli elnökségén, és azért nem szóltak. Angeli, amíg beszámolóját olvasta, fényesre pucoltatta a cipőjét Rozmajerrel, aki mégis nagyon elégedett volt ezen az estén, mert az összejövetel rövid ideig tartott. Megitták a kávéjukat, a pénzt az asztalra rakták, és hazamentek. Jónást, az éjjeliőrt nem is látták.

Egyszer, jóval később megint szóba került a Zöldinges Idióta. Ez már akkor történt, amikor Angelit felvették a Kommunista Szövetségbe. Bresztovszky szörnyen dühös volt emiatt, mindenkinek azt bizonygatta, hogy Angelinek semmi helye a pártban. És ekkor véletlenül találkozott Barassal.

Vasárnap kora reggel volt, és Bresztovszky az ökölvívóival bajnoki mérkőzésre utazott. Gyorsvonnattal mentek első osztályon, mert sok pénze volt ekkor a klubnak, jó eredményeket ért el a csapat, meglátszott rajta Bresztovszky keze nyoma. Az állomáson találkozott Barassal. Ő is a fővárosba utazott, gyűrött felöltő volt rajta, kezét fázósan zsebre dugta, és rendkívül szomorú volt. Szórakozottan üdvözölte, Bresztovszky azonban őszintén örült, végre valakinek részletesen elmesélhette Angeli esetét. A vonatban elmondta, hogy Angeli már régóta szeretett volna párt-

tag lenni, úgy látszik, további előrehaladásához szüksége van a piros fedelű könyvecskére, mert az utóbbi időben igazán teljes erőbedobással dolgozott, és ha dicsérték, mindig csak fanyarul legyintett. Csak dicsérgetik, mondogatta, de senkinek eszébe nem jut, hogy egy ilyen dolgozónak a Szövetségben lenne a helye. Addig mondogatta, hogy végül, amikor egy nyavalyás, stuccolt bajuszú technikus lett a párttitkár, felvételre javasolták Angeli főmérnököt, és a tagság rászavazott. Merthogy olyan jól dolgozik, lelkiismeretesen elvégzi feladatát, sőt valaki még azt is mondta, hogy az utóbbi időben nagyon emberségesen bánik a beosztottjaival, és mindenkinek visszaköszön. Nem sokáig fog visszaköszönni nekik, mondta Bresztovszky. Persze most az Őrnagyot tüntetően kerüli. Nem jár többet hozzá.

– A disznó – mondta dühösen Bresztovszky.
– Ezek után már az Őrnagy is határozottan szimpatikus nekem.

Aztán elmondta Bresztovszky, hogy ő mindig tiszta szívből utálta Angelit, és Baras azt mondta, hogy ő is. Egyike volt ez azoknak a ritka eseteknek, amikor Baras és Bresztovszky egyetértettek.

– Angelinek csak a Zöldinges Idiótával kapcsolatban volt igaza – mondta most már jobb kedvűen Bresztovszky. – Emlékszel a Zöldinges Idiótára? – kérdezte nevetve.

– A Zöldinges Idiótára? Ó, hát persze hogy emlékszem – mondta Baras. – Még mindig zöld ingben jár?

– Ó, nem – mondta Bresztovszky –, most már nem jár zöld ingben, most rózsaszínű ingben jár, de egyébként nem változott. Ugyanolyan hanyagul lóbázza a végtagjait, és a lányokat még mindig csak impotensül bámulja.

– Egyszer bejött az edzésre – Bresztovszky te-le szájjal nevetett –, hogy szeretne bokszolni tanulni. Szegény marha. Ráállítottam egy vékonydongájú, rosszkedvű fiút. Két másodperc múlva már kiszámoltuk a Rózsaszíninges Idiótát, csurgott az orrából a vér.

A fülkében négy versenyző is ült rajtuk kívül. Csontos arcú, hosszú kezű fiúk. Jókedvűen nevettek ők is a pórul járt Rózsaszíninges Idiótán.

– Soha többet nem jött edzésre – mondta Bresztovszky –, de azért az utcán nagyokat köszön nekem. Egy este a trafik mellett találkoztunk. Az órájára nézett, és megcsóválta a fejét. Azt mondta, már tíz percet késik a nő. Azt mondta, hiába, ilyenek a nők. A szerencsétlen marha. Fogadok, hogy még annyit sem tud a nőkről, mint mi akkor, ott az Egyesületben.

– Igen, mi már akkor is sokat tudtunk a nőkről – mondta Baras még mindig nagyon szomorúan –, most meg igazán nagyon sokat tudunk.

A bokszolók csöndben figyeltek, az egyik, akinek kivételesen erős pofacsontjai voltak, mint egy rágcsálónak, és rövidre nyírt haja eltakarta a homlokát, már előre vigyorgott, azt hitte, Baras valami érdekes disznóságot fog mondani. De Baras nem mondott semmiféle érdekes disznóságot.

– Láttam a Zongorázó Nőt – mondta halkán.

Bresztovszky rábámult.

– Ezért jöttél? – nevetett erőltetetten.

– Igen – mondta Baras. – Az embernek évente legalább egyszer el kell érzékenyülnie. – Ő is erőltetetten nevetett, és szomorú maradt.

– Már az este ott ólalkodtam a nagy, súlyos kőház körül. Ahogy sötétedett, a súlyos kőház egyre kisebb lett, mintha a földre süllyedt volna. Csak a szalon ablaka világított, a többi ablak be volt csukva, olyan nagyon be voltak csukva az ablakok, mint ha sohasem akarnák kinyitni őket. De a Zongorázó Nő most is játszott. Bementem a kertbe. Egész egyszerűen bementem, mert a kerítés vaslándzsáit sok helyen kitördösték. Biztosan a gyerekek tördösték ki a lándzsákat, hogy nyugodtan bemehessenek a kertbe, a szép zöld fűre.

– És a kutya? – kérdezte Bresztovszky.

– Nem ugatott. Lehet, hogy nincs is már ott, megdöglött, vagy elszökött. Az ablakhoz mentem, a rácsok közé dugtam a fejem, rozsdásak már az ablakrácsok, azokat is ki lehetne tördölni, mint a kerítés lándzsáit. A Zongorázó Nő ott ült az ablaknál, a feje egészen közel volt. Most is hosszú szőke haja van, csak kicsit csapzott, mintha fejmosáshoz készülődne egy rosszul fűtött, szűk fürdőszobában. És az arca egészen keskeny, keskenyebb a kelleténél, a szemei meg egészen nagyok, túlságosan is nagyok és karikásak. De nagyon jól zongorázott. Csak ne lett volna

az arca annyira keskeny és olyan eszelősen szigorú, olyan volt az arca, mint az apácáké, akiket fedetlen fővel a napra állítottak.

Aztán az ujjait néztem. Nagyon gyorsan mozogtak, és nagyon vékonyak voltak. Azt hittem, minden ujjá három darabra törik, olyan vékonyak voltak. Nem szabadna, hogy valakinek ilyen vékony ujjai legyenek. Sírni tudnék, ha ilyen vékony ujjakat látok. És az egész nő nagyon vékony volt. Úgy éreztem, ha sokáig nézem, egyre vékonyabb lesz, és egyszer csak teljesen eltűnik.

Leültem a kertben a ledöntött, vaskos fűcsomókra, a Zongorázó Nő nagyon szépen játszott, a felső komoly ablaksort néztem, és megint azt gondoltam, hogy a mozdulatlan ablakok mögött valamikor titokzatos gyilkosságok történtek.

Nem sokkal éjfél után abbahagyta a zongorázást. Azelőtt néha hajnalig is játszott, most meg már éjfél után abbahagyta, és én rájöttem, hogy még a komoly, mozdulatlan ablakok mögött sem történhetek titokzatos gyilkosságok, mert errefelé fél nap alatt kiderül minden titokzatos gyilkosság.

Aztán felálltam a ledöntött fűcsomókról, és még csak be sem néztem még egyszer az ablakon. Jobb, hogyha nem látjuk a nőket, amikor vetkőznek.

A bokszolók csalódottan dűnnyögtek, nem gondolták, hogy Baras a végén ilyen hétköznapi banalitást mond a nőkről, hiszen azt mondta, hogy sokat tudott róluk már annak idején is az Egyesületben.

5

A nőkről Bresztovszky kívánta, hogy beszéljenek. Bresztovszky ekkor már komolytalankodott. Nem értette, és soha nem is fogja megérteni az Egyesület jelentőségét. A Szegény Kis Rahmánovics destruktív halála után is folyton azt mondogatta, hogy az egész Egyesület Baras hülye ötlete volt csupán, Barasnak hallgatóság kellett, hogy szónokolhasson, mert érezte, hamarosan nem lesz már osztályelső, amit későbbi gyanús lebukása a filmnél ékesen bizonyított is, tehát még egyszer tetszelegni akart a hangadó szerepében, és kitalálta a haszon nélkül való dolgok gyűjtését, ami Bresztovszky szerint olyan nagy marhaság volt, hogy ő még olyan nagy marhaságot nem is hallott. Bresztovszky tehát nem értett az egészből semmit, és mint a korlátolt emberek általában, ő is megpróbálta olcsó viccel nevetségessé tenni azokat, akik lelkesen felkarolták és maradéktalanul támogatták ezt a nem mindennapi ötletet. Mert azt, hogy elnöksége idején a nőkről akart beszélni, ő tulajdonképpen viccnek szánta, amellyel elsősorban a nagyképű Barast akarta nevetségessé tenni. De a nagyképű Baras, amint az már eddig is kitűnt, mégiscsak kivételesen okos volt, és nem lehetett őt ilyen ócska trükkökkel kiszámolni. Amikor Bresztovszky a legfelső lépcsőfokról nagyokat röhögve azt mondta, hogy most pedig a nőkről fognak beszélni, Barasnak a szeme sem rebbent, ahogy

mondani szokás, rögtön átlátott Bresztovszky szándékán, és tudta, hogy mit kell tennie. Míg a többiek megrökönyödve tekingettek egymásra, Baras kissé oldalt fordult a negyedik lépcsőfokon, fél szemmel felnézett Bresztovszkyra, és elgondolkozva így szólt:

– Nagyon jó lesz, ha a nőkről beszélünk. De csak ha kizárólag a szép nőkről beszélünk, mert valahogy úgy képzelem, a csúnya nők nagyon hasznosak, nagy a hasuk és lapos a fenekük, és sokat dolgoznak. A szép nőknek viszont nem szabadna hasznosnak lenniük, és csak akkor szabadna az utcára lépniük, ha szépen süt a nap, de már hosszúk az árnyékok. Ilyenkor nagyon halkán kellene lépkedniük, maguk elé néznének, hogy az arcukat ne barnítsa meg a nap, és csak nagyon ritkán mosolyognának.

Ezt mondta Baras, és Bresztovszky nagyon meglepődött, abbahagyta a röhögést, és zavarában olyasvalamit motyogott, hogy ő nem bánja, beszéljenek hát a szép nőkről, ha már Baras úgy gondolja, hogy csupán a szép nők haszontalanok.

Aztán csönd lett, mert mindenki azt várta, hogy Baras szóljon. Baras azonban meg akarta leckéztetni Bresztovszkyt, nem szólt semmit, egy kis zsebkést vett elő, és a körmeit kezdte tisztogatni. Mindig gondosan ápolta a körmeit, még mikor a műhelyben dolgozott, napjában többször is kitisztította őket. Bresztovszky idegesen rázta a lábát, s az arca egyre vörösebb lett. De a többiek is kényelmetlenül érezték magukat. Nem tudták elkezdni a beszélgetést, nem tudtak olyan fö-

lényes megállapításokat kiagyalni, mint Baras. Még aztán, főleg csak a javítóintézetbeli lányokat ismerték, akik között akadtak ugyan szépek is, de még ezeknek is olyan koraérett és nyúzott arcuk volt, mintha hiányzott volna a felső fogsoruk.

A javítóintézet az ipariskola mellett volt: nagy, sárga ház, egyforma, cikornyásan díszített ablakokkal, Baras szerint itt valamikor apácák lakhattak, mert a vécek nagyon szűkek voltak, és nem volt rajtuk ablak. Egyébként, talán az egy Szegény Kis Rahmánovics kivételével, mindegyikük járt már néhányszor a javítóintézetben. Este kilenc óra után, amikor bezárták a kaput és a szobákban eloltották a villanyt, az ablakokon keresztül bemásztak a lányokhoz. A lányok négyesével aludtak egy-egy szobában, sodronyos vaságyakon, de fönns az emeleteken voltak üres szobák, matracokkal és sötétszürke, durva szőrű pokrócokkal, ahova fel lehetett menni kettesben. A lányok éjjel mindig szomorúak voltak, néha furcsán nevettek, néha meg sírtak, és ilyenkor megesett, hogy valamelyik türelmetlenebb fiú megverte őket. Fábián is sokszor dicsekedett vele, hogy megverte egy rövid hajú fekete lányt, aki a cipőgyárban a felsőrészkészítő-osztályon dolgozott, mert attól kezdve, hogy felmentek az egyik üres szobába és bebújtak a durva szőrű pokrócok alá, folyton csak sírt. Hanyatt feküdt, kezeit a feje alá rakta, és folytak a könnyei. Fábián kezdetben szépen kérte, hogy ne sírjon, vagy hogy mondja meg, mi a baja, végül aztán megpofozta, de a lány még csak meg sem mozdult, sírt tovább.

Nappal nem voltak szomorúak a javítóintézetbeli lányok (az intézet igazgatója, egy kis, koromfekete bajszú ember, különben azt állította, hogy ezek árva lányok, és hogy az intézet nem is javítóintézet tulajdonképpen, de ezt senki sem hitte el neki), inkább csak mérgesek, rosszkedvűek, és amúgy foghegyről köszöngettek. Csak szombaton délután jött meg a kedvük, amikor átmentek az Ipariskola pincéjébe fürödni. Hatalmas pince volt itt, az egyik részében szenet meg fát tartottak, a másik részében pedig tusokat állítottak fel, és szombaton délután előbb a lányok, aztán meg az iskola tanulói fürödtek. A lányok jókedvűen vihogtak a gőzölgő tusok alatt, fröcskölték a vizet, a fiúk pedig ott tolongtak a rozoga ajtó előtt, és a réseken keresztül bámulták a sok meztelen lányt, mindenféle trágárságokat kiabáltak be nekik, de a lányok ügyet sem vetettek rájuk, csak nevettek, és nagyon erősen dörzsölték a testüket. Ilyenkor bizonyára szép volt az arcuk is, de az nem látszott a meleg párától, mire meg felöltöztek és kijöttek a fürdőszobából, akkorra mindegyiknek vörösre dagadt az arca.

Barasnak mégis itt tetszett meg az Aleksandra nevű lány, aki a legszebb volt a javítóintézetben, hosszú szempillái voltak, és ha felemelte a fejét, furcsán messzire tudott nézni, de általában csak maga elé nézett, s szépen látszottak a hosszú szempillái. Baras az iskola bejáratánál találkozott vele egy szombat délután. Fürdésről jött az Aleksandra nevű lány, világoszöld svájcisapka volt a fején, és Baras udvariasan

visszalépett a kapuból. Az Aleksandra nevű lány köszönetet mondott ezért, ránézett Barasra, aztán elsi-etett, de a javítóintézet kapujából még egyszer visz-szanézett, és mintha jóindulatúan mosolygott volna. Aztán megfürdött Baras is, kint pedig esni kezdett az eső. Az Aleksandra nevű lány a javítóintézet kapujá-ban állt, de most már nem mosolygott, mert már este volt, és szomorú maradt fenn az első emeleti szo-bában is. Hálóingben ment fel Barassal az emeletre, és amikor beléptek az esővízszagú szobába, mindjárt levetette a hálóingét. Baras a padlón egymás végébe rakott három matracot, és két pokróccal takarták be magukat, mert hideg volt már kint, és az ablak nem záródott rendesen, becsurgott az esővíz. Szorosan egymáshoz bújtak, és alighanem boldog volt egy ki-csit az Aleksandra nevű lány, mert sokat mesélt, egész éjjel, szomorú és vidám történeteket. Baras pedig gyöngéden simogatta, mert nagyon sima és fehér bő-re volt az Aleksandra nevű lánynak.

Hetente kétszer-háromszor szökött be Baras a ja-vítóintézetbe. Télen már három pokróccal takaróz-tak, és még jobban egymáshoz bújtak. Aztán egy éjjel mégiscsak sírni kezdett az Aleksandra nevű lány, ol-dalt fordult, és még a lábaival is átölelte Barast, han-gosan sírt, pedig amikor szomorú és vidám történe-teket mesélt, akkor mindig suttogott. Hajnal felé azt mondta, hogy most egy jó ideig megint nem fog sír-ni, de Baras már rosszkedvű volt, és soha többet nem ment a javítóintézetbe.

– A napokban láttam az Aleksandra nevű lányt – nyögte ki végül Bresztovszky, holott legalább egy hónappal azelőtt találkozott vele a parkban. Egy padon ült az Aleksandra nevű lány, nagyon álmosan és rosszkedvűen, pedig igazán szépen sütött a nap, s előző éjszaka friss virágokat ültettek a parkba. Szólt Bresztovszkynak, hogy üljön egy kicsit mellé, és elpanaszolta, hogy egész éjszaka egy öreg pasassal volt együtt, akinek olyan kopasz a feje, hogy korcsolyapályának is beillenék, de még egy tisztességes ebédrevalót sem kapott tőle. Bresztovszky azonban nem mesélte el részletesen a találkozást.

– Gyűrött volt a ruhája – mondta –, és olyan ronda szavakat használt, hogy direkt kellemetlen volt. És már nem is olyan szép, mint régen, pedig még egy évvel ezelőtt is nagyon szép volt.

– Kár érte – mondta Fábián, csak hogy mondjon valamit. – Hiszen még szakmát is tanult, pincér volt vagy micsoda.

Végre Baras is megmozdult, s így szólt:

– Nem akarta, hogy megvastagodjanak a bokái. Nagyon szép, karcsú bokái voltak. Egyszer azt mondtam neki, hogy nagyon hosszú ruhákban kellene járnia, amelyekből csak ritkán látszana ki a bokája. De akkor elsírta magát, és keservesen sírt egész éjjel.

– Meg kellett volna pofozni – mondta Fábián, de gyorsan elhallgatott, amikor Baras ránézett.

Aztán Bresztovszky felé fordult Baras, és fanyarul így szólt:

– A szép nőkről beszélj.

Bresztovszky megint bajban volt. Arra számított, hogy Baras majd sokat fog beszélni az Aleksandra nevű lányról, és azalatt majd neki is eszébe jut még valami. De hát Baras szerint az Aleksandra nevű lány nem tartozik a szép nők közé.

Erőlködött Bresztovszky, akkor hirtelen pofonegyszerű ötlete támadt. Olyan nőkről kell beszélnie, akiket a többiek nem ismernek, vagy legalábbis Baras nem ismer, mert azt mondani sem kell, hogy a szép nőkről csak úgy általában három szót sem tudott volna szólani Bresztovszky.

– Két szép szőke lányt ismertem valamikor, olyan szépek voltak, hogy igazán nem lett volna szabad hasznosnak lenniük, de ők abban az időben disznót etettek. A szövetkezeti sertésgondozó lányai voltak, és mindennap már hajnalban kivitték őket traktoron a disznóólakhoz, és estig ott dolgoztak; etették a disznókat, de mégis nagyon szépek voltak.

Az apám egy biciklit csinált nekem abban az időben, mert mindenféléhez ért az apám: szerzett valahol két rossz kereket meg egy rozsdás vázat, aztán csinált egy biciklit. Rossz, csúnya bicikli volt, de azért lehetett hajtani, és én mindennap messzire elhajtottam, elmentem egészen addig a tanyáig is, ahol a disznóólak voltak, s néha bementem vizet inni. Nagy gémeskút volt a tanyán, körülötte ki volt betonozva. A két lány rengeteg vizet kihúzott a kútból. Moslékot kevertek, meg mosták az ólakat. Rengeteg volt ott a disznó, és

rettenetesen sivalkódtak, amikor etették őket. A két szőke lányról csak úgy csurgott az izzadság, amikor előbújtak az alacsony ólaktól. De tisztán kellett tartani a disznókat, mert mindennap kijárt motorbiciklin az állatorvos, egy alacsony, kövér pasas, aki tüdőbajos volt, és rettenetesen felhizlalták a szanatóriumban, szóval kijárt ide, és ellenőrizte a sertésgondozót meg a lányokat, és mindennap megcsipkedte a lányok arcát. Vagy pedig az agronómus jött ki, kétkerekű, sárga homokfutón, és mindig befogta az orrát, mert nem bírta a disznóbűzt. Mert tényleg nagy bűz volt ott. Nagyon közönséges szaguk van a disznóknak.

– Beszélj már a nőkről – mondta türelmetlenül Fábián.

– Vasárnaponként mindig csak az egyik lány volt kint az ólagnál. Az idősebb akkor lehetett úgy tizenhét éves, és én kimentem egy vasárnap, amikor egyedül ült abban a kis szobában, amit az ólak végéhez ragasztottak, és nem volt benne semmi, csak egy ágy. Színes képeslapokat nézegetett, kerek arca volt és kék szemei, a képeslapokban meg mindenféle fürdőruhás nők nyújtózkodtak, az egyik oldalon meg egy hatfogásos vacsora volt színesen feltálalva. Azt hiszem, hogy ilyen vacsora valójában nem is létezik. Egy darabig együtt néztük a fürdőruhás nők képeit, aztán azt mondtam neki, hogy szeretném őt látni fürdőruhában, és mondtam, hogy vetközzön le annyira, mintha fürdőruhában lenne. Nem akart levetközni, de azért megmutatta a lábát, szép fehér és tiszta lába volt, biz-

tosan minden este megfürdött, simogattam is a lábait, de a mellét nem engedte, hogy megfogjam, csak nevetett, és azt mondta, hogy én nagyon különös vagyok, meg hogy furcsán udvarolok.

Bresztovszky ekkor nagyot fújt, és elhallgatott. Most már sokkal magabiztosabban nézett körül.

– És? – kérdezte kissé meglepetten Fábián, aki nem akarta elhinni, hogy már vége a mesének.

– Nincs tovább – mondta a nehézfejű Bresztovszky, aki még most sem volt képes valami érdekes folytatást kitalálni, s csak a megtörtént dolgokat mesélte el. – Dél lett, és dolgozni kellett a lánynak. Egész biztosan igaza van Barasnak, hogy a szép nőknek nem szabadna hasznosnak lenniük.

– Csak ennyi az egész? – kérdezte megint csalódottan Fábián.

– Ennyi hát – mondta most már dühösen Bresztovszky. – Utána, úgy hallottam, lefeküdt az agronómmussal, aki annyira nem bírta a disznóbűzt. De ez sem biztos, mert később feleségül ment egy cipészhez, akivel vásárokra járnak cipőt meg szandált árulni. Ezt biztosan tudom.

Mindannyian elhallgattak, és ekkor így szólt Baras:

– Kár, hogy kerek arca volt. Az nagyon rendben van, hogy kékek a szemei és szőke a haja, de kár, hogy kerek arca volt.

– Nem értem – mondta zavartan Bresztovszky, és a többiek sem értették.

És akkor megmagyarázta Baras.

– Az igazán szép nő szőke hajú kell legyen, fehér bőrű, kék szemű, kissé beesett, átszellemült arcgal, hogy finoman kirajzolódjon az álla, és halk, tiszta hangon kell beszélnie. Az ujjai pedig legyenek hosszúkás és fehérek.

– Ilyen nő nincs is – mondta Bresztovszky, akit idegesített Baras nagyképűsége.

De Barasnak nem lehetett ellentmondani. Még csak a hangját sem emelte feljebb, így szólt:

– Van ilyen nő, de még mennyire, hogy van. Minden este látom egy rácsos ablakon keresztül, amint ül egy nagy szalonban, ahol rengeteg kép van, és zongorázik.

– Merre van ez? – kérdezte Angeli, és a szája szélét rágta.

– Mindegy. Arra, ahol valamikor száz évvel ezelőtt nagy, kertes házak épültek. Arra járok haza esteként, és az egyik súlyos kőházból mindig zongorázást hallok. Kocka alakú ház ez, csapott tetővel, a cserepek már megbarnultak, és fönny, egészen a tető alatt, hosszú, keskeny, egyszárnyas ablakok sorakoznak. Sötét, komoly ablakok ezek, bizonyára hűvös, vastag falú szobákból nyílnak, ahol súlyos ajtók és súlyos bútorok vannak. Mikor hallgatom a zongorázást, mindig arra gondolok, hogy valamikor régen titokzatos gyilkosságok történhettek a komoly ablakok mögött. Erről bizonyára senki sem tud semmit, mert azokban a szobákban, ott, közvetlenül a tető alatt, nagyon kevés ember járhatott. Lehet, hogy ha kibonta-

nák a vastag falakat, elferdült nyakú csontvázakat találánának ott, a súlyos bútorokon pedig vastagon áll a por, úgyhogy az ember mindenféle titkos jeleket rajzolhatna rájuk az ujjával.

– Emlékszem – mondta Bresztovszky –, régen kereszteteket véstünk bicskával az eperfákra, és akinek a háza előtt keresztet véstünk a fába, az szökött előlünk, mert ha megfogtuk, akkor meg kellett halnia, és legalább tíz percig szétvetett karokkal kellett feküdnie a földön, még akkor is, ha tél volt és esett a hó. Lakott az utcánkban egy görbe lábú, kék szemű, utálatos fiú, olyan ronda vékony orra volt, mint Angelinek, egyszer szét is lapítottam az orrát, szóval ezt az utálatos fiút egyszer legalább negyedóráig fektettük a havon, amikor már olvadt a hó, de azért hideg szél fúj. Olyan tüdőgyulladást kapott, hogy majdnem belehalt.

– Szörnyen hülye egy játék – mondta Angeli. – Sohasem hallottam ilyesmiről, hogy a gyerekek keresztet vésnek az eperfára, és akkor valakinek széttárt karokkal a hóra kell feküdnie.

– Kár, hogy nem laktál az én utcámban, annak a mocskos falnak a legszélén. Legalább fél óráig hevertettünk volna a hideg hóban, ott, ahol már a hó is bemocskolódtott – mondta Bresztovszky, és látszott rajta, őszintén sajnálja, hogy gyerekkorában nem okozhatott valami súlyos tüdőgyulladást Angelinek.

Baras fagyosan hallgatta az ostoba vitatkozást, aztán mintha félbe sem szakították volna, így folytatta:

– De nem lehet felmenni az emeletre, azokba a titokzatos szobákba, ahol bizonyára még csontvázakat is lehetne találni, mert a házat erős vaskerítés veszi körül, hegyes vaslándzsákból van a kerítés, egy méter magas kőfal tetejébe szurkálták a lándzsákat, és a lándzsák felfelé meredező hegye is alighanem kőből van, mert fehér, és még a gyerekek sem mernek felkapaszkodni rájuk, csak úgy a szálak között bámulnak a nagy házra, amikor hallatszik a zongorázás, de nem látnak semmit, mert minden ajtó be van csukva, az ablakokon fehér függöny lóg, ezenkívül még egy nagy farkaskutya szaladgál a kertben. Akkora ez a kutya, mint egy borjú, vicsorítja a fogát, ha valaki megáll a kerítés mellett. Nagyon félelmetes dög, sűrű, szürkésbarna szőre van. Lehetetlen megközelíteni a házat.

– Akkor honnan tudod, hogy egy szép szőke nő zongorázik, akinek átszellemült vagy milyen az arca? – kérdezte Rozmajer.

– Egyszer késő este mentem arra, vittem fél kiló májat, s a vaslándzsák között behajítottam a kutyának.

– Te jószágos úristen – mondta Bresztovszky –, ha nekem annyi pénzem lenne, hogy csak úgy fél kiló májat vegyek...

– De még így is vicsorogni kezdett rám, amikor megpróbáltam átmászni a kerítésen. Hosszú, fehér fogai vannak, és nagyon gyorsan megette a májat, amire egyébként elköltöttem két vacsorám árát. Másnap este megint vittem fél kiló májat, és akkor már be is másztam a kerítésen, a kutya nem morgott tovább, de

még így is nagyon veszélyes oda bemászni, mert nagyon hegyes a lándzsák vége. Szép nagy kert van a ház körül, mindenféle virággal és szép zöld fűvel. Megkerültem a házat, nagyon halkán lépkedtem, és odamentem ahhoz az ablakhoz, ahonnan a zongorázás hallatszott. Az ablakon erős vasrács van. Ha benyújtottam volna a kezem, elérhettem volna a Zongorázó Nőt, mert ott ült közvetlenül az ablaknál, és a szobában világos volt. Óriási szoba, valami szalonféle, és a zongora is nagyon nagy, a falon meg mindenféle képek függnek, az ablakkal szemben van egy kép, ami egy félmeztelen nőt ábrázol, a szája egészen kicsi és sziv alakú. De a Zongorázó Nő sokkal szebb, mert hosszú szőke haja van, kék szemei, és az arca nagyon fehér és tiszta, a kezei is fehérek és tiszták, és az ujjai hosszúk. És csak zongorázik, néz maga elé, olyan, mint egy nagyon fehér szobor. Legtöbbször egészen hajnalig zongorázik, de én nem merem olyan sokáig nézni, inkább leülök a fűbe, és onnan hallgatom, a kutya is mindig mellém ül, mert azóta minden éjjel bejárok oda az ablakhoz, és mindig viszek valami enivalót a kutyának.

– Elmennék egyszer veled, hogy lássam a Zongorázó Nőt – mondta Fábián. – Vinnék fél kiló májat a kutyának.

Baras először látszott dühösnek ezen az összejevetelen; megvetően nézett Fábiánra, és így szólt:

– A Zongorázó Nő csak az enyém, mert nagyon szép, és a nagyon szép dolgokon nem akarok osztozkodni.

– Felőlem nyugodtan megtarthatod – mondta Bresztovszky –, mert én nem vágyódom túlságosan a finom arcú és finom kezű nők után, mert azok hamar megöregszenek, és beesett lesz az arcuk meg ráncos a szemük.

És mégis, valamennyiük közül éppen Bresztovszky vett el feleségül egy finom arcú és finom kezű nőt, akire nagyon büszke volt, mert amikor Fábián eljött a Kisvárosba felvenni a havi fizetését, Bresztovszky ragyogó arccal mondta neki, írja meg Barasnak, hogy ő, Bresztovszky, végre megtalálta az igazán szép nőt, aki szőke és kék szemű, és átszellemült, tiszta arca van, olyan szép, hogy nem lehet osztozkodni rajta. Fábián akkor megígérte, hogy megírja majd Barasnak, de alig tudta visszatartani a röhögését, mert hallotta ő már, hogy komoly bajok voltak ott az osztozkodás körül, és hogy Bresztovszky nagy hülyeséget csinált, jóformán semmit sem tud a feleségéről, aki csak timsó segítségével igazolta lányságát, és ezt Fábián nagyon mulatságosnak találta, és amikor elváltak, azt mondta Bresztovszkynak:

– Üdvözlöm Khloét, a feleségedet.

Fábián abban az időben sokat olvasott, hogy gazdagítsa a szókincsét, mert nagy újságíró akart lenni, Bresztovszky ellenben sohasem hallott Khloéről, amit Fábián megint csak roppant nevetségesnek tartott, és még egy hülye viccet is fabrikált arról, hogy Bresztovszky annyit tud valójában a feleségéről, mint Khloéről.

Bresztovszky csakugyan keveset tudott Khloéről, a feleségéről. Az edzőteremben találkozott vele először, a bokszolók ütötték a zsákokat, ő pedig egy széken ült, és figyelte őket. Khloé szűk, krémszínű ruhában jelent meg az edzőteremben, és a mindig rosszkedvű, vékonydongájú öccsét kereste. A bokszolók nagy szemeket meresztettek, letörölték arcukról az izzadságot, és Bresztovszky is elámult Khloé „arany-
szőke haján, nagy kerek szemén, mely mint a kisborjúé, meg a kecskék tejénél is fehérebb arcán. Bámulta, mintha csak most nyiladoznék a szeme, s addig vak lett volna”.

A mindig rosszkedvű, vékonydongájú fiú azonban szemmel láthatóan még rosszkedvűbb lett, nagyon barátságtalanul morgott valamit a nővérenek, hiába mosolygott az és simogatta a karját, gyorsan otthagyta, és dühösen bokszolni kezdte az egyik nehézkesen ingadozó zsákot, amely ha erősen meglendült, úgy vágta mellbe az örökké rosszkedvű, vékonydongájú fiút, hogy szinte recsegtek a bordái. Khloé tejfehér arca egy pillanatra rózsaszínűvé változott, mintha a lemenő nap sugarai aranyozták volna be, és ez elegendő volt Bresztovszkynak, hogy hozzálépjen; okvetlenül mondani akart neki valami szépet és vigasztalót, s ezért esetlenül az öccsét kezdte dicsérni, hogy milyen szerény és fejlődőképes fiú.

– Ó, az öcsém meglehetősen barátságtalan természetű – mondta nevetve Khloé, miközben meleg

pillantásokat vetett Bresztovszkyra, és az arca ismét egészen tejfehér lett. – Úgy látszik, neheztel rám valamiért, mert nem tetszik neki, hogy a fővárosból ismét visszaköltözöm a szülői házba.

Aztán szomorú-nedves szemekkel még azt is elpanaszolta Khloé, hogy ilyen fogadtatás után nehéz lesz neki újra beilleszkedni a kisvárosi környezetbe, mire Bresztovszky természetesen felajánlotta segítségét, és még akkor este együtt mentek moziba. Azután már többször is eljárt Khloé az edzésekre, érdeklődött az ökölvívás iránt, de önmagáról keveset beszélt, és ezért Bresztovszky néhányszor a rosszkedvű, vékonydongájú fiúnál érdeklődött, hogy mit is csinált a nővére évekig a fővárosban, de az csak rövid, furcsa feleleteket adott, hogy „nem volt állandó munkahelye”, vagy pedig éppen viszontkérdezett, hogy „nem tapasztaltad még?”, és végül, amikor Bresztovszky váratlanul feleségül vette Khloét, a vékonydongájú fiú lepődött meg legjobban, és többé nem tett kétértelmű megjegyzéseket.

De Fábián, ki tudja, honnan, értesült róla, hogy mi rejlik a kétértelmű megjegyzések mögött, s nagy élvezettel el is mesélte Barasnak, miután közölte vele Bresztovszky üzenetét. Mert Baras jóval az ostoba meghívólevél után meglátogatta Fábiánt. Fábián a vasútállomáson várta, tél volt, korán sötétedett; görbe, szűk utcákon mentek végig, ahol sűrű volt a hó, és az emberek nagyon siettek. Fábián alaposan meghízott és megkopaszodott, ezt akkor látta Baras, ami-

kor végre megérkeztek Fábián szoba-konyhás udvari lakásába, ahol kellemesen melegített a falba épített cserépkályha.

– Ne vesd meg szerény hajlékomat – mondta Fábián nagyon választékosan –, hamarosan tisztességszebb lakásban üdvözölhetlek majd.

Azután bemutatta feleségét, egy riadt szemű, rövidre nyírt hajú, fűrgé kis asszonyt, akinek kellemetlenül izzadt a tenyere; már jó előre italt meg poharakat készített az asztalra, és állandóan ugrásra készen figyelte Fábián minden mozdulatát.

– Tölts – mondta Fábián anélkül, hogy ránézett volna, és az asszony gyorsan megtöltötte a poharakat.

Azután elzáratta vele Fábián a kályhát, amely a falba volt építve, hogy egyszerre melegítse a konyhát és a szobát.

– Vacsorát – mondta később Fábián, és az asszony vacsorát hozott az asztalra.

– Bort – mondta később Fábián, és az asszony bort hozott az asztalra, meg poharakat.

Baras sajnálta a riadt szemű kis asszonyt, rosszkedvű volt, és keveset beszélt, nézte az elhízott és megkopaszodott Fábiánt, és arra gondolt, hogy kár volt akkor régen a műhelyben megpofozni miatta Bresztovszkyt. Nem ártott volna, ha leharap egy darabot a nyelvéből, amikor a beolajozott vasdarabot reszelte, merthogy Fábián rengeteget beszélt, és nagyokat röhögött, ilyenkor nemcsak a fogai, hanem ronda, rózsaszínű foghúsa is kilátszott.

– Nem tartozom többé az intelligencia szemétteléhez – mondta nagy hangon Fábián, és ravaszokan hunyorgott hozzá.

Baras nem értette, mire gondol, erre Fábián elmagyarázta, hogy az intelligencia szeméttelében az újságírókat érti. A kifejezést a fővárosi televízió munkatársától hallotta, akivel négy hónappal ezelőtt részt vett valami jubileumi ünnepségen, egy húsz kilométerre levő emlékműnél. A Szocialista Szövetség valamelyik funkcionáriusa tartott ott beszédet, és katonazenekar játszott. Fábián szorgalmasan jegyzetelt, a televízió munkatársa pedig futkározott az emlékmű körül a kamerájával. Azután a kisebb-nagyobb funkcionáriusok autóba ültek, és elhajtattak, az újságírókat meg hosszas rábeszélés után felvette egy katonai teherautó, amely a hangszereket szállította, és valahogy visszazötyögtek a Kisvárosnál is kisebb városba. Nyelték a port és káromkodtak a teherautón, és akkor a televízió munkatársa azt mondta, hogy az újságírók tulajdonképpen az értelmiségiek szeméttelét képezik.

Fábián sokat gondolkozott ezen, és rájött, hogy igaza van a televízió munkatársának. Így hát, amikor hívták a községi szakszervezetbe, hogy legyen a vendéglátóipari munkások helyzetével és problémáival foglalkozó bizottság elnöke, kapva kopott az alkalmon, s otthagya az újságírást.

– Szakszervezeti funkcionárius vagyok – dobantott lábával Fábián. – Akkor kapok kocsit, amikor

akarok, nagy irodám van, és tavaszra kétszobás összkomfortos lakást kapok, központi fűtéssel.

– Nagyon érdekes – mondta Baras. – Ezek után módfelett tisztelni fogom a vendéglátóipari dolgozókat. Bár eddig is nagyon tiszteltem őket.

De Fábián nem is figyelt rá, csillogtak a szemei, kicsit már részeg is volt. Más élet ez, egészen más, mint az újságírás, bizonygatta, nincs öneki most már semmi köze ahhoz a vacak Kisvároshoz, ahol csupa Bresztovszky-félék élnek. Nagyon gyorsan beszélt, időnként áthajolt az asztal fölött, és megveregette Baras vállát. Kész csoda, hogy nem döntötte fel a poharakat. Azután felállt, csípőre tette a bal kezét, jobbát pedig a magasba emelte, valahova messzire nézett, és ugyanolyan fejhargon, mint ahogy Baras egykori híres beszédét elmondta, így szólt:

– Én vagyok a Zöld Lovag. Ha levágják a fejemet, hónom alá veszem, és amikor senki sem látja, visszahelezem a nyakamra. Zöld a hajam és zöld a szakállam...

– Gyűjtsd fel a zöld lámpát – mondta dühösen a feleségének.

Az asszony ugrott, és felgyújtotta a zöld ernyőű állólámpát. Zöld lett az egész konyha, még az üres borosüvegek is.

– Íme, én vagyok a Zöld Lovag – mondta ismét Fábián. – Zöld a szakállam, hónom alá veszem a fejemet, és ha nevetek, messzire elhallatszik...

Hirtelen elhallgatott, és leült. Egy ideig maga elé nézett az asztalra, aztán átküldte feleségét a szobába, hogy feküdjön le.

Az asszony halkán köszönt Barasnak, Fábián utánanézett, és amikor becsukta az ajtót, azt mondta:

– Kiváló asszonyka. Olyan hűséges és szolgálatkész, mint a kutya. Ágyamba hozza a reggelit, és egyáltalán, mindent megcsinál itthon. Én vagyok az istene. Egyszóval, kiváló feleség – mondta komolyan Fábián –, és ha szépen felöltözik, bármilyen társaságba el lehet vezetni. Nem is hinnéd, milyen jól mutat, ha szépen felöltözik.

– De elhiszem – mondta unottan Baras, és jóformán nem is hallgatott oda –, miért ne hinném el. De még mennyire, hogy elhiszem.

Fábián, akármennyire részeg volt is, észrevette, hogy szörnyen untatja Barast, ezért rekedten elnevette magát, és témát változtatott.

– Nekem szerencsém volt. Nem úgy, mint annak az idióta Bresztovszkynak. Te jó ég, hogy az milyen idióta. Elvett egy fővárosi izét... szóval egy gyanús nőt. És meg van győződve, hogy szűz lányt kapott. Hát nem röhejes? – Fábián röhögött.

– Én Khloének nevezem a feleségét. Az az idióta Bresztovszky meg nem is tudja, hogy ki volt az a Khloé. Kész röhej. Még azt sem tudja, hogy manapság az örömlányok szoktak ilyen álneveket felvenni. Ez csak igazán kész röhej. És Bresztovszkynak fogalma sincs róla, hogy ki volt Khloé.

Elhallgatott. Baras mozdulatlanul figyelte, és furcsán ráncolta a homlokát. Fábián kissé kínosan érezte magát, ezért megint röhögni kezdett.

– Mondd, el tudod képzelni Bresztovszkyt mint Daphniszt?

– El tudom képzelni – mondta Baras. – Miért nem tudnám elképzelni?

És arra gondolt, hogy Fábián bizonyára a mitológiát tanulmányozta az utóbbi időben. Az ördög tudja, hogy minek kell neki a mitológia.

– Tényleg el tudod képzelni? – kérdezte hitetlenkedve Fábián.

– Persze hogy el tudom képzelni – mondta Baras –, téged is el tudlak képzelni mint Zöld Lovagot. Zöld szakállal és fejed a hónod alatt, meg azt is el tudom képzelni, hogy üstökön ragadod magad, és visszarakasz a fejedet a nyakadra, miközben az üstököd is zöld.

– Az más – mondta Fábián. – És ez egyáltalán nem nevetséges. Véleményem szerint az a lényeges, hogy az ember minél jobban éljen. Miért lenne ez nevetséges?

– Persze hogy nem nevetséges – bólogatott Baras.

– Az a lényeges, hogy az ember fejlődjék, és csi-szolja az álláspontját. Az egyáltalán nem nevetséges, ha esetleg megváltoztatja valamiről a véleményét. Észrevehetted, hogy a nőkről is megváltozott a véleményem.

– Észrevettem – mondta Baras, és megint bólogatott.

Mert Fábián az Egyesületben még Barast is túllicitálta.

– Igaza van Barasnak – mondta nagyon lelkesen. – A szőke, kék szemű és átszellemült arcú nők érnek valamit, mert csak arra valók, hogy nézze őket az ember, mint a... mint az angyalokat. Szerintem az angyalokat is hosszú szőke hajjal, átszellemült arccal kellene ábrázolni. Nagy hiba, hogy a templomokban az angyalok általában pufókak és piros arcúak.

– Nofene – mondta Bresztovszky. – Mi mindent meg nem tud az ember.

– Még gyerekkoromban jártam templomba – szabadkozott Fábíán –, de emlékszem, hogy az angyalok mindig pufókak és piros arcúak voltak.

– Ez engem jóformán még annyira sem érdekel, mint a brit világbirodalom – mondta Bresztovszky az elnöki lépcsőfokról, és Angelire nézett. Angeli észrevette, de nem szólt semmit, elfordította a fejét.

Fábíán várt egy ideig, hogy hátha Baras válaszol Bresztovszkynak, de Baras már megint a körmeit piszkálta, és úgy látszott, egyáltalán oda sem figyel.

– Nem baj – mondta végül Fábíán. – Nem baj, ha nem érdekelnek a fehér arcú, szőke nők. De az mindenesetre biztos, hogy ők az igazán haszon nélkül valók, mert nagyon kevesen vannak és nagyon szépek, és én egy ilyen nőt szeretnék feleségül venni, és még azt is szeretném, ha zongorázni is tudna.

És akkor, szerencsétlenségére, megszólalt a Szegény Kis Rahmánovics.

– Én nem tudom – mondta félénken –, de nálunk, ott a hegyekben, többnyire csak fekete és barna hajú

nők vannak, és fekete kendővel kötik be a fejüket, az arcuk is barna meg csontos, de azért szépek, és rengeteget dolgoznak.

Ekkor így szólt Baras:

– Marha! Mi most a haszon nélkül való és igazán szép nőkről beszélünk. Azok pedig semmi esetre sem lehetnek csontos arcúak, és lehetőleg ne dolgozzák agyon magukat.

– Én azt hiszem – mondta Angeli –, hogy Fábiának igaza van. Még az angyalokat is átszellemült és fehér arccal kellene ábrázolni.

– Mondd csak, te Szegény Kis Rahmánovics – kérdezte Fábián –, volt neked már egyáltalán dolgod nővel?

– Hagyjátok már azt a Szegény Kis Rahmánovicsot – mondta bosszúsan Bresztovszky. – Lassan fejezzük be inkább a beszélgetést.

– Dehogyan hagyom a Szegény Kis Rahmánovicsot – mondta Fábián. – Akarom, hogy feleljen, volt-e már dolga nővel. Érdekel, hogy megmondja-e az igazat.

A Szegény Kis Rahmánovics nem szólt semmit, ijedten forgatta fejét, és segélykérően nézett Bresztovszkyra, de az már fáradt volt, az elnökséget is unta már nagyon, és nem védte tovább a Szegény Kis Rahmánovicsot, akit végül is Salamon sajnált meg.

– Az ilyen dolgokról, azt hiszem, ízléstelenség beszélni, és tulajdonképpen senkinek semmi köze hozzá – mondta. – Egyedül csak annak van értelme, ha valami szépről beszélünk, és megállapítjuk, hogy haszon nélkül való.

– Arról van szó, Szegény Kis Rahmánovics – mondta gúnyosan Fábián, és oda sem figyelt Salamonra –, arról van szó, hogy ha akarod, még ma éjjel bevezetlek a javítóintézetbe. Szégyen és gyalázat, hogy tagja vagy az Egyesületnek, beszélsz a nőkről, és még egyáltalán nem jártál a javítóintézetben, ahol igaz, nincsenek fehér arcú, szőke nők, de ideiglenesen megfelelnek, és ha valami nem tetszik, még meg is pofozhatod egyiket-másikat. Hidd el, mindjárt nagyon jól érzed magad, amint megpofozhatsz valakit.

– És amellet nagyon engedelmesek – folytatta meglepő élénkséggel Rozmajer. – Egész éjjel dirigálhatsz nekik, mindent megtesznek, amit csak akarsz, és ha megunod őket, nem szaladgálnak utánad, nyugton hagynak.

– Kár, hogy nincs közöttük szőke, kék szemű és fehér arcú. De azért szívesen elvezetem hozzájuk a Szegény Kis Rahmánovicsot – mondta Fábián.

– A Szegény Kis Rahmánovics nem pofozkodós természetű, és nem hiszem, hogy szeret parancsolgatni – mondta Bresztovszky. – Ezenkívül, azt hiszem, mindenkinek joga van azt tartani szépnek, amit éppen akar. És hagyjatok békében már a fehér arcú nőkkel, tulajdonképpen csak marháskodtam, amikor azt ajánlottam, hogy a nőkről beszéljünk. És vegyétek tudomásul, hogy tovább egy percig sem vagyok hajlandó elnök lenni.

Baras állt fel először. Gondosan megvizsgálta a körmeit, és mielőtt kilépett volna az utcára, így szólt:

– Mégiscsak a szőke, fehér arcú nők szépek teljes egészében, és állítom, hogy nem szabadna hasznosnak lenniük, és csak akkor szabadna megjelenniük, ha szépen süt a nap, de az arcukat még akkor is óvják a naptól. Nem szeretném, ha a Zongorázó Nő arcát feléletné a nap.

– Lehet, hogy így van – mondta keservesen Bresztovszky –, de engem egyáltalán nem érdekel a Zongorázó Nő. És pocsékul érzem magam.

Ilyen közönséges módon fejezte be Bresztovszky a negyedik összejevetelt. Baras éppen ezért nagyon csodálkozott, amikor Bresztovszky évekkal később a vonatban, a négy csontos arcú bokszoló előtt félszegen mosolyogva megkérdezte:

– Találkoztál mostanában Fábiánnal?

– Még a télen – mondta Baras. – Helyi jellegű politikus lett belőle. Nem akar többé újságíró lenni, mert az újságírók egy közönséges szemétdombot képeznek az értelmiségi ranglétra legeslegalján.

– Hihetetlen – szörnyülködött őszintén Bresztovszky. – Még csak pontosan ez hiányzott. Angeli után Fábián is...

Azután megint félszegen elmosolyodott.

– De az üzenetemet átadta? – kérdezte.

– Igen, átadta az üzenetedet – mondta Baras.

– És?

– Nem izgalmas – mondta Baras. – Mostanában a hosszú lábú, fekete hajú és éjfekeke szemű nők tetszenek. Mióta menesztettek a filmtől, imádom az éjfekeke szemeket.

– Igen, hallottam – mondta alig titkolt kárörömmel Bresztovszky –, hallottam, hogy abbahagytad a filmezést, és valami mást csinálsz.

– A szeméttelenen dolgozom – mondta Baras –, vagyis egy hetilap szerkesztőségében. Nagy példányszámú lap, és hosszú riportokat írok. Ezt nem mondtam meg Fábiánnak.

– Itt jobb, mint a filmnél? – kérdezte Bresztovszky.

– De még mennyire – mondta Baras. – Még politikus is lehetek, ha tanulok egyet s más Fábiántól.

– Akkor milyen szemeket fogsz imádni?

– Nem tudom még, egyelőre azonban imádom az Éjfékete Szemet. Látnád csak, milyen izgalmas egy ilyen Éjfékete Szem. Fantasztikus mélységek vannak benne. Mindent elnyel, amit csak mondasz neki.

Az Éjfékete Szem harminc év körüli elvált asszony volt. Majdnem mindennap eljárt Baras lakására, ami tulajdonképpen egy egészen kis szoba volt egy ódon bérkaszárnya kapubejárata alatt. Szekrény, ágy, asztal és két szék volt benne, a padlót pedig Baras rendszerint teleszórt a könyvekkel, újságokkal és cigarettahamuval. Az Éjfékete Szem rendszerint feltisztította a padlót, miközben banális dolgokat mondott Barasnak, amire Baras csak nagy ritkán figyelt, és ezért az Éjfékete Szem legtöbbször a fáradtság és a betegség jeleit vélte felfedezni Barason, és emiatt naphosszat aggódott.

– Fáradtnak látszol – mondta gondterhelten, amikor Baras visszatért Fábiánnál tett látogatásáról. – És mintha lesoványodtál volna.

Baras pedig a villanymelegítő elé ült, és így szólt:

– Lehet, mivelhogy teljes szépségében dühöng a tél odakint, és szegény, éhes farkasok lesnek a magányos vándorra. Ezenkívül régi barátom, a Zöld Lovag többször egymás után a nyakcsigolyámra helyezte félelmetes szekercéjét.

– Furcsa vagy, biztosan nagyon kifáradtál – mondta az Éjfékete Szem –, ha fáradt vagy, akkor mindig ilyen érthetetlenül beszélsz. A Zöld Lovag az a bokszoló?

Baras erre így szólt:

– Te egy óriási éjfékete barlang vagy, aki titokzatos mélységeket rejtegetsz magadban, és az égvilágon mindent elrejtész. Én mindig imádtam a barlangokat, és igyekeztem még titokzatosabb dolgokkal megtölteni őket. Egyébként a bokszoló nem a Zöld Lovag. Ő a Daphnisz. Ő nem zöld, hanem fekete; bőre alól időnként zsíros koromszemcsék bújnak elő, mert egy ideig a vasúti fűtőházban dolgozott, ami nagyon ronda hely, és én, ha ránéztem, mindig viszketni kezdett a bőröm, még a hajszálaim gyökerei is viszkettek. Az igazi Daphnisz különben előkelő származású állattenyésztő volt, aki egy szép napon rádöbben, hogy a kecsketejfehér bőrű nők nagyon szépek. Ami egész biztosan nem igaz, mert az éjfékete szemű nők a szépek, különösen ha még el is tudják helyezni az embert valamilyen szerkesztőségben.

– De hát ki akkor a Zöld Lovag? – kérdezte aggodva az Éjfékete Szem.

– Ó, a Zöld Lovag az csuda rendes lovag. Zöld a szakálla és a haja, és ha levágják a fejét, üstökön ragadja magát, és miközben a fejbe épített száj szörnyű átkokat mormol szerteszéjjel, a Zöld Lovag visszarakasztja saját tulajdon fejét a nyakára, és hahotázva elvágat, maga mögött hagyva a rémülettől sóbálvánnyá vált hallgatóságot. Ilyen mókákat visz végbe a Zöld Lovag.

– És te nem lehetsz Zöld Lovag? – kérdezte bűgő hangon az Éjfékete Szem.

– Nem lehetek Zöld Lovag, mert én nem vagyok elég módszeres ahhoz, sohasem fogom megtanulni a varázsszerek célszerű felhasználását; nekem csak jó tippjeim vannak, és még azokat is egészen olcsón eladom. Ezenkívül a szeméttelen dolgozom, és te tudod, hogy az mit jelent, mert még a főszerkesztő is nagyon jó ismerősöd és régi barátod. Ezek szerint nem lehetek Zöld Lovag. Csak Sir Gawain lehetek esetleg. De ezt is csak azért mondom, mert nagyon jól hangzik.

– Az ki, az a Sir Gawain?

– Ő is csuda rendes lovag volt, csak nem tudott célszerűen bánni a varázsszerekkel, levágta a Zöld Lovagnak a fejét, de az még rendesebb lovag volt, és visszarakasztotta a fejét a nyakára, ami módfelett gondolkodóba ejtette a derék Sir Gawaint, aki még ennek ellenére is csuda rendes lovag volt, mert teljes három napig nem hagyta, hogy egy szép asszony ágyba csalja.

– Mégis jobb szeretném, ha Zöld Lovag lennél – mondta az Éjfékete Szem.

– Nem lehet, én vagyok a derék Sir Gawain, vagy ha akarod, lehetek Sir Lancelot vagy Sir Eric, akik szintén csuda rendes lovagok voltak... És nyáron majd elmegyek a tengerpartra, és megírom, hogy a munkásnyaralókban nem is munkások nyaralnak.

– Ó, szegénykém, ezt már az elmúlt nyáron rengetegszer megírták – mondta szánakozva az Éjfelete Szem.

– De én majd neveket is leírok.

– Ó, szegénykém, majd a szerkesztőségéből is kirúgnak, mint a filmtől, amiért azt a toprongyos alakot az ünnepi felvonuláskor a kamerába ásítottad.

– Fenét rúgnak ki – mondta Sir Gawain-Lancelot-Eric-Baras. – Régi barátom a főszerkesztő, meg aztán a filmtől tulajdonképpen azért rúgtak ki, mert megpofoztam valakit. Az ilyesmit utólag mindig megbánom, de hát olyan jólesik időnként megpofozni valakit.

– Mégsem hiszem, hogy megírod a nyaralókat.

– Lehet – mondta elgondolkozva Sir Gawain-Lancelot-Baras. – Nem is érdemes megírni. Hátha tényleg munkások nyaralnak már akkor a munkásnyaralókban. Majd nagyon lírai, olvasmányos beszámolókat írok a tengerparti fehér városokról, ahol valamikor hosszú szakállú, harcias kereskedők imbolyogtak a kikövezett utcákon. Aki sokat van tengeren, az állítólag imbolyogva jár még a kikövezett utcákon is.

– Engem is elviszel magaddal? – kérdezte feldeült arccal az Éjfelete Szem.

– Lehet – mondta Sir Gawain-Baras. – Most pedig vetközz le, és heveredj a medvebőrre. Elhatároztam, hogy hagyom magam elcsábítani.

– Teát akartam főzni – mondta az Éjfékete Szem, de Baras türelmetlenül intett, és így szólt:

– Nem kell tea. Pocsékul érzem magamat, és le akarok feküdni.

Az Éjfékete Szem bocsánatkérően nézett rá, aztán kikapcsolta a harisnyáját. Szép, hosszú lába volt. Különösen a combja szép hosszú, és a bokája nagyon karcsú, gondolta megleégedetten Baras, és így szólt:

– Mondtam már, hogy neked nagyon hosszú ruhákban kellene járnod, amiből csak a bokád látszana ki nagy ritkán?

– Mondtad már – felelte az Éjfékete Szem –, ha fáradt vagy, mindig ilyen nevetséges, érthetetlen dolgokat mondasz. Erről tudom, hogy fáradt vagy.

Aztán gyorsan levetkőzött, és vacogva az ágyba búj, amely természetesen nem medvebőrrel volt letakarva.

6

Az ötödik napon a Szegény Kis Rahmánovics már este tíz órakor elment a klubhelyiségbe. Kávét főzött magának – Jónás, az éjjeliőr most is valahol a gyárudvarban ödögött, puskával a vállán –, leült az elnöki lépcsőfokra, és mint öt nappal korábban Rozmajer, ő is szépen felírta a napirendi pontot fehér hammerpapírra:

„Beszélgetés azokról a legyekről, amelyek Hornyák tanár úr arcára szálltak, miután felakasztotta magát. (Összesen kilenc zöld légy, közülük ötöt a helyszínen megöltem.)” Ezt írta fel a Szegény Kis Rahmánovics fekete tussal a fehér hammerpapírra, és még csak fél tizenegy volt, nem jöttek az Egyesület tagjai. A Szegény Kis Rahmánovicsnak volt hát ideje gondolkodni, és gondolkodott is egy darabig, azután odaírta a napirendi pont alá: Rahmánovics Hasszán, elnök.

Meg volt elégedve vele. Szép, egyforma betűkkel írta fel a napirendi pontot, és a szavakat is szépen elrendezte. Így:

BESZÉLGETÉS
AZOKRÓL A LEGYEKRŐL,
AMELYEK HORNÝÁK TANÁR ÚR
ARCÁRA SZÁLLTAK, MIUTÁN
FELAKASZTOTTA MAGÁT.

(Összesen kilenc zöld légy, közülük ötöt a helyszínen megöltem.)

Rahmánovics Hasszán
elnök

A Szegény Kis Rahmánovics az ajtóra tűzte a napirendi pontot, ismét leült a lépcsőre, és elpityeredett. Mert nagyon szerette ő Hornyák tanár urat, aki két hónappal ezelőtt, áprilisban felakasztotta magát az internátus udvarán, a pirosra festett tűzoltólétrára.

Hornyák tanár úr a magyar irodalmat tanította. Magas, hajlott hátú ember volt, rendkívül domború homlokkal, pontosan a homloka közepén vastag ér dudorodott, onnan indult, ahol a két szemöldöke összeért, és a hajában vészelt el, mintha ketté akarta volna szelni a koponyáját. Ha ideges volt Hornyák tanár úr, akkor ez a vastag ér furcsán le-föl mozgott. Mielőtt felakasztotta magát, heteken át nagyon ideges volt, ráncolta a homlokát, a tarkóját simogatta, néha meg az asztal lapjára fektette a fejét, mert akkor már nem tartott előadást, nem is feleltetett, Barassal olvasgatott fel a jegyzetekből. A jegyzeteket Hornyák tanár úr írta két évvel korábban, sokszorosította; és az iskolában mindenki megkaphatta ingyen. Baras szépen és gyorsan olvasott, az unalmasabb részeket kihagyta, mert Hornyák tanár úr nem is figyelt oda, behunyta a szemét, a fejét simogatta, csak ritkán szólalt meg, és ilyenkor legtöbbször furcsa dolgokat mondott. Látzott rajta, hogy inkább csak magának mondja a furcsa dolgokat, és ezért ők ilyenkor úgy tettek, mintha nem is figyelnének oda. Kinéztek az ablakon, vagy a falakat nézték. A falakat nemrégén festették, mind-egyiket más színűre. Határozottan modern iskola volt; a falak mellett ízléses vitrinekben fogaskerekek,

csapágyak, tengelyek és kulcsok: ezt három év alatt ők csinálták a műhelyben.

Egy alkalommal azonban mégiscsak felfigyeltek, mégpedig akkor, amikor Hornyák tanár úr éppen a Szegény Kis Rahmánovicsot kezdte furcsa dolgokkal kínozni. Kinyitotta a szemét, ráncolni kezdte a homlokát, a Szegény Kis Rahmánovicsra nézett, és megkérdezte tőle, hogy muzulmán-e. Baras abbahagyta az olvasást, és ő is a Szegény Kis Rahmánovicsra nézett.

– Igen – mondta a Szegény Kis Rahmánovics, és talpra ugrott.

– Az apád is muzulmán?

– Igen.

– Az anyád is muzulmán?

– Igen.

– Az öregapád is muzulmán volt?

– Igen.

Hornyák tanár úr kidülledt szemekkel nézte, kicsit mintha csodálkozott volna valamin. Most már mindenki Hornyák tanár úr felé fordult, nem értették, mire jó ez a kérdezősködés, ő pedig folytatta.

– Hol születél?

A Szegény Kis Rahmánovics egy isten háta mögötti hegyi falu nevét mondta, amiről még sohasem hallottak.

– Anyanyelved?

– Szerbhorvát.

– Rahmánovics Hasszán, miért jársz te magyar osztályba? – kérdezte Hornyák tanár úr, és még jobban kimeresztette a szemét.

– Arról van szó – dadogott a Szegény Kis Rahmánovics –, arról van szó, hogy még kisgyerek voltam, amikor H.-ra költöztünk, ahol akkor még csak magyar iskola volt, mert az tiszta magyar falu. Meg aztán olyan mindegy...

– Fenét mindegy – mondta dühösen Hornyák tanár úr. Vagy két percig nézte szótlanul a Szegény Kis Rahmánovicsot, aki zavartan forgatta a fejét, nem tudta, leüljön-e, vagy továbbra is állva maradjon. Hornyák tanár úr most már szinte rosszállóan nézte, és egyszer csak azt mondta:

– Fogadok, hogy őseid között sohasem voltak sem bégek, sem agák.

– Nem, nem voltak közöttük sem bégek, sem agák. Az apám mesélte, hogy éppen csak áttértek a mohamedán vallásra, és a törökök kivonultak...

– Mindjárt gondoltam – mondta Hornyák tanár úr –, már ők sem értették az idők szavát. Igaz?

– Igaz – mondta a Szegény Kis Rahmánovics.

– És te sem érted az idők szavát. Igaz? – kérdezte Hornyák tanár úr.

– Nem tudom – mondta a Szegény Kis Rahmánovics, aki most már félni kezdett Hornyák tanár úrtól.

– Elhiszed, hogy belőled sem lesz soha bég vagy aga?

– Elhiszem.

– Elhiszed, hogy sohasem lesz belőled semmi?

A Szegény Kis Rahmánovics most már nagyon félt, nem tudott felelni, csak halálra váltan tátogott. De Hornyák tanár úr még nem hagyta abba.

– Elhiszed, Szegény Kis Rahmánovics, hogy én nagyon sajnálom, hogy nem lesz belőled semmi?

– Elhiszem – nyögte keservesen a Szegény Kis Rahmánovics, és végre leülhetett.

Óra után izgatottan tárgyalták, hogy mi eshetett Hornyák tanár úrba, hogy ilyen hülyeségeket beszélt összevissza.

– Nem értem, mi a fene baja van a bégekkel meg az agákkal – morgott Bresztovszky. – Szegény Kis Rahmánovics...

– Üldözési mániában szenved – mondta fontoskodva Angeli. – És ha nagyon elfogja az üldözési mánia, akkor mindenkit megkérdez, hogy milyen nemzetiségű. Az apám jól ismeri, azelőtt sokszor járt hozzánk.

– Nem vettem észre, hogy túlságosan kedvelne – mondta épesen Bresztovszky.

– Nem hát – mondta Angeli –, mert nem tetszik neki, hogy az apám sokkal jobban él, mint ő. Éveken át osztálytársak voltak, az apám igazán nem tehet róla...

Ekkor így szólt Baras:

– Jó volna szabadságra küldeni. Már hetek óta látom rajta, hogy nagyon ideges. Ha tovább is ilyen ideges lesz, beszélek az igazgatóval, hogy küldje el szabadságra.

– Ez nagyon jó lenne – mondta Salamon –, én nagyon sajnálom Hornyák tanár urat.

– Tényleg nagyon jó lesz – mondta Fábián is –, nem szeretném, ha egyszer nekem is azt mondaná, hogy nem lesz belőlem soha semmi.

A többiek is elismerték, hogy igaza van Barasnak. Szerették Hornyák tanár urat, csak őt szólították tanár úrnak, a többi tanárt csak tanár elvtársnak.

Hornyák tanár úr nem változott meg. A következő óráján, amikor a Szegény Kis Rahmánovicsnak megfájdult a feje, és belázasodott, Hornyák tanár úr megint rákezdte:

– Mondtam ugye, te Szegény Kis Rahmánovics, hogy sohasem lesz belőled semmi. Aki ilyen hirtelen belázasodik, abból nem lesz soha semmi.

– De kérem – tiltakozott erőtlenül a Szegény Kis Rahmánovics –, az internátusban, abban a szobában, ahol alszom, már mindenki grippás. Csak még Baras nem grippás.

– Az más – mondta Hornyák tanár úr. – Baras egészen más. Ő okos, erős, egészséges és ötletdús. És eljön majd hamarosan az az idő, amikor csak az ilyen embereket engedik szaporodni. És akkor majd csupa egészséges, okos, erős és ötletdús gyerekek születnek.

Ragyogó arccal mondta ezt Hornyák tanár úr, a következő pillanatban azonban megint rosszkedvű lett.

– Nem is igaz – legyintett. – Nem biztos, hogy csak Baras fog szaporodni. Sőt, több mint valószínű, hogy Angeli fog szaporodni. Vezetik majd Angelit házról házra, mint a bakkecskét, mert Angeli be fogja bizonyítani, hogy ő erős, egészséges, okos és ötletdús. Közben pedig középszerű, alattomos csecsemőket fog nemzeni, akik eladják egymást a hetipiacon. Angeli, mennyiért adnád el Rozmajert?

Angeli nem szólt semmit, ült, és sértődötten nézett maga elé.

– Angeli, állj fel – mondta Hornyák tanár úr. Angeli felállt, összeszorította a száját, és továbbra is maga elé bámult.

– Mennyiért adnád el a Szegény Kis Rahmánovicsot?

– Én csak a tananyagból készülök – mondta sértődötten és önérzetesen Angeli. – Tessék a tananyagból kérdezni.

– Látod, nem akarja megmondani – fordult szomorúan a Szegény Kis Rahmánovics felé Hornyák tanár úr. – Pedig egész biztos, hogy gyalázatosan olcsón eladna a hetipiacon, mert ő is meg van győződve róla, hogy sohasem lesz belőled semmi. Elhiszed, hogy nagyon sajnálom, hogy sohasem lesz belőled semmi?

– Elhiszem – mondta a Szegény Kis Rahmánovics.

– Tudod, hogy miért mondom olyan sokszor, hogy nem lesz belőled semmi?

– Nem tudom.

– Azért mondom, mert a hangos jövődölések tönkreteszik önmagukat. Legtöbbször nem válnak valóra. Próbálj meg sokszor elmondani valamit, és borzasztó nagy esélyed van rá, hogy ne váljék valóra. Nem próbáltad még?

– Nem próbáltam – mondta a Szegény Kis Rahmánovics.

– Próbáld meg okvetlenül – mondta Hornyák tanár úr. – Most pedig menj el az orvoshoz.

Két nap múlva kényszerszünetet rendeltek el a nátha miatt, Barasnak tehát nem kellett az igazgatóhoz menni, hogy Hornyák tanár úr szabadságoltatását kérje. Hornyák tanár úr kipihenhette magát. Másnap azonban már kora hajnalban bejött az internátus udvarába, és felakasztotta magát a konyha és az ebédlő között levő tűzoltólétrára.

A Szegény Kis Rahmánovics látta Hornyák tanár urat, amikor jött az internátus felé: a háta még görbébb volt, mint egyébként, gesztikulált; mintha magyarázott volna valakinek. Bement az internátus udvarára, a Szegény Kis Rahmánovics még az ablaknál maradt egy ideig, várta, hátha ismét kijön az utcára Hornyák tanár úr, végül felöltözött, és ő is lement az udvarra. Hát ott volt Hornyák tanár úr. Ott állt a sarokban, mint egy kisdíák, hátát a pirosra festett tűzoltólétrának támasztotta, sápadt arcát kicsit felémelte, és amikor közelebb ment hozzá, a Szegény Kis Rahmánovics látta, hogy a szemei éppen úgy kiüledtek, mint amikor az agákról és a bégekről beszélt. Aztán a kötelet is meglátta a nyakán, és hirtelen úgy érezte, hogy menten megfullad ő is. Felszaladt az emeletre, de nem ment vissza a betegszobába, egyenesen Barashoz rohant. Felrázta, és a fülébe súgta, hogy Hornyák tanár úr felakasztotta magát az udvarban, és akkor hangosan sírni kezdett a Szegény Kis Rahmánovics. Baras néhány pillanatig a plafont nézte, azután kiugrott az ágyból, és öltözködni kezdett. Nem szólt semmit, csak nagyon dühös arcot vágott,

mintha mérges lett volna, amiért ilyen korán felébresztették.

Lementek az udvarra. Hornyák tanár úr még mindig ott állt a tűzoltólétrának támaszkodva, és ki-dülledt szemekkel nézte az eget. Barason most látszott először, hogy ideges, az arca is sápadtabb lett.

– Menj az irodába, törd be az ajtót, ha zárva van, és telefonálj a rendőrségre – mondta a Szegény Kis Rahmánovicsnak, és úgy látszott, hogy a saját hangjától megnyugodott.

– Én inkább itt maradnék – mondta szipogva a Szegény Kis Rahmánovics, mert észrevette, hogy egy zöld hasú légy mászik Hornyák tanár úr arcán.

Baras ekkor dühösen elrohant. Vállával benyomta az iroda ajtaját, és hívta a rendőrséget. A Szegény Kis Rahmánovics elzavarta a zöld hasú legyet, és továbbra is ott maradt Hornyák tanár úr mellett, még akkor is, amikor már megérkeztek a rendőrök, mert ahogy világosodott, egyre több légy szállt Hornyák tanár úr arcára. Ezekről a legyekről akart beszélgetni a Szegény Kis Rahmánovics az Egyesületben, de amíg a többiek nem érkeztek meg, alaposan kibőgte magát.

Salamon és Bresztovszky jöttek elsőnek. Bresztovszky ma kivételesen cipőt húzott a lábára. Elolvasták a napirendi pontot, látták, hogy a Szegény Kis Rahmánovicsnak vörösek a szemei, de nem szóltak semmit. Aztán Rozmajer, Baras és Fábián jött, végül pedig Angeli, pontosan tizenegy órakor. Mindannyian szokatlannul hallgatagok voltak, és ez megzavarta a Szegény Kis

Rahmánovicsot, sehogyan sem tudta elkezdni a beszélgetést. Baras, hogy elunta a csendet, így szólt:

– Halljuk hát akkor a mesét a zöld legyekről, Szegény Kis Rahmánovics. Vagy másfél óráig ott álltál Hornyák tanár úr mellett, és zavartad róla a legyeket. Mit akarsz most mondani a legyekről?

– Hány órákor akasztotta fel magát a Hornyák tanár úr? – kérdezte Angeli.

– Öt óra lehetett – mondta a Szegény Kis Rahmánovics. – Én az ablaknál álltam, mert nem bírtam aludni. Két napja feküdtem már akkor a betegszobában. A szobának mind a két ablaka az utcára nyílik, és láttam Hornyák tanár urat, amint jött az internátus felé, nagyon fáradtnak meg betegnek látszott, ő járt csak az utcán, még a szakácsnők sem jöttek a reggelit készíteni. Azért gondolom, hogy öt óra körül lehetett.

– Akkor legalább két és fél óra hosszúra hajtotta a legyeket a Szegény Kis Rahmánovics – mondta Angeli.

– Hornyákné fél hétkor telefonált az apámnak, hogy a férje felakasztotta magát, én hét óra húsz perccor értem az internátusba, és a Szegény Kis Rahmánovics akkor még ott állt a Hornyák tanár úr mellett, és fogdosta a legyeket. Közben minden oldalról fényképezték a holttestet.

– Rengeteget fényképezték – mondta Fábián. – Nem értem, hogy miért kellett olyan sokat fényképezni. Elég kellemetlen volt, hogy olyan sokáig ott tartották, éppen a konyha és az ebédlő között. Emlékszem, csak valamikor tíz óra után reggelizhettünk.

– De legalább telezabáltad magad – mondta Bresztovszky. – Sem én, sem Baras, sem Salamon nem bírtunk enni. Neked adtuk a kávé is, meg a vajás kenyeret is. Baras még az internátusból is elköltözött.

Baras rosszkedvűen megvonta a vállát, és így szólt:

– Nem szeretem bámulni azokat a helyeket, ahol értékes emberek haltak meg. Az ilyen helyeket csak ritkán szabad meglátogatni, és lehetőleg olyankor, amikor nincs ott senki. Hát azért költöztem el olyan gyorsan, mert Hornyák tanár úr nagyon értékes ember volt.

– Ahogy vesszük – kezdte fanyalogva Angeli, de Bresztovszky letorkolta.

– Kuss! – mondta, és valami nagy gorombaságon törte a fejét, de ekkor megszólalt Salamon.

– Olyan volt, mintha élt volna – mondta csendesen –, mintha csak úgy véletlenül nekitámaszkodott volna a tűzoltólétrának. Mindig azt vártam, hogy mikor mozdul már meg.

– Én is azt vártam, hogy megmozduljon – mondta a Szegény Kis Rahmánovics. – Arról van szó, hogy már amikor először megláttam, ahogy ott állt a tűzoltólétrának támaszkodva, már akkor azt hittem, hogy él, és a legyeket is azért hajtottam el folyton az arcáról, mert azt hittem, hogy egyszer csak megmozdul.

– Nagyon idegesített az a sok hülye ember, aki ott szaladgált körülötte – mondta Bresztovszky. – Fényképeztek, meg krétával rajzoltak valamit a falon meg a földön, és aztán mérték a távolságot. Láttam, hogy

nagyon haragszanak a Szegény Kis Rahmánovicsra, amiért nem akart elmozdulni Hornyák tanár úr mellől.

– Ahogy világosodott, egyre több légy szállt Hornyák tanár úr arcára – mondta a Szegény Kis Rahmánovics. – Ronda, nagy, zöld legyek.

– Tavasszal az ebédlő is tele volt mindig ronda, zöld legyekkel – mondta Fábián. – Emlékszem, egyszer hallevest ettünk vacsorára, és annyi volt a zöld légy, hogy behullottak a tányérba.

– Azért, mert közel a szemétdomb. Az ételhulladékokra jönnek össze a zöld legyek – mondta Angeli.

– Nem láttatok ti még sok legyet – mondta Bresztovszky. – Ott, azokban a disznóólakban, ahol az a két szőke lány dolgozott, akikről már meséltem nektek, ott annyi volt a légy, hogy direkt kiverték az ember szemét.

– Zöld legyek voltak? – kérdezte izgatottan a Szegény Kis Rahmánovics.

– Nem – mondta Bresztovszky. – Apró, fekete legyek voltak. De annyi volt belőlük, hogy kiverték az ember szemét.

A Szegény Kis Rahmánovics elgondolkozva mondta:

– Hornyák tanár úr arcára nagy, ronda, zöld legyek szálltak. Összesen kilenc zöld légy. Először csak egy szállt az arcára. Azt elzavartam, de visszajött, és nemsokára jött még három, aztán még kettő, aztán megint újabb három. Akkor már egészen világos volt, és fényképezték Hornyák tanár urat. Megszámloltam a legyeket. Három a homlokán, kettő az ál-

lán, kettő az arca jobb, kettő pedig az arca bal felén. Összesen kilenc. Elzavartam őket, de minduntalan visszajöttek. És mindig csak kilenc zöld légy. Akkor már világos volt, és úgy láttam, hogy nagyon sok ember gyűlt össze.

– Emlékszem a feleségére – mondta Fábián. – Rettenetesen sírt. Az orra olyan volt, mint egy hervadt paprika. De azért látszott rajta, hogy jóvágású nő. Hallottam, hogy csalta a férjét, akivel csak bírta. Lehet, hogy azért is lett öngyilkos Hornyák tanár úr. Meg azért is volt olyan ideges az utóbbi időben.

– Üldözési mániában szenvedett – mondta Ange-
li. – Már évek óta üldözési mániában szenvedett. Még csak a tanítóképzőt végezte el, amikor apám közbenjárására máris felvették tanárnak a gimnáziumba. És ahelyett, hogy hálás lett volna, eljárt hozzánk, és rettenetesen káromkodott, azt mondta, hogy azok a piszkos öreg tanárok a nyakába sózták a magyar irodalmat, mert senki sem merte abban az időben a magyar irodalmat tanítani. És hogy őt attól kezdve állandóan berángatják a rendőrségre, kérdezzeték, hogyan is tanítja ő azt a magyar irodalmat, és hogy jó lesz, ha vigyáz. Azt mondta, hogy egyszer meg is verték, mert a Partizán–Honvéd mérkőzésen a Honvédnak szurkolt. Akkor részegen jött hozzánk, azt mondta, ezek a pofonok már régóta a levegőben lógtak, a mérkőzés csak jó ürügy volt arra, hogy megpofozzák, nem is igaz, hogy ő bármelyik csapatnak is szurkolt, de most csak azért is elvállalja a magyar irodalom tanítását

az Ipariskolában is, ahol már hónapok óta hiába keresnek tanárt. Soviniszta bandának nevezte az egész rendőrséget, az apámat meg piszkos besúgónak. És azt mondta, hogy a pártba is csak azért nem fog belépni, mert ott is csupa piszkos nacionalisták vannak. Aztán legalább fél évig nem jött hozzánk.

Baras nagyon unta már Angelit. Alig várta, hogy egy kis szünetet tartson. Így szólt:

– Mindig mondtam én, hogy Hornyák tanár úr okos ember volt. Nagyon okosan tette, hogy fél évig nem ment hozzátok. Akkor lett volna igazán nagyon okos, ha egyáltalán nem ment volna hozzátok. Most pedig, halljuk, Angeli: az egészből mennyi az igazság, és mennyi a költészet?

– Baras, hagyd abba ezt az állandó sértegetést. Amit mondtam, az szóról szóra igaz – erősködött Angeli.

– Ekkora szemtelenséget – hüledezett Bresztovszky. – Hát tudd meg, te marha, hogy Hornyák tanár úr párttag volt!

– Mi? – ámult el Angeli.

Baras pedig így szólt:

– Igen, igen. Méghozzá régi párttag volt. Amikor Bresztovszkyt és engem vettek fel a pártba, ő volt az, aki fél óráig faggatott bennünket, hogy tudjuk-e, mi a különbség a kapitalizmus és a szocializmus között, és hogy értjük-e a testvériség–egység lényegét. A többiek már mentek volna haza, és felvettek volna bennünket minden kérdezősködés nélkül, de Hornyák tanár úr, akármennyire kedvelt is bennünket, még egyszer meg

akart bizonyosodni, hogy tényleg a pártba valók vagyunk-e. Ilyesmire csak egy régi párttag képes.

– Ezt nem tudtam – mondta zavartan Angeli –, ezt tényleg nem tudtam. De azért nem hazudtam. Saját fülemmel hallottam, amikor az apámat piszkos be-súgónak nevezte.

– Ezt az egyet el is hiszem – mondta Bresztovszky.
– Különösen, ha az apád csak egy kicsit olyan, mint te. Márpedig Hornyák tanár úr jó emberismerő volt.

– Az apámat, légy szíves, hagyd békén – mondta Angeli, és remegett a szája.

Baras eközben lehunyta szemmel gondolkozott. Valami nagyon gyanús volt neki. Egyszer csak felkiáltott:

– Megvan! Angeli, mikor voltál az Őrnagnál?

– Semmi közöd hozzá – mondta Angeli elutasítóan, de látszott rajta, hogy meghökkent egy kicsit.

Baras nem hagyta annyiban a dolgot. Szigorúan így szólt:

– Alattomos kisfiú, most szépen elmondod nekünk, hogy mit is mesélt neked mostanában az a rossz bácsi, az Őrnagy, aki egy javíthatatlan káros elem, és téged is rosszra csábít.

– Ha azt hiszed, hogy félek tőled, akkor nagyon tévedsz – mondta gyűlölködve Angeli. – És ha tudni akarod, az Őrnagy is azt mondja, hogy ez a szocializmus már nem maradhat meg sokáig, mert amerre csak nézel, mindenütt sovínisztákat láatsz. Lentről fölig és fönről leig.

– Ahá, tehát erről van szó – mondta megnyugodva Bresztovszky. Most már tudta, hogy Angelitől nem kell tartaniuk. Az Örnagyot egyszer már végleg diszqualifikálta az Egyesület.

Baras is megnyugodott. Tudta, hogy naivan blöfölt, de hát Angelinek ez is elég volt. Gúnyosan méregette Angelit, és így szólt:

– Angeli fiam, adok neked egy nagyszerű tippet, jól figyelj, mert egészen ingyen adom. Az ellenszenves emberek tegyenek erőszakot magukon, ha célt akarnak érni. Ajánlom, hogy a jövőben ehhez tartsd magad, Angeli fiam. Mert te annyira ellenszenves vagy, hogy ha most például szidni kezdenéd a katolikus egyházat, fél óra múlva valamennyien kolostorba vonulnánk. Igaz, Szegény Kis Rahmánovics?

– Igaz!

– Igaz, Fábián?

– Igaz!

– Igaz, Salamon?

– Igaz!

– Igaz, Rozmajer?

– Igaz!

– Igaz, Bresztovszky?

– Igaz, igaz!

– Megmondtam, ugye? Most pedig, Angeli fiam, adok neked még egy jó tippet, ezt is teljesen ingyen adom. Ha valamit állítasz, akkor nyisd kerekre a szemedet, mintha te lennél a világ legjámborabb embere, nagyon ártatlanul nézzél arra, akihez beszélsz,

néha zavartan simítsd végig az arcodat. Az sem árt, ha időnként elpirulsz, különösen olyankor, ha a legnagyobb disznóságokat akarod csinálni. Ezt csak azért mondtam, hogy jobban megértsd az első nagyszerű tippet.

– Az üldözési mániával pedig hagyjál fel – mondta Bresztovszky. – Még mindig jobb, ha elhisszük ezt, amit Fábián mondott, hogy Hornyák tanár úr azért lett öngyilkos, mert csalta a felesége.

Baras így szólt:

– Éppen azt akartam ajánlani, hogy egyezzünk meg egyszer s mindenkorra abban, hogy Hornyák tanár úr a felesége miatt lett öngyilkos.

– Valami mégis lehet abban, amit Angeli mesél – mondta Salamon. – Találkoztam egyszer Hornyák tanár úrral az Ejtőernyős Klub büféjében. Azt mondta, hogy ugráljak én csak nyugodtan a repülőgépből, az még a legveszélytelenebb sport. Ő sokkal veszélyesebb sporttal foglalkozik. Azt mondta, nem is sejtem, hogy ő milyen veszélyes sporttal foglalkozik. Évekkel ezelőtt még meg is pofozták, mondta, és közben semmi esélye sem volt, hogy országos bajnokságot vagy valami hasonlót nyerjen. Most már nem pofozzák, mondta, de most már végképp biztos benne, hogy abszolút semmiféle bajnokságot nem fog nyerni. Részeg volt egy kicsit.

Angelinek felderült az arca, és fölényesen végigmérte az Egyesület többi tagját. Baras nagyon szomorú lett, és így szólt:

– Kár, ez nagy kár. Ezt nem kellett volna elmondanod, Salamon. Te nagyon szimpatikus vagy, Salamon, és ezért kénytelenek vagyunk hinni neked. De akkor kénytelenek leszünk, legalább bizonyos mértékig, Angelinek is hinni. Annak pedig csúnya következményei lehetnek. Igazán kár volt ezt elmondanod, Salamon.

Salamon nem értette, mi baja Barasnak, csak azt látta, hogy nagyon szomorú. Ezért bocsánatkérően mondta:

– De hát így volt. Esküszöm neked, hogy találkoztam Hornyák tanár úrral az Ejtőernyős Klub büfájében, és panaszkodott, hogy ő milyen veszélyes és divatjamúlt sportággal foglalkozik.

Baras türelmetlenül szólt:

– Próbáld megérteni végre: én most nagyon szépen megkérlek, Salamon, vond vissza, amit mondtál. Tényleg nagyon szépen kérlek.

Salamon még mindig nem értette egészen, hogy miért idegeskedik Baras, de végül beleegyezett:

– Hát jól van – mondta. – Nem is igaz, hogy beszéltem Hornyák tanár úrral. Nem is jártam soha az Ejtőernyős Klub büfájében. Az ejtőernyősöknek egyáltalán nem ajánlatos alkoholt fogyasztaniuk... Ezt megkérdezhetitek akárkitől, aki csak egy kicsit is ért az ejtőernyőzéshez.

Baras jókedvűen a térdére csapott, és így szólt:

– Isteni, isteni, ha mondom. Éljenek az ejtőernyősök, akik sohasem isznak alkoholt. Mi pedig most

tényleg végérvényesen leszögezzük, hogy Hornyák tanár úr nem szenvedett üldözési mániában. A felesége egy közönséges kurva.

– Úgy van – harsogták lelkesen a többiek, és Angeli megsemmisülten hallgatott. Porig volt sújtva.

– Engedjétek már meg végre, hogy folytassam, amit a legyekről akartam mondani – könyörgött a Szegény Kis Rahmánovics.

– Folytasd, persze hogy folytasd – sürgette jóindulatúan Bresztovszky, akit nagyon lehangolt az előbb Salamon. Nem szerette az ilyen zavaros dolgokat.

A Szegény Kis Rahmánovics folytatta:

– Mondtam már, hogy összesen kilenc légy mászott Hornyák tanár úr arcán, és amikor láttam, hogy nem tudom őket elzavarni, elhatároztam, hogy összefogdosom őket, és letépem a fejüket. Behajlítotam az ujjaimat, és feléjük kaptam. Egyszerre két ronda, zöld légy is az ujjaim közé szorult. Mind a kettőnek letéptem a fejét, ledobtam őket a földre, de még ott is mozogtak egy ideig, fej nélkül. A másik hét légy addig visszazállt Hornyák tanár úr arcára. Az álla körül gyűltek össze, és mászni kezdtek a homloka felé. Ismét megfogtam egyet, és lecsupáltam a fejét. De utána már ravaszabbak lettek a ronda, zöld legyek. Ha fölemeltem a kezem, rögtön elrepültek, ha leengedtem, akkor meg mindjárt visszazálltak Hornyák tanár úr arcára.

– Messziről láttam, hogy a Szegény Kis Rahmánovics idétlenül kapkod Hornyák tanár úr orra előtt.

De akkor még nem tudtam, hogy a legyeket fogdossa, mert azok a hulye zsaruk nem engedtek bennünket közelebb – mondta Fábíán.

– Aztán megint megfogtam egyszerre kettőt. Ezeknek először csak a szárnyát téptem ki, és úgy dob-
tam le őket a földre. Nem figyeltem rájuk, de egyszer csak látom, hogy már mind a kettő Hornyák tanár úr lábán mászik. Mert Hornyák tanár úr a földön állt.

– Igen – mondta Bresztovszky –, ez nagyon fur-
csa volt. Nem tudom, hogyan fulladhatott meg, ha a földön állt.

– Csak a létra legalsó fokáról ugrott le – mon-
ta Angeli –, és amikor megfulladt, annyira kinyúlt,
hogy a lába elérte a földet. Minden akasztott ember kinyúlik.

A Szegény Kis Rahmánovics kifejezéstelenül
bámult a levegőbe, még csak nem is pislogott, úgy
folytatta:

– Leszedtem a lábáról a két csonka szárnyú legyet,
és letéptem a fejüket. A másik négyet azonban már
nem tudtam megfogni. Hiába kapkodtam, folyton el-
repültek. Meg akkor már a fényképezést is befejezték,
és leakasztották a kötélről Hornyák tanár urat. És az
arcát is letakarták valami lepedővel, úgyhogy nem tu-
dom, mi lett azzal a négy ronda, zöld léggel, amit
nem tudtam megölni.

– Nagy a gyanúm – mondta Bresztovszky –, hogy
csak azért fényképezték olyan sokáig, hogy időköz-
ben megrendelhessék a koporsót és a sírhelyet, mert

haza sem vitték Hornyák tanár urat, hanem mindjárt kivitték a kápolnába.

– Dehogyan a kápolnába vitték – mondta Angeli. – Előbb a kórházba. Felboncolták, és csak akkor vitték a kápolnába. Minden öngyilkost felboncolnak, mielőtt eltemetnék.

– Fene nagy eszed van – mondta Bresztovszky Angelinek. – Ki nem állhatom az ilyen nagyeszűeket. És mindig feldühödök, ha eszembe jut, hogy az igazgató milyen süket dumát vágott le a sírnál. Az igazgatónak is fene nagy esze van.

Erre már Baras is felfigyelt, és így szólt:

– Sohasem láttam még olyan unott pófával gyászbeszédet mondani. És milyen hülye frázisokat mondott. Hogy „lelkiismeretes dolgozó volt”, meg hogy „mindenekelőtt a hivatásának élt”. Nagyon vacak gyászbeszéd volt.

– De azért szép temetés volt – mondta a Szegény Kis Rahmánovics. – Sok ember gyűlt össze, és sokan sírtak.

Valóban sok ember elment Hornyák tanár úr temetésére. A helyi lap gyászkeretben hozta a fényképét, és megírta azt is, hogy öngyilkos lett. Az öngyilkosok temetése mindig érdekli az embereket. Körülállták a kápolnát, és fél szemmel belestek az ajtón, hogy vajon sír-e a felesége a koporsó mellett. Az asszony ott ült a koporsónál, fekete ruhában, fekete kendőben, és úgy sírt, hogy már-már bedagadtak a szemei. Mellette egy öregasszony ült, fekete ruhában, ő is sírt, és valami

ostoba szöveget gajdolt: jóindulatúan korholta Hornyák tanár urat, amiért elhagyta családját ezekben a gyalázatos, nehéz időkben. Ismeretlen, fekete ruhás öregasszonyok jöttek, pusmogva a koporsóhoz léptek, keresztet vetettek, felemelték a szemfedőt, hogy megnézzék Hornyák tanár úr arcát, és pusmogva kihátráltak a kápolnából. Az ajtóban a sírásó állt: vékony kis ember, várta, hogy mikor viszik már a halottat. A közelében állóknak többször is elmondta, hogy a kápolnát az előző héten renoválták, és hogy csak a festés több mint százezer dinárba került.

Délután öt órakor kivitték a koporsót a kápolnából, az iskolaigazgató elmondta lapos gyászbeszédét, sokan sírtak, aztán elindultak hazafelé. Baras Salamonnal és Fábiánnal ment, és a temető kapujában hallották, amikor az egyik öregasszony azt mondta, hogy ezek a kommunista temetések nagyon siralmasak, és nem érnek semmit.

– Úgy temették el, mint egy kutyát – mondta az öregasszony méltatlankodva. Látszott rajta, hogy ért a dologhoz, bizonyára eljárt minden temetésre.

– Vén hülye – mondta neki gorombán Baras, pedig ő sem volt megalégedve a temetéssel, főleg az igazgató beszédével nem.

Ezért aztán az Egyesületben a Szegény Kis Rahmanovicson töltötte ki a mérgét. Így szólt:

– Nyugodt lehetsz, hogy nem az igazgató sótalan beszéde rikatta meg az embereket. Azok sírtak, akik ismerték Hornyák tanár urat, és tudták, hogy milyen

értékes ember volt. Az igazgatót pedig, ha rajtam múlik, még a koporsó közelébe sem engedtem volna. A szimpla emberek ne járjanak temetésre. A szimpla emberek menjenek házassági évfordulókra.

Baras egyébként is nagyon dühös volt az igazgatóra. Főleg a tabló-ügy miatt. A tablójukat ugyanis a könyvkereskedés kirakatába tették. Az igazgató már másnap üzent az Osztályfőnökkel, hogy vigyék el onnan a tablót, és tegyék valamelyik vaskereskedés kirakatába. Baras erre megmondta az Osztályfőnöknek, hogy az igazgató törődjön csak a maga dolgával, és ne avatkozzon olyasmibe, amihez semmi köze. Másnap aztán kitört a botrány. Az igazgató megnézte közelebről a tablót, és meglátta, hogy azt írták rá: „A Fémfeldolgozó Középiskola végzett növendékei”. Berohant az osztályba a vacogó Osztályfőnökkel együtt, és megkérdezte, hogy ki volt az az idióta, aki ilyen lehetetlen nevet adott az iskolának. Baras felállt, és halálos nyugalommal azt mondta, hogy ő találta ki ezt a nevet, és hogy nagyon büszke rá, és hogy ez a vacak iskola is büszke lehetne, hogy ilyen szép nevet kapott. De ilyen nevű iskola nincs az egész tartományban, sőt, nincs az egész országban, háborgott az igazgató. Nem baj, mondta Baras, most van, ő kitalálta, és most van. És nagyon téved az igazgató, ha azt hiszi, hogy ők majd mindannyian a Fűtőházban, vagy valamilyen mocskos javítóműhelyben fognak megrohadni, csak azért, mert három évvel ezelőtt véletlenül ebbe a vacak iskolába iratkoztak. Ő, Baras,

személy szerint például okvetlenül az egyetemre fog menni, mert utálja, hogy munkaidő után mosóporral kell dörzsölnie a kezét, és utálja, ha minden hülye parancsolhat neki, csak azért, mert azt hiszik, hogy ő többre nem képes, mint nyolc órán keresztül egy vasdarabot reszelni. Az igazgató erre azt mondta, nem érti, hogy Baras miért viselkedik ilyen hülyén, és miért csinál ilyen nagy ügyet abból az egyetemből. Az életben vannak sokkal fontosabb problémák, mint az egyetemre iratkozás, ami nem más, mint Barasnak egy banális és nevetséges rögeszméje. Baras erre nagyképűen magyarázni kezdte, hogy örülhet az igazgató, hogy őnéki ez a legnagyobb problémája, és hogy boldog az az ország, ahol az embereknek az a legnagyobb problémája, hogy piszkos vagy kevésbé piszkos munkát végezzenek-e, meg hogy ez az ország addig lesz boldog, amíg az embereknek csak banális rögeszméik lesznek. Egyébként is, minden ember hülye egy kicsit, és mindegyiknek van rögeszméje. Ezért az igazgató jól tenné, ha olyan hülyéket nevelne a társadalomnak, akiknek csak nevetséges és banális rögeszméik vannak, és akkor még tanügyi tanácsos is lehetne az igazgatóból, legalább köztársasági szinten. Az igazgató megpróbált hangot változtatni. Szigorúan megfeddte Barast, hogy egy párttag nem beszélhet ilyen felelőtlenül. Baras erre azt mondta, hogy amennyiben a statútum is előírja, hogy a párttagoknak tilos gondolkodni, ő mindent visszavon, és egy óriási vörös zászlóval naponta végigsétál a főut-

cán. Ez aztán végképp kihozta sodrából az igazgatót, és azt mondta, hogy azonnal írja fel a tablóra, hogy „Az ipari tanulók iskolájának végzett növendékei” – minden „középkolós” nagyképűség nélkül –, vagy pedig az ő fényképét vegyék le a tablóról. Ő becsületes munkásokat akar nevelni ebben az iskolában, nem álmodozó sznobokat. Baras elrohant a könyvkereskedésbe, kért egy piros ceruzát, átitkszelte az igazgató fényképét, és ráírta: „nem érvényes”. Amikor visszajött, a vacogó Osztályfőnök azt mondta, ha nem változtatta meg a feliratot, akkor Baras az ő fényképét is távolítsa el. Baras visszarohant a könyvkereskedésbe, és az Osztályfőnök fényképét is áthúzta piros ceruzával, és ráírta: „nem érvényes”. Az egész Kisváros az igazgatón meg az Osztályfőnökön röhögött. A többi tanár valószínűleg ezért nem tiltakozott az iskola átkeresztelése ellen. Az igazgató ettől kezdve tüntetőleg nem vett tudomást Barasról, ha találkoztak, elfordította a fejét, de ez nem izgatta túlságosan Barast, alig egy hét volt még az iskolaév végéig, az igazgató úgysem tehetett semmit.

A Szegény Kis Rahmánovics jól tudta, hogy Baras utálja az igazgatót, ezért sietve mentegetődzött:

– Én nem is mondtam, hogy az igazgató beszéde miatt sírtak az emberek. Én is azért sírtam, mert szerettem Hornyák tanár urat. Mióta meghalt, minden legyet megölök, ahányat csak meg tudok fogni. Abban a kis szobában, ahol most lakom, van egy ólomkristály hamutartó. Mély hamutartó, és nagyon si-

ma az oldala. Mikor megfogok egy legyet, kitépem a szárnyát, és beledobom abba a hamutartóba; egész nap mászkálhat benne, nem tud kijönni. Mikor már sokat belehajigáltam a hamutartóba, akkor kicsupálom a fejüket. A nyakuk egészen hosszúra és vékonyra nyúlik, de még úgy, kókadt fejjel is mozognak, néha még fél óráig, sőt még tovább is mozgatják a lábaikat.

– Sokkal jobban tennéd, ha a pókoknak adnád őket – mondta Angeli. – Ha már megölted a legyeket, dobáld be őket a pókhálóba. A pókok úgy kiszívják a vérüket, hogy csak apró, száraz pihék maradnak a legyekből. Amikor még szép, nagy kertés házunk volt, az eresz alatt rengeteg pók tanyázott, és én légycsapóval agyonvertem a legyeket, és a pókhálóba hajigáltam őket. Amint megrezdült a háló, a pók odarohant, és kiszívta a vérüket.

– Jó – mondta a Szegény Kis Rahmánovics –, majd a pókhálóba hajigálom a megölt legyeket.

Mivel ezután már senki sem szólt semmit a legyekről, a Szegény Kis Rahmánovics még várt egy ideig, és azt mondta:

– Ajánlom, hogy a zöld legyeket, amelyek Hornyák tanár úr arcára szálltak, miután felakasztotta magát a tűzoltólétrára, és amelyek közül én ötöt a helyszínen megöltem, vegyük fel az Egyesület gyűjteményébe mint minden haszon nélkül való dolgokat.

– Rendben van – mondta Bresztovszky. A többiek csak bólintottak.

– És még azt is szeretném, ha egyperces hallgatással adóznánk Hornyák tanár úr emlékének – mondta a Szegény Kis Rahmánovics.

– Megérdemli – mondta Salamon. – Rendes ember volt. Kár, hogy olyan ronda neve volt.

Baras elgondolkozva így szólt:

– Sok minden nincs rendben a vezetéknevekkel. Ha jobban meggondolom, talán még a vezetéknevek is haszon nélkül valók. Hornyák tanár úrnak tényleg ronda neve volt. De ez semmit sem von le érdemeiből.

Ezután egyperces hallgatással adóztak Hornyák tanár úr emlékének.

Elégedetten hagyták el a klubhelyiséget. Salamon valami divatos táncdalt dúdolt. Bresztovszky göröngyöket rugdosott a kocsúton. A többiek hallgatták a göröngyök koppanásait. Mindannyian elégedettek voltak, kivéve Angelit, aki már kezdte sokallni a sértegetéseket és kudarcokat. Ezen az estén azonban még ő is elégtételt nyert.

Bresztovszky egyszer csak megállt a kocsút közepén, és a fejéhez kapott.

– Ó, én marha – mondta panaszosan –, elfejtettem kipucoltatni Angelivel a cipőmet. Pedig ma éppen miatta húztam fel az egyetlen pár cipőmet.

Angeli olyan fölényesen mosolygott, mintha csak tudta volna, hogy ő már soha többet nem fogja kipucolni Bresztovszky cipőjét. Nem szólt semmit, csak mosolygott.

– Angeli – mondta szinte könnyörögve Bresztovszky –, ha van benned egy szemernyi becsület, akkor most kipucolod a cipőmet. Esküszöm, hogy csak miattad húztam fel, igazán rendjén lenne, hogy kipucold.

– Nem – mondta Angeli fagyosan, és egyszerre nagyon jókedvű lett. – Az ülést berekesztettük. Nagyon sajnálom, de várnod kell addig, amíg ismét a Szegény Kis Rahmánovics lesz az elnök.

7

A kilenc nagy, ronda, zöld légy begyűjtése után még csak egy szabályos összejövetelt tartott az Egyesület hét rendes tagja. Meleg volt azon az éjszakán, ki kellett nyitni az utcai ajtót, hogy friss levegő jöjjön be a sötétből. Az ajtóval szemben egy gömbölyű koronájú fa nőtt, szoforafának hívják errefelé, dereszöld, vastag, zsíros kis levelei vannak, rengeteg apró, fehér virág nyílik rajta; ebben az időben már hullottak a virágok, fehér volt a föld a fa körül, és néhány döglött méh is hevert ott a virágok között. Mert rászálltak a méhek a földre hullott virágokra is, a járókelők pedig agyontaposták őket.

Fábián elnökölt, és Baras nagy meglepedésére azt kívánta, hogy a vezetéknevek haszontalanságáról beszéljenek. Elmondta, hogy ő már régóta gyanakszik, hogy a vezetéknevek körül valami nincs rendben, azt mondta, hogy ő már sokat töprengett ezen, és többször is elismételte, hogy a vezetéknevek körül bizonyára sok minden nincs rendben, mert ő, akiket csak ismert eddig, azoknál mindig észrevette, hogy sok minden nem stimmel a vezetéknev és viselője között, ezért ő úgy gondolja, hogy az Egyesületnek ezt okvetlenül meg kell vitatni, és hogy ha ők ma este együttesen megállapítják, hogy a vezetéknevek tényleg haszon nélküli dolgok, akkor a vezetékneveket is okvetlenül be kell iktatni az Egyesület gyűjteményébe.

Fábián ezt nagyon hosszan, akadozva és unalmasan mondta el, úgyszólván már Baras is türelmetlenkedni kezdett, éppen azon gondolkodott, hogy megdicséri Fábiánt a kiváló ötletért, és utána érthetően megmagyarázza, hogy mi is a baj a vezetéknevekkel, de amikor Fábián már ki tudja hanyadszor ismét ott kezdte, hogy ő mennyit töprengett ezen a problémán, Bresztovszky rászólt, hogy hagyja már abba, mert ha még fél percig beszél, ő, Bresztovszky holtbiztosan rosszul lesz, ezért hát ajánlja, hogy vitassák meg röviden és értelmesen a vezetéknevek használatát, bár őszintén szólva, ő nem érti, mi itt a baj, neki például soha semmi baja nem volt a vezetéknevével, és másoknak sem ajánlja, hogy kifogásolják az ő vezetéknevét.

A nehézfejű Bresztovszky tehát ezúttal is tönkretette volna a tartalmas és tanulságos beszélgetést, csak hogy ismét Barassal találta szembe magát, akinek tetszett az ötlet, tulajdonképpen az ő ötlete volt, és meg mert volna esküdni, hogy Fábiánnak eszébe se jutottak volna a vezetéknevek soha, ha ő nem említi véletlenül Hornyák tanár úrral kapcsolatban. Nagyon rossz véleménye volt Barasnak Fábiánról, és általában mindenkiről rossz véleménye volt, amit később őszintén meg is írt rövid önvallomásában. Mert végül mindannyian rövid vallomást írtak. Bresztovszkyt ugyanis nehezebben lehetett meggyőzni, mint Baras gondolta. Pedig Baras részletesen ki akarta fejteni véleményét, és úgy megmagyarázni a vezetéknevek ha-

szontalanságát, hogy még Bresztovszky is megértse. Így szólt:

– Az embereknek egyáltalán nem szabadna hogy vezetéknevük legyen, mert a vezetékneveknek hangulata, jelleme és főleg dohos szaga van. Minden vezetéknevnek szilárd jelleme van, éppen ezért dohos és fölösleges, mivelhogy az embereknek egyáltalán nincs szilárd jellemük. Ha történetesen most egy tizedmásodpercig a jobb kezemben tarthatnék egy emberi jellemet, aztán elengedném, egész biztosan meglátszana rajta a jobb kezem mind az öt ujjának a helye. Ha bal kezembe fognám, akkor meg a bal kezem mind az öt ujjának a helye látszana meg rajta. Ha ledobnám a földre, akkor szétmállana, és egészen lapos lenne. Ha megfognám egyik végét, és elkezdeném húzni fölfelé, kinyúlna egészen a plafonig, és olyan lenne, mint egy kocsonyás kúp: fönny olyan vékony, hogy szabad szemmel alig látható, lent vastagabb, a földön maradt része pedig ormóttanul szétterülne, és állandóan remegne.

A vezetéknevek ezzel szemben ostobán megmerevedtek, nem lehet őket formálni, a maguk módján szabályos alakot öltöttek, olyan szabályosat, hogy normális embernek lehetetlen hozzájuk alkalmazkodni. A vezetéknevek tehát ostobák.

– Nono – mondta Bresztovszky, aki érthetetlenül érzékeny volt a vezetéknevére. Baras ügyet sem vetett rá. Folytatta:

– Már ez is éppen elég nyomós ok arra, hogy a vezetékneveket teljesen haszon nélkül valóknak mi-

nósiítsük. De ezt csak példaként említettem. Kezdjük a legelején.

– Inkább ne – mondta Bresztovszky, aki már Fábián bevezetőjét is unta. – Engem úgysem tudsz meggyőzni holmi zavaros mesékkal. A vezetéknevekre igenis szükségük van az embereknek. Ha most hirtelen eltörölnéd a vezetékneveket, akkor óriást nagy zűrzavar keletkezne.

Barast bosszantotta Bresztovszky korlátoltsága, de kénytelen volt válaszolni neki. Így szólt:

– Egyáltalán nem keletkezne zűrzavar. Sőt, akkor lenne csak igazán rend. Akkor lenne csak minden igazán egyszerű. Mert az emberek tulajdonképpen egyformák. Csupán a helyzetek különbözők, és ezért úgy tűnik, hogy az emberek is különbözők. Tekintetbe véve azonban azt a tényt, hogy a helyzetek is egyre jobban kezdenek hasonlítani egymáshoz, lassan még ez a hízalgő látszat is megszűnik, az embereknek tehát mindjobban terhükre van a saját ostoba vezetéknevük.

– Ilyet nekem ne mondj – tiltakozott felháborodva Bresztovszky. – Igenis vannak különbségek az emberek között: én...

– De ezek egyáltalán nem lényeges különbségek. Azért nem lényegesek, mert senkit sem érdekelnek. Az, hogy te különbözöl Rozmajertől vagy Angelitől, az fontos lehet esetleg neked, de az égvilágon senki mást nem érdekel. Számomra és mások számára te éppen olyan szürke kis fajankó vagy, mint Rozmajer

vagy Angeli. Engem csupán az érdekel, hogy hasznos vagy-e vagy sem. A helyzetektől függően tehát a legjobb esetben hasznos vagy haszontalan fajankó lehetsz. Mivel pedig élni akarsz, te hasznos leszel, hasznos fajankó. Nekem ennyi pontosan elég, és füttyülök az egyéniségedre.

– De nekem van egyéniségem – mondta nevetséges elszántsággal Bresztovszky.

Baras pedig így szólt:

– Ezt most kivételesen, de csak nagyon rövid időre tudomásul veszem. Csupán azért, hogy elmondhassam, még az általad olyan nagyra becsült egyéniségednek sem felel meg a vezetékneved, tehát mindenképpen fölöslegesen cipeled magaddal, ezenkívül pedig a környezetet is csak fölöslegesen terheled azzal, hogy megkívánod tőle, jegyezze meg a vezetéknevedet, holott a környezetet még a nagyra becsült egyéniséged sem érdekli, a haszontalan vezetékneved pedig éppenséggel zavarja.

Mivel azonban az emberek, íme, Bresztovszky; szeretik elhíttetni magukkal, hogy van egyéniségük, az akaratuk ellen rájuk kényszerített dohos vezetéknevek helyett jelekkel határoznák meg egyéniségüket. Számptalan jelet ki lehet gondolni, az egyenes és görbe vonalaktól kezdve a legfurcsább ábrákig. Az egyéniségednek legmegfelelőbb jelet mindenki a testednek legeldugottabb részére tetoválná. Ott kedvre ápolgathatná és gyönyörködhetne benne anélkül, hogy embertársainak terhére lenne vele. Legjobb len-

ne, ha az emberek a fenekükre tetováltatnák egyéniség-jelüket. Így állandóan rejtve lenne a külvilág elől, az illető pedig szabad idejében félrevonulna, letolná a nadrágját, és egy zsebtükör segítségével kedvére gyönyörködhetne az egyéniségében. Bár megjegyzem, a tetoválás eléggé fájdalmas művelet, sokan inkább lemondának egyéniségükről, csak hogy elkerüljék a kellemetlen szurkálásokat. Ezek színes ceruzával vagy olajfestékkel rajzolhatnának jelet a fenekükre, aminek még az az előnye is megvolna, hogy ha lekopik, új, még szebb jelet lehetne a helyére rajzolni.

Az emberek boldogok lennének. Egyéniségük a legmegfelelőbb formában és mindenki elől rejtve maradna, a haszontalan vezetéknevek nyűgétől megszabadulnának és megszabadítanának másokat – a vezetéknevek után a keresztnevek már maguktól is elhullanának, hiszen csak a vezetéknevek tartják fenn őket –, arcuk kisimulna, és olyan lenne, mint a szabályos mértani idomok.

Mondanom sem kell, hogy ez mennyire megkönnyítene mindenféle ügyvitelt. Nem kellene többé a nevekkal bajlódni, külön mindenkit bejegyezni a választók, a lakásigénylők, a fizetésemelést érdemlők, a munkanélküliek, a hasznosak és a haszontalanok listájára, elegendő lenne néhány egyszerű, kisebb-nagyobb mennyiséget jelölő szám csupán. Kivételt csak azok képeznének, akik raboltak, gyilkoltak vagy kariert csináltak: ezeknek külön lefényképeznék az egyéniségjelüket, de a fényképeket a szigorúan bizal-

mas akták között őriznék, és olyan titoktartás övezné őket, mint a nemi betegségeket.

Baras itt egy kis szünetet tartott. Elégedetten nézett körül. Eredetileg sokkal részletesebben és módszeresebben akarta kifejteni véleményét a vezetékeknek haszontalanságáról, Bresztovszky akadémikuskodása azonban arra kényszerítette, hogy minél gyorsabban, egy-két kiragadott, erőteljesebb bizonyítékkal törje meg az oktan ellenállást. Ezek után szólni akart még a tartalom és a forma szükségszerű egységéről, ami mindenképpen megköveteli a vezetékeknek mint elavult formáknak az eltörlését, bár egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy máris sikerült Bresztovszkyt meggyőznie. De csalódott.

– Ez mind szép – mondta elgondolkozva a nehézfejú Bresztovszky –, az pedig, hogy az emberek a fenekükre rajzolódnának mindenfélét, határozottan jó vicc. Az utóbbi időben nem is hallottam ilyen jó viccet. De még mindig nem értem, hogy miért nem felel meg egyéniségemnek a vezetéknemem.

– Ez részletkérdés – mondta Fábián. – A probléma sokkal összetettebb, nem lehet leegyszerűsíteni egyetlen vacak vezetéknévre.

– Köpök az összetett problémára – mondta Bresztovszky –, azt akarom hallani, hogy mi a baj az én vezetéknememmel vagy a Szegény Kis Rahmánovicséval. Ha bebizonyítjátok, hogy tényleg nem felelnek meg, akkor elhiszem, hogy haszon nélkül valók a vezetékek.

Baras megvetően vállat vont, és így szólt:

– Ezt könnyű bebizonyítani, de azzal csak ellapósítjuk a témát, és nem tudjuk megvitatni a lényegbevágó tényeket.

– Nem érdekelnek a lényegbevágó tények – mondta dühösen Bresztovszky.

Barast elkedvetlenítette ez az önfejűség. A többiekre nézett, azok zavartan hallgattak, látta, hogy egyelőre csak Fábián támogatására számíthat. Ezért megadóan így szólt:

– Van mindenkinél valamilyen írószerszám?

– Van – mondták. Délután mindannyian számánórán voltak, ahol a felvételi vizsgára készültek.

– Fábián, adjál mindenkinek papírt, és fél óra alatt írjatok egy rövid önvallomást.

– Miféle önvallomást? – kérdezte értetlenül Rozmajer.

– Írd meg, hogy milyen vagy, milyen voltál, mit csinálsz, mit gondolsz, mit akarsz csinálni, ki az apád... Szóval írd, amit akarsz. De teljes őszinteséget kérek, mert anélkül nem ér az egész semmit. Én pedig majd a neveteket fogom elemezni. Az összehasonlítás majd megmutatja, hogy haszontalanok-e a vezetőnevek vagy sem.

– Te nem fogsz önvallomást írni? – kérdezte Angeli.

– De igen. És a saját nevemről is véleményt mondok.

Fábián szétosztotta a papírlapokat, ceruzát vettek elő, és írni kezdtek. Az ajtón keresztül néha kinéztek a szoforafára, a levelei sötétén összehúzódtak, és még

a rengeteg apró fehér virágot is eltakarták. Csak a föld volt fehér a fa körül, néhány apró, fehér virág egészen az utcára nyíló ajtó elé hullott. Fél óráig csönd volt a lépcsőkön. Pontosan fél óra múlva Baras felemelte a fejét, és megkérdezte:

– Ki olvassa fel először a vallomását?

– Olvassa fel Fábián – mondta Angeli. – Ő az elnök.

– Jól van, majd én olvasom fel először – mondta Fábián, és kisimította térdén a papírlapot.

Fábián önvallomása: Apám pincér egy a Kisvárosnál is kisebb városban. Korán kopaszodó, tokás ember, esténként, ha hazajött, mindig hideg vízben áztatta a lábát. A sok talpalástól vastagra dagadnak a lábai, a szemei pedig mindig véresek. Szoba-konyhás házunk van, a konyha földes, apám a konyhában szokta áztatni a lábait, és szidja a disznó vendégeket, és mindig elmondja, hogy aznap hányat dobott ki a kocsmából. Tulajdonképpen bárnak nevezik azt a kocsmát, ahol dolgozik, de az egyáltalán nem bár, valamikor voltak ott ugyan függönnyel elválasztott szeparék, de csak hamar leszerelték a függönyöket, és az egész egy nagy füstös kocsmá lett, tele asztalokkal és székekkel. A kocsmá egyik sarkában zenekar játszik, és énekesnő is van. A falakra kék vizet, zöld füvet, nyulakat és halakat, meg puskával és horgászbottal felszerelt embereket festettek. Egy jól öltözött idegen egyszer azt mondta, hogy a képekről ítélve

ezen a tájon halászattal és vadászattal foglalkozó, jól táplált, jámbor emberek élnek. Ők a nép egyszerű és romlatlan fiai. Öröm rájuk nézni. Valamelyik nagyobb városból jött az idegen, szomorú volt, és nagyon intelligensen beszélt az apámmal. Igazi úriember volt. Apám hajlongott előtte, és általában mindenki előtt hajlongott. Ha valaki szólt hozzá, odaszaladt az asztalához, és hajlongott. Én akkor mentem először abba a nagy kocsmába. Két barátommal voltam, és az apám a mi asztalunknál is hajlongott. Akkor már tudtam, hogy sohasem dobott ki egyetlen vendéget sem.

Azóta nem is jártam ott, és azóta utálok minden pincért. Szeretném, ha sok pénzem lenne, akkor rengeteg pincért magam köré gyűjtenék, és nézném, amint ijedten hajlonganak. És egyáltalán, szeretném, ha félnének tőlem az emberek, és hajlongának előttem. Szeretném, ha naponta legalább egy-két ember hajlongana előttem.

Amikor beiratkoztam ebbe a vacak Ipariskolába, már három nap múlva láttam, hogy nagy marhaságot csináltam. Annak a vasdarabnak a felülete, amit reszeltem, sehogyan sem akart egyenes lenni. Nem tehetek róla, nem tudom egyenesen tartani a reszelőt. Ezért mindig félttem Vujovics művezetőtől, és ha megmaradok olajos kezű melósnak, egész életemben félnem kell a művezetőktől. Okvetlenül valami olyat kell majd csinálnom, hogy tőlem féljenek az emberek.

Baras véleménye a Fábián vezetéknévről: Tiszteséges és jól szituált. Tiszteletreméltó, pofaszakállas, terménykereskedő ősök sorakoznak mögötte. Szilárdan és higgadtan jár, az emberek szívesen köszönnek neki. Vastag falú tágas szobákban lakik. Reggel hét órakor kel, és este tíz órakor aludni megy.

Baras felnézett, és megkérdezte:

– Van-e valakinek valami hozzászólása?

Mindannyian hallgattak. Még nem értették egészen ezt az összehasonlító játékot. Végül Bresztovszky szólalt meg:

– Talán Fábiánnak kellene mondani valamit.

– Nincs semmi mondanivalóm – szakította félbe Fábián. – Elismerem, hogy a vezetéknem teljesen haszon nélkül való.

Baras pedig így szólt:

– Rendben van, akkor hát folytassuk. Most én következem.

Baras önvallomása: Tavasz: egy öregember fogja a kezemet, és vezet a folyó mellett. Rozoga fahídon jöttünk keresztül, az öregember beleköpött a vízbe. Nem messze a folyótól temető van. A temető szélén rozsdás pléh-Krisztus, a tövében egy elhanyagolt sír. Lapos földbucka, benőtte a gaz, a fejfát valaki biztosan feltüzelt. Megkérdzem az öregembert, hogy kié ez a sír.

– Itt egy nagyon okos ember fekszik – mondja. – Egy nagyon okos nazarénus. Kinn lakott a falu végén egy nagy domb tövében. Felállt a domb tetejére, és nézett bennünket, ahogy dolgozunk a földeken. Néha megcsóválta a fejét és mosolygott. Én abban az időben rengeteget dolgoztam, majd megőrültem, úgy fáj ez a kacska kezem – az öregembernek nem hajlott a jobb keze, a könyöke szét volt roncsolva –, még az ebédet is csak állva ettem meg, és rohantam dolgozni. A nazarénus pedig csóválta a fejét ott a domb tetején, és árulta a dombot. Emberek jöttek szekerekkel, faragták a földet, és minden szekér agyagos földért fizettek a nazarénusnak. Óriási domb volt ott, de a nazarénus az egészséget eladta, és akkor meghalt. Kilencvenéves korában halt meg. Nagyon okos ember volt.

Nyár: hűvös, sötét szoba, olyan, mint egy jó hűvös barlang. Az öregember felöltözve fekszik az ágyon, és ha beleszív a cigarettába, látszik nagy, horgas orra.

– Mutasd a kezedet – mondja.

Megmutatom.

– Szép fehér kezed van – mondja –, és egyesek az ujjaid. Vigyázz rájuk. Az én ujjaim még mindig görbék, pedig már hat éve egyenesítgetem őket. Előbb kellett volna kezdenem.

Ősz: hosszú terem, tele padokkal, a padló büzlik az olajtól. A padokban izzadságszagú emberek

ülnek. Az öregember beszél, fehér ing van rajta. Sokáig beszél, az emberek sokáig tapsolnak neki.

– Azelőtt egy hónap alatt nem beszéltem ennyit, mint most egyetlen gyűlésen – mondja nekem később. – Sohasem hittem volna, hogy ilyen sokat ér az, ha az ember folyékonyan és sokáig tud beszélni. Okvetlenül tanulj meg folyékonyan beszélni.

Tél: betegen fekszem, lázam van. Körülöttem kisírt szemű asszonyok tördelik a kezüket. Az öregember előbújik a barlangjából, fölém hajol, és hosszan szemlélget.

– Kár bőgni – mondja rekedten. – Nem hal meg, mert nagyon akar élni. Mindenki nagyon akar élni. Igaz?

– Igaz – mondom.

– Persze hogy nem hal meg – mondja. – Nagy disznóság lenne, ha meghalna.

Aztán kimegy az utcára, lassan ballag a házak előtt, némelyik ablaknál megáll és bekopog. Figyelmezteti az embereket, hogy tisztítsák el a havat a járdáról. Vékony vasbottal jár, az emberek nagyokat köszönnek neki. Egyszer azt is megfigyeltem, hogy a kabátja zsebében pisztolyt hord.

Nyár (évekkel később): vasárnap délelőtt a futballpálya mellett megyek az unokaöcsémmel és még egy fiúval. A kapukra már felszerelték a hálót.

– Korán felszerelték a hálókat – mondja az unokaöcsém.

– Képzelődsz – mondom neki –, nincs ott semmiféle háló.

– Ne hülyéskedj – mondja –, látom, hogy ott a háló.

– Káprázik a szemed – mondom.

– Én is látom a hálót – mondja a másik fiú. Ha már elkezdtem, folytatom ezt a hülye vitatkozást.

– Képzelődtök mindketten. Odaképzeltétek a hálót a kapufákra, és most ostobán ragaszkodtok ehhez az agyrémhez. Pedig csak a fény vibrál, és ti azt látjátok hálónak.

Higgadtan magyarázok nekik, érzem, hogy kezdek belejönni a folyékony beszédbe. Gyanakodva néznek hol énrám, hol a kapuk felé.

– Hát, fogadjunk, hogy háló – mondják végül.

– Fuss neki teljes erőből – mondom az unokaöcsémnek –, és majd meglátod, hogy csak a szemed káprázott, nincs ott semmiféle háló.

Nekirugaszkodik, amikor a kapuhoz ér, megáll. Alig egy méterre a hálótól.

– Megmondtam, ugye, hogy háló? – kiabálja.

– Fuss neki! – kiáltok vissza.

Megfogja a hálót, megrázza.

– Érzem a kezemmel, hogy háló!

– Nem háló!

Unokaöcsém jó fiú, tisztel engem, de most szörnyen feldühödik. Hátrál vagy tíz métert, aztán fejfelé nekirohan a hálónak, hogy a földre huppan. Fölkel, odajön hozzám.

– No látod, hogy háló – mondja diadalmasan.
– Nem háló – mondom. – Egyszerűen csak a fejedbe vetted, hogy ott háló van, és most már nem tudsz szabadulni ettől a káprázattól. Ha szilárd hittel és eltökéltséggel rohantál volna neki, egész biztosan nem akadtál volna bele. Az egész csak az igazi hiten és meggyőződésen múlik.

Beszélek, beszélek. Komolyan, meggyőződéssel, egyre folyékonyabban. Bámulnak rám, s amikor befejeztem, egyikük sem mondja, hogy elvesztettem a fogadást.

Rájövök, hogy legékezzőlóbban és legmeggyőzőbbben éppen azt az igazságot lehet védelmezni, amit magam sem hiszek. Nagy a gyanúm, hogy a híres szónokok kicsit mindig meggyőződésük ellenére beszéltek. Azért tudtak olyan folyékonyan beszélni, és azért tudtak műfajt teremteni. Tulajdonképpen a műfaj a fontos.

Tavas (évekkel később): a kellemes sötét barlangban csönd van. Az öregembernek megkeskenyedett az arca, haldoklik. A falon egy tányér alakú óra, nagyon régi óra, egészen sárga már a számlapja.

– Megállt az az átkozott óra – mondja időnként az öregember.

Megnyugtadják, hogy nem állt meg, de ő nem hiszi el.

Azt mondják, hogy nagyon várt engem. Szeretett volna beszélni velem, mert tudta, hogy

meghal. Nem mertem elmenni hozzá, mert én is tudtam, hogy meghal. Gyomorrákja volt. Megnyugtattam magam, hogy jobb is, hogy nem mentem el hozzá. Ez persze nem igaz, de amíg én akarom és elhiszem, addig igaz. Tőlem függ, hogy meddig tart egy igazság.

Általában minden igazság csak rövid ideig tart. Gyorsan megunom mindegyiket, és akkor keresek egy másik, izgalmasabb igazságot. Ezért léptem be tulajdonképpen a pártba is. Csakhogy az emberek módszeresen irtják mindenütt az izgalmas igazságokat. Abban igazán nincs semmi izgalmas, hogy összejön egy csomó ember, egyformán megmerevítik az arcizmaikat, és szavakat mondanak, aztán hazamennek, az arcizmaikat másként merevítik meg, és vacsora közben jóízűen röhögnek ugyanazokon a szavakon.

Szeretném őket meglesni, amikor éppen meglazul az arcuk. Egy nagy, sötét barlangból leselkednék, és gyorsan lerajzolnám őket a barlang falára. És közben nagyon vigyáznék, hogy az ujjaim meg ne görbüljenek.

Az egyetemre iratkozást egyébként csak véletlenül találtam ki. Füttyülök én az egyetemre. Azt csak nektek találtam ki, hiszen ha egyszerűen azt mondtam volna, hogy utálok a tartós igazságokat, mert előbb-utóbb úgyis bepiszkolódnik mindegyik, hogy nem akarok folyton merev arccal járni, irtózom a piszoktól, és tisztán akarom tartani a

kezeimet, egész biztosan kiröhögtek volna. Mivelhogy egy árva szót nem értetek az egészszözl.

Baras véleménye a Baras vezetéknevről: Jelentéktelen és érdes. Otromba kreatúra, amelynek még múltja sincs. Teljesen haszontalan.

A többiek nem szöltk rá semmit.

Salamon késöbb olvasásai közben rábukkant egy Baras nevű francia politikusra, aki nagy szerepet játszott a forradalomban, ezt meg is mondta Barasnak, amikor az másodszor meglátogatta; naivan bizonygatta, hogy a különbség ellenére, úgy látszik, Baras vezetéknevének mégiscsak van múltja, nem is akármilyen.

– Miféle ember volt? – kérdezte Baras.

– A lehető legaljasabb – mondta őszintén Salamon. – Az égvilágon mindent és mindenkit elárult, ha a bőrét kellett mentenie.

Baras gondolkodott egy darabig, aztán elnevette magát.

– Mégiscsak haszontalan a vezetéknevem – mondta, és többet nem beszéltek erről.

Baras ekkor már újságíró volt. Noteszt és golyóstollat hordott a zsebében, meg egy kivágott újságcikk volt nála, ebből egy mondat aláhúzza: „A falu gazdasági fellendülésével, anyagi jólétének növekedésével egy időben kulturális téren megdöböntő visszaesés tapasztalható; az igénytelenség, a primitivizmus olyan méreteket öltött, hogy kultúréletről alig beszélhetünk.”

Idézet volt ez valamelyik társadalmi szervezet vezetőségi beszámolójából, és Barasnak ennek igazolására riportot kellett írnia. Elhatározta, hogy bejár néhány falut, és a helyszínen fogja tanulmányozni a kultúréletet, ezért látogatta meg Salamont egy szombat délután, de nem mondta meg neki, hogy miért is jött tulajdonképpen. Beszélgettek az egykori Egyesület többi tagjáról, Baras elmondta Salamonnak, hogy Bresztovszky edzősködik és elégedetlen, hogy Rozmajer csendes kis mérnököcske, tisztességes fizetéssel, és elégedett, hogy Fábián helyi jellegű politikus lett, és erre nagyon büszke, hogy valószínűleg Angeli is politikus lesz, csak magasabb szinten, nemrégén képviselőnek jelölték.

– Mégiscsak nagykutya lesz belőle – mondta szomorúan Salamon. – El kellene mondanunk háromszor, hogy „Angeliből nagykutya lesz”, hátha akkor nem választják meg.

– Nem bánom – mondta Baras. Bár a pszichológusok cáfolják Hornyák tanár úr receptjét.

És elmondták háromszor: „Angeliből nagykutya lesz, Angeliből nagykutya lesz, Angeliből nagykutya lesz.” Aztán megkérdezte Baras:

– Énekelsz még a vendéglőben?

– Énekelek – mondta Salamon. – Gyere el ma este, és hallgasd meg. Jólesne, ha eljönnél, hiszen olyan ritkán látogatsz meg.

– A Zongorázó Nőt meg téged csak nagyon ritkán látogatlak meg – mondta Baras. – Meg azt a vörösre festett tűzoltólétrát is ritkán látogatom meg, leg-

szívesebben magamat is csak ritkán látogatnám meg. Mindjárt sokkal többre becsülném magamat.

A vendéglőben Salamon divatos táncdalokat énekelt. Közel hajolt a mikrofonhoz, és ütemesen pattogtatta az ujjait. Minden számot megtapsoltak.

Baras elővette noteszét, és bejegyezte: „Füst és bűz. A pódiumon igénytelen, kerek fejű énekes vonaglik. Belebújik a mikrofonba, erőlködik. A táncolók is erőlködnek. Szeretnék elhíttetni magukkal, hogy jól szórakoznak!”

Rozmajer önvallomása: Apámat nem ismertem, mert meghalt tüdőgyulladásban, amikor én még egészen kicsi voltam. Házmaster volt, és azt mondják, egyszer munka közben nagyon kimelegedett, átment a kocsmába, és megivott egy üveg hideg sört, tüdőgyulladást kapott, és nemsokára meg is halt. Egy sötétszürke, keskeny karimájú kalapja maradt, kis színes madártoll van melléje tűzve. Biztos valami érdekes erdei madárnak a tolla, mert a kéktől kezdve a pirosig mindenféle szín megtalálható rajta.

Mióta az apám meghalt, az anyám végzi a házmesteri munkát. Tud vízcsapot javítani, biztosítékot kicserélni, és ha valamelyik lakó otthon felejt a kapukulcsát, becsönget hozzánk, és az anyám kinyitja a kaput.

Szeretnék egy nagyon magas ház legfelső emeletén lakni, ahova sohasem jönne senki, és sohasem csöngetnének.

Egyszobás pincelakásban lakunk, a falak mellett halványkék csövek vannak, mert abban az épületben, ahol az anyám házmester, már régen bevezették a központi fűtést. A csövek télen nagyon forrók, és ezért el kell húzni a közelükből a bútorokat. Télen nagyon szűknek látszik a lakásunk, mert a bútorok összezsúfolódnak, de nyáron ismét visszahúzzuk őket a falak mellé.

Az anyám akarta, hogy szakmát tanuljak – az apám is géplakatos volt –, mert így segíthetek neki, és később én is házmester lehetek. Mindig lenne lakásom.

Szeretnék teljesen egyedül dolgozni valamilyen irodában, ahová soha nem jönne senki. A fölvételi vizsgát az egyetemen okvetlenül le kell tennem.

Baras véleménye a Rozmajer vezetékéről: Idegen, tehát jólétet sejtet. Az idegenek csak akkor honosodnak meg ezen a tájon, ha esélyük van a megtollasodásra. Kedélyeskedő, hangos, de nem könnyelmű, pocakos, tokás, rózsaszínű bőrű név.

Salamon önvallomása: Gyerekkoromban sokszor maradtam egyedül éjszakára is, és a szomszéd gyerekek is egyedül maradtak, mert szüleik kint dolgoztak a földeken. Mi féltünk nagyon éjszaka, mert arrafelé sok embert megöltek a háborúban, és később is láttunk hullákat a folyóban úszni, ezért mindannyian eljöttek hozzám, mert nálunk

dupla ajtó volt, és ha bezártuk mind a két ajtót, akkor úgy éreztük, hogy már senki sem bántathat bennünket. Felkutattunk mindenféle régi könyvet, és én olvastam a többi gyereknek fennhangon. Egy könyvet különösen megszerettem, arról volt benne szó, hogy egy svéd vagy norvég fiú egészen picire zsugorodott, és vadludak hátán bejárta a hegyeket, erdőket és a sziklás tengerpartot. Izgalmas röpködés volt, és sok szépet látott a vadludak hátáról. Tetszett nagyon a könyv mindannyiunknak, többször is elolvastuk, és közben figyeltünk a folyó felé, ahol hullák úsztak néha, de a vadludak is sokszor leszálltak.

Biztosan valami ócska könyv volt, mert most már tudom, hogy fentről a magasból tulajdonképpen nagyon keveset lát az ember, a részletek elmosódnak, a házak téglalap alakúak, amikor meglejebb ereszkedik, akkor folyton arra kell ügyelni, hogy esés közben ki ne törje a bokáját, és nem ér rá nézelődni. De mióta ezt tudom, éppenséggel kedvelem az ócska szövegeket, ezért kedvelem a táncdalokat is. Egyszerű ütemű, ostoba táncdalokat szeretnék énekelni állandóan.

Akinek semmi tehetsége sincs a matematika, fizika és hasonló dolgok iránt, az legjobb, ha állandóan ostoba táncdalokat énekel, még ha nincs is valami kiváló hangja, a lényeg az, hogy mégiscsak hallja a saját hangját, és hogy azt higgye, a saját hangja szabályozza a mozgulatait.

Baras véleménye a Salamon vezetéknévről: Vezetéknévként nagyon érdekes. Magával hozott valamit a régi arányérzékből és sokoldalúságból. Harcias, fekete szakálla van, és markáns arcvonásai.

– Én ismerek egy Salamon nevű bádogost – mondta Bresztovszky, aki már a felolvasásokat is unta –, kis, szemüveges ember, a felesége időnként elveri.

Baras így szólt:

– Annál rosszabb neki. Ő is mondjon le sürgősen a vezetéknévéről.

Angeli önvallomása: Nagy, kertes házban laktunk valamikor, az ablakokon súlyos, puha függönyök lógtak, és a szobák tágasak voltak. De ezt a házat elvették tőlünk, és akkor az apám azt mondta, hogy ő addig nem nyugszik, amíg vissza nem szerzi azt a házat, vagy ahhoz hasonlót. Azt mondta, hogy ez nem is lesz olyan nehéz, mert ő már sokféle katonaságot látott, de ilyen pocskul felszerelt hadsereget, mint amilyen ebben az országban megnyerte a háborút, még csak el sem tudott képzelni. Ilyen pocskék kinézésű hadsereg pedig nem tudja sokáig fenntartani a rendszert.

A vezető emberekkel azért most is jó barátságban van az apám, de nem akarja elkötelezni magát. A helyzet még mindig nem tisztázódott le, és az ember maradjon óvatos addig, amíg nem látja tisztán a helyzetet.

Az a fontos, hogy az ember ne kötelezze el túl korán magát. Tudni kell várni, mert én ismerem embereket, akik nem tudtak várni, és ezért kicsupálták a körmeiket, összetörték a bordáikat, és még sokkal szörnyűbb dolgokat is műveltek velük.

Az apám azért is akarta, hogy én szakmát tanuljak, mert az mindenkor jól jöhet, de azt is mondta, hogy ha befejezem, akkor mindenképpen tovább taníttat. Tehát Baras nélkül is az egyetemre iratkoztam volna.

Én mindent hosszú távra tervezek, szép óvatosan és módszeresen el fogok érni mindent, amit csak akarok, mert én tudok várni, ha kell, nagyon sokáig, és az én körmeimet nem fogják kicsupálni.

Baras véleménye az Angeli vezetéknevről: Könnyű, dallamos név, olaszos. Komolytalan, mozgékony, fekete szemei vannak, szereti, ha szép idő van, és szeret gondtalanul, egy szál ingben járni. Szép név.

– Lehet, hogy szép név, de Angeli annál rondább – mondta mérgesen Bresztovszky. – És még fölényeskedik és szemtelenkedik is. Hogy ő mindent el fog érni, mert módszeres, és tud várni.

Baras halkán így szólt:

– Sajnos alighanem teljesen igaza van Angelinek. Bizonyos tekintetben tulajdonképpen ő a legokosabb

közöttünk, mert ő már tud olyan dolgokat, amit mi csak sejtünk. Pocsék élet az, amit ő választ magának, de alighanem a legcélravezetőbb.

– Szóval te is azt hiszed, hogy Angeliből valamikor még nagykutya lesz?

– Azt hiszem.

– Szép kis távlatok, mondhatom – dűnnyögött Bresztovszky –, de ha rajtam fog múlani, esküszöm, hogy örök életében egészen „kiskutya” marad.

– Meg kellene próbálkozni Hornyák tanár úr receptjével – javasolta bátortalanul Salamon.

– Ó, te kis naiv Salamon – mondta röhögve Angeli. – Isteni ötleteid vannak. – Hangosan nevetett, ami nála csak ritkán fordult elő.

De így szólt Baras:

– Akármennyire naiv is az ötlet, ennél többet egyelőre nem tehetünk. Semmit sem veszünk vele, ha kipróbáljuk Hornyák tanár úr receptjét.

– Nagyszerű – lelkesedett Bresztovszky. – Okvetlenül próbáljuk ki.

Angeli gúnyosan mosolygott, de Bresztovszky ekkor már tűzbe jött. Felállt, felemelte mind a két karját, és amikor intett, hatan mondták egyszerre:

– Angeliből nagykutya lesz!

– Mondjuk el háromszor egymás után – ajánlotta Bresztovszky.

Háromszor egymás után elmondták:

– Angeliből nagykutya lesz, Angeliből nagykutya lesz, Angeliből nagykutya lesz!

Bresztovszky elégedetten ült vissza, Angeli pedig még mindig nevetett.

Bresztovszky önvallomása: A falu szélén laktunk egy nagy, lapos legelő mellett, ahol a fű között mindenféle tüskés kóró nő, a talpam mindig tele volt apró tüskékkel, mert mi sokan voltunk testvérek, és csak akkor nem jártunk mezítláb, ha már nagyon hideg volt. Apánk mégis nevetett mindig, szeretett sokat nevetni. Mindenhez értett; disznókat ölt, birkát nyírt és vetőgépeket javított, és ezt akkor sem hagyta abba, amikor földet kapott. Én is sok mindent megtanultam tőle, és én is szeretek sokat nevetni.

Bokszolni is azért tanultam meg, hogy nyugodtan nevethessek, amikor éppen jólesik. Nagy kezeim vannak, és a nagy kezű emberek jól tudnak verekedni és dolgozni. Ezt már eddig is bebizonyítottam, sohasem volt szükségem mélyütésekre, és utálok mindenkit, aki szabálytalanul verekszik, vagy bármit szabálytalanul csinál.

Ha nem sikerül a fölvételi vizsga, akkor megyek a Fűtőházba mozdonyt javítani.

Baras véleménye a Bresztovszky vezetéknevről: Sápadt, finom idegzetű név. Hosszúkás, fehér arca van, kissé már degenerálódott, védtelen, s ezért minden aljasságra kapható. Ő valamikor még megtehetette azt, hogy barlangba vonult, ha meg-

csömörlött az emberektől. De most már jó ideje kénytelen a szabadban tartózkodni, és ez nem tesz jót neki. Utálom, de a múltját irigylem tőle.

Bresztovszkynak fehér lett az arca.

– Azt azért nem kellett volna mondanod, hogy minden aljasságra kapható.

Baras így szólt:

– Én őszintén megmondtam a véleményemet, mint ahogyan a többiek vezetéknevéről is. Különből olvastam egy Bresztovszky nevű lezüllött zugújságíróról, aki éveken át mocskos pamfletekkel és zsarolással kereste a kenyerét.

– Ez biztos?

– Egész biztos.

– Akkor ezennel elismerem, hogy a vezetéknevek teljesen haszon nélkül valók. A Szegény Kis Rahmánovics akár ne is olvassa fel a vallomását.

De Baras így szólt:

– Olvassa csak fel. Az ő vezetéknevéről is megírtam a véleményemet.

A Szegény Kis Rahmánovics önvallomása: Amikor eljöttünk a hegyek közül, akkor még nagyon jól ment nekünk, mert az apám valami igazgatóféle volt, sokat utazgatott, és felszólalt a gyűléseken.

Egyszer még Olaszországba is elutazott egy harcosküldöttséggel, de ott aztán mindent elrontott. Már első nap, amikor egy fényes teremben

ebédet adtak nekik, a nehéz vörösbor megártott az apámnak, és mikor az olaszok, akik az ebédet adták, megkérdezték, ízlettek-e az olasz ételek, az apám azt mondta, hogy ízlettek, mert evett ő már azelőtt is ilyen olaszos ételeket, amikor a háborúban elfoglalták az olasz tábori konyhát, és megölték egy csomó olasz katonát. Kérte, hogy ezt a tolmács fordítsa le. A tolmács ijedten pislogott, a küldöttség tagjai odasúgtak neki valamit, mire a tolmács azt fordította, hogy az apám nagyon szereti a halat. De az apám tud valamennyit olaszul, és most csak azért is kérte a tolmácsot, hogy mondja meg, ő személyesen száz olaszt megölt a háborúban. A tolmács azt fordította, hogy az apám különösen a tengeri halakat szereti. Az apám ekkor feldühödött, és tolmács nélkül megmagyarázta az olaszoknak, hogy ő saját kezűleg százhusz olaszt megölt a háborúban. A hangulat nagyon fagyos lett, az apámat többet nem vitték külföldre, gyűlésekre is kevesebbet járt, és nem sokára nyugdíjazták is. Jobb is így, mert a fél lába béna, és nem neki való már az állandó utazgatás. Ő azonban nagyon mérges, azt állítja, hogy az olaszországi út miatt nyugdíjazták, iszik is azóta, visszament a hegyek közé, ahová később az anyámat is elvitte.

Én itt maradtam, nem szeretek a hegyek között, gorombák ott az emberek, és éjszaka hideg van, én pedig nem bírom a hideget, és nem tudok

goromba lenni. Lehet, hogy ez baj, és talán Hornyák tanár úr is ezért mondta, hogy nem lesz belőlem soha semmi.

Baras véleménye a Rahmánovics vezetékéről:
Hideg és kíméletlen. Halványkék színű, ilyen színű lehetett a janicsárok nevetséges, görbe kardja. Ha megfakul, primitív lesz és bizalmatlan. Lehetetlen meghajlítani.

A Szegény Kis Rahmánovics figyelmesen meghallgatta Baras véleményét, és azt mondta:

– Az apám többször is mondta már nekem, hogy mi tulajdonképpen a janicsárok leszármazottjai vagyunk. Igaza lehet Barasnak...

Baras már fáradt volt, és ezért gorombán így szólt:

– Nagy marha vagy te, Szegény Kis Rahmánovics. A janicsároknak egyáltalán nincsenek leszármazottjaik. Egész életükben csak verekedtek a nevetséges, görbe kardjukkal, és ezért nem lehetnek leszármazottjaik.

8

Másnap, június 29-én 13 óra 43 perckor a Szegény Kis Rahmánovics vízbe fulladt. Úszott a zavaros, szürke vízben, alig mozgott, olyan lassan úszott, és egyszer csak elmerült, mintha valaki valahonnan a mélyből a lábába kapaszkodott volna.

A többiek kint ültek a parton a homokban, látták, amint a Szegény Kis Rahmánovics eltűnt a vízben, de azt hitték, hogy szándékosan merült el. Csak Salamon állt fel gyanakodva, és egyre jobban előrehajolt.

– Mi baj van? – kérdezte Baras. Lustán nyújtózkodott, a hátán apró homokszemek csillogtak.

Salamon ekkor már rohant a vízbe. Baras utána futott, ők ketten voltak a legjobb úszók, és a víz alatt is ők bírták legtovább. Most alámerültek, ott, ahol a Szegény Kis Rahmánovicsot utoljára látták. Ha felbukkantak, köpködték a szürke vizet, aztán megint elmerültek, talpukat az ég felé fordították.

Salamon találta meg a Szegény Kis Rahmánovicsot, a hajába markolt, és úgy húzta maga után. Rövidre nyírt, barna haja volt a Szegény Kis Rahmánovicsnak, úgy a fejéhez tapadt, hogy Salamon alig tudott belekapaszkodni.

Aztán barna bőrű emberek állták körül a Szegény Kis Rahmánovicsot, aki ott feküdt a homokban, egészen közel a vízhez, fehér volt az arca nagyon, a tenyerén annyira kitágult a bőr, hogy mély barázdák

húzódtak az ujjaitól a csuklójáig. Az ujjai kicsit meg-
görbültek, mindkét tenyerét az ég felé fordította. A fe-
je körül apró fekete legyek kezdtek gyülekezni. Ilyen
ostobán halt meg a Szegény Kis Rahmánovics.

Gyöngé volt a szíve, így mondta egy fehér kabá-
tos orvos a kórházban, azért merült el olyan hirtelen
a vízben, mert egyszer csak megállt a szíve. Az orvos-
nak is fehér volt az arca és vizes, izzadt nagyon.

Ők hatan egy hosszú, földszintes épület előtt áll-
tak, ide vitték be a Szegény Kis Rahmánovicsot. Ezen
az épületen mindössze két ajtó volt, szálkás, hússzínű
ajtó. Sokáig álltak ott, miközben fehér kabátos orvos-
sok jöttek, és anélkül, hogy rájuk néztek volna, eltűn-
tek az egyik ajtó mögött.

– Alighanem fel fogják boncolni a Szegény Kis
Rahmánovicsot – mondta halkán Baras.

– Egész biztosan fel fogják boncolni – mondta
Angeli. – Okvetlenül fel fogják boncolni.

Aztán megint hallgattak sokáig, szótlánul álltak
ott a hosszú, földszintes épület előtt. Alacsony, sárga
falú épület volt ez, Salamon egy ággal, ki tudja, miért,
óriási E betűt rajzolt a falra. Ott, ahol végighúzta az
ágot, lepergett a sárga festék, és az óriási E betű hófe-
hérnek látszott. Később az E betű felső és alsó szárát
függőleges vonallal összekötötte, óriási téglalap lett az
E betűből, fehér téglalap, mert Salamon a belterületé-
ről gondosan lekaparta a sárga festéket.

– Ez egy ház – mondta Salamon, pedig senki sem
kérdézt tőle semmit.

A többiek nézték, és hallgattak. Baras türelmetlenül járkált a fal mellett, és cigarettázott. Nemrégén kezdett el cigarettázni, de máris rengeteget szívott. Több mint negyven darabot naponta. Jobb kezén a mutatóujja egészen sötétbarna volt, a szemei pedig véresek, mert ő, amikor a víz alá merül, akkor is nyitva tartja a szemét, aznap délután pedig sokszor a víz alá merült, amíg a Szegény Kis Rahmánovicsot kereste. Olyanok voltak a szemei, mint az ajtó az alacsony földszintes épületen.

– Maguk a vízbe fúlt hozzátartozói? – kérdezte a fehér kabátos orvos, aki egyszer csak ott állt előttük, észre sem vették, mikor jött ki a hússzínű ajtón.

Zavartan néztek egymásra, és Bresztovszky azt mondta:

– A barátai vagyunk.

– Hol vannak a hozzátartozói? – kérdezte az orvos. Még mindig izzadt, az arcáról csöpögött a víz, néha furcsán oldalra rántotta a fejét, ilyenkor az állát a fehér köpeny gallérjába törölte.

– Árva gyerek volt – mondta Baras. – A szülei meghaltak a háborúban, sőt, még a nagyszülei is meghaltak a háborúban. Teljesen árva gyerek volt.

– Gyöngye volt a szíve. Nem lett volna szabad sokat úsznia. Az erőfeszítéstől a szíve felmondta a szolgálatot – magyarázta az izzadt arcú orvos, és mindannyiuknak részvétét fejezte ki, miközben mosolygott, mintha csak gratulált volna valamihez.

– Mikor temethetjük el? – kérdezte Baras.

– Akár mindjárt elvihetik – mondta az orvos. – Jó lenne, ha minél előbb eltemetnék.

– Holnap szeretnénk eltemetni – mondta Baras.

– Jól van – mondta az orvos. – Holnapig itt maradhat. De holnap okvetlenül vigyék el.

Kinn az utcán Baras így szólt Angelihez:

– Estére hozol otthonról egy rakás pénzt. Biztosan van otthon elég pénzetek. Kell koporsóra meg a temetésre. A Szegény Kis Rahmánovicsnak az apja majd visszafizeti neked a pénzt, de ilyen hirtelen nem tudjuk előkeríteni az apját. Azt sem tudjuk, merre van az a rohadt falu, ahova elment, amikor nyugdíjazták. Eltelik egy hét is, mire előkerítjük, de akkor biztosan visszafizet neked mindent.

– Ki áll jól nekem azért, hogy a Szegény Kis Rahmánovics apja egy héten belül visszafizeti a pénzt? – kérdezte Angeli.

– Én jóátlllok érte – mondta dühösen Bresztovszky.

– Egy hét múlva én fogom neked visszafizetni, ha addig nem találjuk meg az apját.

– Nem tetszik nekem ez az egész – vonakodott Angeli. – Nem hiszem, hogy tudsz annyi pénzt szerezni egy hét alatt.

Bresztovszky nagyon sápadt volt, vizes volt a tenyere, állandóan a nadrágjához dörzsölte. Ilyen sápadt és ideges volt, amióta a Szegény Kis Rahmánovicsot kihúzták a vízből. Egészen halkan azt mondta Angelinek:

– Akkor most addig foglak verni, amíg el nem hiszed, hogy egy hét alatt tudok annyi pénzt szerezni,

hogy neked mindent visszafizessek. Hosszú távon és módszeresen foglak verni.

– Jól van – mondta ijedten Angeli –, ha írást adsz róla, hogy tartozol nekem annyi pénzzel, amennyit a Szegény Kis Rahmánovics temetésére és koporsójára adok, és hogy az egészet visszafizeted hét napon belül, akkor a ma esti összejövetelre hozok pénzt.

– Adok írást – mondta Bresztovszky –, ha akarsz, mindjárt adok írást, az összeget te majd bejegyzed később. Én már most aláírom, hogy tartozom neked.

– Két tanú is írja alá – mondta Angeli.

– Angeli, fiam... – kezdte megint nagyon halkán Bresztovszky, de akkor így szólt Baras:

– Rendben van, Fábián és én leszünk a tanúk. Mi is aláírunk.

– Nem bánom – mondta Fábián –, de valami olcsó koporsót vásároljunk, meg lehetőleg olcsó sírhelyet. Halottvivők sem kellenek, mi hatan kivihetjük a koporsót a kápolnától a sírig.

Baras így szólt:

– Ezeket a dolgokat majd én intézem. Ígérem, hogy mindent a legolcsóbbat választom.

Ezután Bresztovszky írást adott Angelinek, és kötelezte magát, hogy egy héten belül minden költséget megtérít. Baras és Fábián is aláírták.

Este tizenegykor mind a hatan az Egyesület klubhelyiségében voltak. Angeli egy köteg papírpénzt adott át Barasnak. Csupa ezresek voltak. Baras meg sem számolta a pénzt, zsebre vágta, és úgy, zsebre du-

gott kézzel állt a kávéfőzőasztal mellett. A többiek is ott álltak körülötte, hallgattak, és félszegen elnéztek egymás feje fölé.

– Koszorút is kellene vásárolni – mondta egyszer csak Rozmajer –, legalább egy koszorút, és ráírni a nevünket, meg valami olyasmit, hogy: „Utolsó üdvözet”.

Baras így szólt:

– Lesz koszorú is. Egy hatalmas koszorút veszek, de nem írunk rá semmit. Egyébként a temetés holnap délután négy órakor lesz. Két órakor a kápolnánál találkozunk. A gyászbeszédet én fogom elmondani.

Kihúzta kezét a zsebéből, ellépett az asztaltól, és leült a legfelső lépcsőfokra. Azon az estén ő volt az elnök.

Megigazította zsebében a pénzköteget, aztán a térdére könyökölt, és várta, hogy a többiek is elfoglalják a helyüket.

Ekkor derült ki, hogy a Szegény Kis Rahmánovics halála tulajdonképpen végzetes volt az Egyesületre nézve. A többiek ugyanis anélkül, hogy ezt előzőleg megbeszélték volna, állva maradtak. Álltak ott az asztal mellett, elnéztek egymás feje fölé, még csak rá sem mertek nézni Barasra. Végül Bresztovszky szólalt meg:

– Nem szeretném, ha ma a haszon nélkül való dolgokról beszélénk – mondta, és körmével kopogott az asztal lapján. – Nem hiszem, hogy hamarosan kedvem lesz haszon nélkül való dolgokról beszélni. Túlságosan kevesen vagyunk hozzá.

Baras meglepetten bámulta az aszal körül ácsorgókat. Szánalmasan festettek, zavarban voltak, maguk sem tudták, miért, ide-oda imbolyogtak, cserélgettek a lábukat. És nem mertek egymásra nézni, nézték a falakat, néha alig észrevehetően megmozdították a fejüket. A falakon néhol felhólyagzott a festék, ott ronda, sötét foltok keletkeztek. Oda rakódott le a por meg a füst.

– Én is azt hiszem, hogy kevesen maradtunk – nyögte Rozmajer. – Tényleg azt hiszem, hogy kevesen maradtunk.

– És egyébként is, a Szegény Kis Rahmánovicsnak velem együtt kellett volna ülnie az alsó betonlapon. Ma még ő is alacsonyrendű tag volt – mondta Fábián. – Egyáltalán nem kellemes alacsonyrendű tagnak lenni. Ha többen vagyunk, akkor még elviselhető. Egyedül azonban nem vagyok hajlandó ott lenni ülni és nézni a lépcsőzetes fejeket fölöttem.

Baras nem szólt semmit. Ha beszélni kezd, talán még megmenthette volna az Egyesületet, hiszen nagyon jól tudott ő beszélni, ha akart. De most nem szólt semmit. Gúnyosan mosolygott, csúnya volt az arca nagyon, egy vízszintes vonal kettéválasztotta az arcát.

– Holnap délután két órakor a kápolnánál leszek – mondta hirtelen Bresztovszky. Lesietett a lépcsőn, és kilépett az utcára. Angeli, Rozmajer és Fábián szótlánul utánaballagtak. Amikor elmentek a szoforafa mellett, hallatszott, ahogy a fehér virágok közé keveredett döglött méhek megroppannak a talpuk alatt.

Salamon egy ideig még zsebre dugott kézzel állt az asztal mellett, aztán megkérdezte Barast:

– Te nem jössz?

– Még nem megyek – mondta Baras.

– Akkor szervusz – mondta Salamon.

– Szervusz – mondta Baras. Ült a legfelső lépcsőfokon, és még mindig gúnyosan mosolygott. Az a vízszintes vonal, amely kettévágta az arcát, egészen a füléig ért.

Elővette apró zsebkését, amivel a körmeit szokta tisztogatni, kihúzta a pengéjét, és ki tudja miért, óriási O betűt rajzolt a falra. Aztán szabályos téglalapot rajzolt az O betű köré, a belterületéről lekaparta a fehér festéket, és a nagy, pizsokszínű téglalap alá odairta: „Ez egy ház.”

– Elmentek? – kérdezte a háta mögött Jónás, az éjjeliőr. Baras nem is hallotta, mikor jött be.

– Elmentek – mondta Baras. – Megijedtek, mert kevesen maradtak. Az emberek általában szeretnek sokan együtt lenni. Olyankor nem ijednek meg egykönnyen. A legnagyobb disznóságra is képesek, ha sokan együtt vannak. És hát persze rettenetesen megijednek, ha észreveszik, hogy kevesen maradtak. Szörnyen nevetséges, nem?

– Nem tudom – mondta Jónás, az éjjeliőr.

– Én azt hiszem, hogy szörnyen nevetséges – mondta Baras.

– Ma este maga lett volna az elnök? – kérdezte Jónás, az éjjeliőr.

– Igen – mondta Baras.

– És miről akart beszélgetni?

– Nem tudom – mondta Baras. – Valami majd csak eszembe jutott volna. Akármi jutott volna az eszembe, biztosan nagyon haszontalan dolog lett volna. Például egyperces hallgatással adózni a Szegény Kis Rahmánovics emlékének, és utána azt mondani: „Dicsőség a Nagy Harcos fiának.” És kész a beszélgetés.

– Jó fiú volt – mondta Jónás, az éjjeliőr. – Csöndes, jó fiú volt. Szeretnék elmenni a temetésére, de én délután mindig aludni szoktam, hogy éjszaka ébren tudjak maradni.

– Okvetlenül aludjon délután – mondta Baras. – Ha az ember egyszer rászokott, hogy délután alszik, akkor okvetlenül aludjon minden délután.

– Maga tartja a halotti beszédet? – kérdezte Jónás, az éjjeliőr.

– Igen – mondta Baras.

– Szép beszédet tartson – mondta Jónás, az éjjeliőr.

– Szép beszédet fogok tartani – mondta Baras.

– Jó fiú volt a Szegény Kis Rahmánovics, és én szép beszédet fogok mondani. Nem szerettem ugyan túlságosan, de azért nagyon fogok igyekezni. Igaz, sokkal könnyebb dolgom lenne, ha mondjuk Salamon halt volna meg. Őróla nagyon szép beszédet tudnék mondani, mert őt igen kedvelem. De azért majd így is nagyon fogok igyekezni.

Epilógus

A kápolna még zárva volt, amikor odaérkeztek. Meg kellett keresni a sírásót, hogy kinyitassák vele az ajtót. Mert a Szegény Kis Rahmánovics már ott feküdt a kápolnában. Dél körül koporsóba tették, és úgy hozták el a kórházból a temetkezési vállalat emberei, a kápolnában egy állványra helyezték, leemelték a koporsó fedelét, és a falhoz támasztották. Fehér szemfedővel volt betakarva a Szegény Kis Rahmánovics. Baras akarta így, hogy tiszta fehér legyen a szemfedő; lelógott kétfelől a koporsó oldalán, a temetkezési vállalat emberei letakarták vele a Szegény Kis Rahmánovics arcát is. Így feküdt csendesen ott a félhomályban már dél óta, talán csak lábujjhegyen lett volna szabad bemenni hozzá, de a sírásó csattogva nyitotta ki az ajtót, mert álmos volt és rosszkedvű, éppen aludni készült, amikor hívták a kápolnához.

Bent kellemetlen, hideg, édeskés szag terjengett, a mennyezeten pufók angyalkák nyújtogatták a kezüket, valamilyen színes fátyolt vittek a magasba. Ők egyenként léptek oda a koporsóhoz, és amikor már mindannyian ott álltak, Baras kitakarta a Szegény Kis Rahmánovics arcát. Homokszínű volt az arca, kicsit megvékonyodott és megnyúlt, a haja csomókba ragadt össze. Csöndben nézték, egyikük sem sírt, de azért szólni sem tudtak. Aztán Baras ismét betakarta a Szegény Kis Rahmánovics arcát, és azt mondta:

– Ketten maradjanak itt mellette.

A fal mellett székek voltak, Bresztovszky és Angeli leültek, tenyerükkel a térdükre támaszkodtak. A többiek kimentek a kápolna elé, a sírásó ott állt az ajtónál, most már nem volt álmos és rosszkedvű, még azt is elmondta nekik, hogy nemrég renoválták a kápolnát, és hogy csak a festés több mint százezer dinárba került. Meleg volt nagyon, egy fa alatt álltak, és hallgatták a sírásó fecsegését.

Úgy fél három körül két öregasszony jött a sírok között az úton, feketébe voltak öltözve, és megkérdezték a sírásót, hogy mikor lesz a temetés. A sírásó megmondta nekik, hogy négy órakor.

– Minden temetésen itt vannak – mondta, amikor továbbmentek –, nagyon rendes öregasszonyok.

A fekete ruhás öregasszonyok bementek a kápolnába, megálltak a koporsó mellett, és megkérdezték, hogy megnézhetik-e a Szegény Kis Rahmánovics arcát. Angeli vállat vont, de amikor fel akarták emelni a szemfedőt, Bresztovszky azt mondta:

– Kuss! – Fel sem emelte a fejét, maga elé nézett, az arcát alig lehetett látni.

– Csak meg akarjuk nézni az arcát – mondta meglepetten az egyik öregasszony. – Nincs abban semmi, ha megnézzük az arcát.

– Kuss! – mondta Bresztovszky.

– De hát olyan fiatalon halt meg – mondta az öregasszony. – Biztos, hogy szép az arca.

– Nagyon szép az arca – bólogatott Angeli.

– Kuss! – mondta Bresztovszky. Még jobban lehajtotta a fejét, csak a homlokát lehetett látni, kivörösödött a bőre, annyira ráncolta a homlokát.

A két öregasszony tanácstalanul nézett egymásra, néha rosszállóan Bresztovszkyra pillantottak, mormoltak valamit, aztán kimentek a kápolnából.

Három óra volt, amikor kinn a fa alatt Baras azt mondta a sírásónak:

– Öregem, hozza a műszereit. Temetünk.

A sírásó éppen arról mesélt, hogy mennyi pénzt keres ő régi márvány sírkövek árusításával, amikor Baras félbeszakította.

– De hát még csak három óra – mondta megrökönyödve.

– Nem baj – mondta Baras. – Maga csak hozza a műszereit.

– De hát az újságban is úgy közöltették, hogy négy órakor lesz a temetés – mondta Fábíán.

– Nem baj – mondta Baras. – Mi három órakor fogunk temetni.

A sírásó széttárta a karját, aztán elment, hozott kalapácsot és szögeket, és leszögezte a koporsót. Ők hatan a vállukra vették, és kivitték a kápolnából. A sírásó előttük lépkedett, egy ásót vitt a kezében, az ásó végére művirágokból készült hatalmas koszorút akasztott, messze eltartotta magától, mert a művirágok csörögtek és szúrtak. Ezt a koszorút vette Baras a Szegény Kis Rahmánovicsnak. A sírásó ügyesen kerülgette a sírokat, mutatta nekik, hogy merre

menjenek. Még csak út sem volt itt a sírok között, mindent benőtt már a gaz. Botladozva vitték a koporsót, elég messzire kellett vinniük, mert a Szegény Kis Rahmánovicsnak az elhanyagolt temető rész leg-szélén ástak sírt.

– Nem is olyan mély a sír – mondta Fábián, amikor megérkeztek. – Pedig a sírok általában mélynek szoktak látszani.

A sírásó mondott valamit, nem tetszett neki Fábián megjegyzése, de nem lehetett érteni, hogy mit mond. Egy kapa és két vastag kötél hevert a sír mellett. Amikor letették a koporsót, a sírásó belerúgott a kötelekbe, és várakozóan nézett rájuk. A többiek Barasra néztek, ő pedig egy fehér papírlapot vett elő a zsebéből. Sötétszürke öltöny volt Barason, a többiek is sötét öltönyben jelentek meg, nyakkendőt is kötöttek, kivéve Bresztovszkyt, aki rövid ujjú fehér ingben jött el a temetésre. Baras széthajtogatta a papírlapot, látszott, hogy tele van írva mind a két oldala. Felnézett, és így szólt:

„Halotti beszéd a Szegény Kis Rahmánovics tiszteletére, vagyis elmélkedések a határozottan csendes helyekről és a fehér ruhás halottakról, akik szeretnek egyedül lenni.”

Aztán olvasni kezdett:

„Nagyon csendes helyre hoztuk mi el a Szegény Kis Rahmánovicsot, olyan helyre, ahol zöld és puha a fű, hangtalanul hullámszik még akkor is, ha erősen fúj a szél, vagy ha apró, barna hátú bogarak mászkálnak

a földön. És nem jár erre soha senki, mert az emberek egyre kevésbé szeretik a csendes helyeket, és még halottaikat sem temetik csendes helyekre. Ha tudnák, mennyire tévednek...

Mert mi is megtehettük volna azt, hogy a Szegény Kis Rahmánovicsot a főút mellé temetjük, oda, ahol nagy, lombos fák vannak, és ott a sok járókelő mindig megnézhetné a Szegény Kis Rahmánovics sírját, néha biztosan még virágot is tennének rá, mert szégyenlenék, hogy nincs soha virág azon a síron ott a főút mellett.

Vagy akár azt is megtehettük volna, hogy egy nagy kriptába helyezzük el a Szegény Kis Rahmánovicsot, széles, vörös téglából épített, nagy kriptába, rogyant koporsók közé, ahol jó hűvös van, és a kukacok és mindenféle férgek csak nehezen tudnának hozzáférközni. Ott nem lenne egyedül a Szegény Kis Rahmánovics, mert a nagy kriptákban mindig sok halott szokott lenni.

De mi tudjuk, hogy a halottnak egyedül kell maradnia egy határozottan csendes helyen, ahol zöld és puha a fű, mert tulajdonképpen nagyon jó egyedül lenni, ezt csak az élők nem tudják, mert az élők mindig kevesen vannak, és emiatt mindig félnek, hogy egyedül maradnak. Ahhoz, hogy valaki ne féljen a magánytól, egy kicsit meg kell halnia, vagy pedig teljes egészében meg kell halnia. A halottak sokan vannak, egy halott már önmagában is nagyon sok, nem félhet tehát a magánytól.

Ezért van jól ez így nagyon, hogy a Szegény Kis Rahmánovicsot ide temetjük, ahol teljesen egyedül lehet, annál is inkább jó ez így, mert neki rossz, gyöngeszíve van, és erre nagyon kell vigyáznia, és nagyon jól el kell rejtőznie. Ha elrejtőzik, akkor majd beszélni fognak róla az emberek, rengeteg érdekes mesét kitalálnak róla, nagy lesz és erős lesz a Szegény Kis Rahmánovics, az emberek elfelejtik majd, hogy rossz, gyöngeszíve volt, és azt fogják mondani, hogy nem is igaz, hogy vízbe fulladt. Találgatják sokáig, hogy vajon hol is rejtőzhet a Szegény Kis Rahmánovics. Ezért nagyon jól rejtjük el őt.

Mi megtehettük volna azt is, hogy megőrizzük magunknak a Szegény Kis Rahmánovicsot. De hogyan lehet megőrizni valakit, akinek rossz, gyöngeszíve van, és mindenki tudja róla, hogy nem lesz belőle soha semmi? Talán be kellett volna őt göngyölnünk valami fehér, puha vattába, hogy olyan legyen, mint egy szomorú, piros szemű angóranő. Hallgatagon ült volna közöttünk, mi pedig mindennap szép tisztára fésültük volna meleg, fehér bundáját. Akkor talán megőrizhettük volna őt magunknak.

De mi csak haszontalan dolgokat őrzünk meg, mert tudjuk, hogy a haszon nélkül való dolgokban rejlenek az igazi értékek. A Szegény Kis Rahmánovics pedig mégiscsak hasznos volt: vele együtt többen voltunk egy helyen, és ezért nagyon hasznos volt. Igazán nem lehetett megőrizni.

Azt is megtehettük volna, hogy teljes egészében megvédjük őt a kukacoktól és mindenféle férgektől.

Kemény, acélszürke koporsóba zártuk volna, olyan koporsóba, amely halványkéken csillog a sötétben, és messzire elűzi a férgeket. Mert a férgek mindig messzire menekülnek a csillogó, kemény dolgoktól. Most majd nagy fejű, ronda kukacok fognak előbújni a földből; ó, nagyon jól tudjuk mi ezt, és fölfalják majd a Szegény Kis Rahmánovicsot, úgy felfalják, hogy csak a fehér csontjai maradnak meg.

És mégsem csak a csontjai fognak megmaradni! Mert mi fehér szemfedőt adtunk neki, olyan fehéret, mint a csontjai, és ha abba beburkolózik, senki sem fogja tudni, hogy teljesen felfalták őt a nagy fejű férgek. És két nagy zsebet is varrtunk a szemfedőre, olyanok ezek a zsebek, mint két óriási tarisznya, nagy fehér tarisznyák, ahová mindenféle holmit el lehet rejteni. A Szegény Kis Rahmánovics még rossz, gyöngé szívét is elrejtetheti az egyik zsebébe. És a másikat is telerakhatja mindenfélével. Belerakhat a hegyekből egy darabot, csúszómászókat és néhány vaksi kétéltűt, szép nőket is adunk neki, nagy, zöld hasú legyeket, melyeknek már félrefordult a feje, és vezetékneveket, rengeteg vezetéknevet adunk neki.

Ő mindezt elrejtí majd, betakarja még a fejét is, mert mi csuklyát is varrattunk a szemfedőre, és még csak nem is fogja sejteni senki, hogy ő mindenféle holmit őriz a zsebeiben. Mi jól elrejtjük őt, tiszta fehérbe öltöztettük, olyan fehérbe, mint a tiszta hó, vagy mint a holdfény, vagy mint a meleg, hosszú szőrű állatok lehelete, és ezért nem láthatja őt senki. És

senki sem fog megijedni attól, hogy mennyire egyedül van a Szegény Kis Rahmánovics. Érdekes történeteket mesélnek majd róla, és azt fogják mondani, nem is igaz, hogy valaha is szegény volt, vagy hogy egyedül volt a Szegény Kis Rahmánovics.

Ő meg csak ül majd, puhán és fehéren betakarva, és olyan lesz, mint egy szomorú, piros szemű angóranányú.

Egész biztosan hálás lesz majd nekünk, nagyon, mert ő jól tudja, hogy mi igazán mindent megtettünk érte.”

Baras ekkor összehajtogatta a papírlapot, visszatette a zsebébe, és így szólt:

– Most pedig adózzunk egyperces hallgatással a Szegény Kis Rahmánovics emlékének.

Kihúzták magukat, az ujjukat megmerevítették, és valahova nagyon messzire néztek. Aztán így szólt Baras:

– Dicsőség a Nagy Harcos fiának.

– Dicsőség – harsogták.

Arcuk kipirult, csillogott a szemük. Körülöttük mindenütt csend volt, a puha, zöld fűben nagyon óvatosan mászkáltak az apró, barna hátú bogarak.

Fábián később mégis azt mondta, hogy úgy temették el a Szegény Kis Rahmánovicsot, mint egy kutyát.

Tartalom

1	5
2	16
3	36
4	54
5	62
6	92
7	120
8	148
Epilógus	157

Kalota Művészeti Közhasznú Alapítvány
Napkút Kiadó Kft.
1027 Budapest, Fazekas u. 10–14.
Telefon: (1) 787-5889
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
Borítóterv: Keserü Piroska

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978 615 6283 63 4

GION NÁNDOR REGÉNYEI 7.

Amikor beiratkoztam ebbe a vacak lpariskolába, már három nap múlva láttam, hogy nagy marhaságot csináltam. Annak a vasdarabnak a felülete, amit reszeltem, sehogyan sem akart egyenes lenni. Nem tehetek róla, nem tudom egyenesen tartani a reszelőt. Ezért mindig féltem Vujovics művezetőtől, és ha megmaradok olajos kezű melósnak, egész életemben félnem kell a művezetőktől.

Okvetlenül valami olyat kell majd csinálnom, hogy töllem féljenek az emberek.

2490 Ft

